

Vlaanderen
is energie

Marktrapport 2016

VREG

uw gids op de
energiemarkt

www.vreg.be

Inhoudsopgave

1.	De cijfers achter de energiemarkt in Vlaanderen	5
2.	Energieleveranciers.....	10
3.	Elektriciteits- en aardgasprijzen.....	38
4.	Conclusies.....	60
5.	Bijlagen.....	62

Lijst van tabellen

Tabel 1: Indeling elektriciteitsafnemers op 31 december 2015 en 2016 in aantal toegangspunten	5
Tabel 2: Indeling aardgasafnemers op 31 december 2015 en 2016 in aantal toegangspunten.....	6
Tabel 3: Geleverde elektriciteit in Vlaanderen (exclusief verliezen) aan eindafnemers aangesloten op het transmissie- en distributienet	6
Tabel 4: Geleverd aardgas in Vlaanderen (exclusief verliezen) aan eindafnemers aangesloten op het vervoer- en distributienet ..	8
Tabel 5: Actieve elektriciteitsleveranciers per netgebied op 31 december 2016 (leveringen aan eindafnemers elektriciteit)	10
Tabel 6: Actieve aardgasleveranciers per netgebied op 31 december 2016 (leveringen aan eindafnemers).....	12
Tabel 7: Jaarlijkse indicator marktdynamiek elektriciteit (%) - Relatief aantal toegangspunten dat een overstap naar een andere elektriciteitsleverancier maakte	13
Tabel 8: Jaarlijkse indicator aardgas (%) - Relatief aantal toegangspunten dat een overstap naar een andere aardgasleverancier maakte	15
Tabel 9: Marktaandelen van leveranciers, uitgedrukt in geleverde elektrische energie in het betreffende kalenderjaar aan afnemers op het distributienet.....	16
Tabel 10: Marktaandeel 2015 en 2016 van de historische leveranciers op het distributienet, uitgedrukt in geleverde elektrische energie	18
Tabel 11: Marktaandelen elektriciteitsleveranciers, uitgedrukt in totaal aantal eindafnemers (toegangspunten) op het distributienet in het betreffende kalenderjaar	19
Tabel 12: Marktaandelen leveranciers uitgedrukt in totaal aantal huishoudelijke elektriciteitsafnemers (toegangspunten)	21
Tabel 13: Marktaandelen leveranciers uitgedrukt in totaal aantal professionele jaargelezen elektriciteitsafnemers (toegangspunten) op het distributienet in het betreffende kalenderjaar.....	22
Tabel 14: Marktaandelen uitgedrukt in geleverd aardgas in het betreffende kalenderjaar aan afnemers op het distributienet ...	23
Tabel 15: Marktaandeel 2015 en 2016 van de historische leveranciers op het distributienet, uitgedrukt in geleverd aardgas	25
Tabel 16: Marktaandelen leveranciers uitgedrukt in totaal aantal aardgasafnemers (toegangspunten)	26
Tabel 17: Marktaandelen leveranciers uitgedrukt in totaal aantal huishoudelijke aardgasafnemers	28
Tabel 18: Marktaandelen leveranciers uitgedrukt in totaal aantal professionele jaargelezen aardgasafnemers (toegangspunten)	29
Tabel 19: HHI elektriciteit	30
Tabel 20: HHI aardgas	31
Tabel 21: HHI berekend op basis van marktaandelen in volumes	31
Tabel 22: C3 elektriciteit (in aantal toegangspunten).....	32
Tabel 23: C3 elektriciteit (in volume geleverde elektriciteit).....	32
Tabel 24: C3 aardgas (in aantal toegangspunten)	33
Tabel 25: C3 aardgas (in volume geleverd gas).....	33
Tabel 26: Aantal aangeboden contracten op de markt	34
Tabel 27: Onderverdeling naar looptijd van huishoudelijke elektriciteitscontracten (situatie op 01/01/2017)	34
Tabel 28: Onderverdeling naar looptijd van huishoudelijke aardgascontracten (situatie op 01/01/2017)	37
Tabel 29: Verhouding en verandering in de verdeling van de elektriciteitsprijs voor huishoudelijke afnemers met een doorsnee verbruik.....	41
Tabel 30: Verhouding en verandering in de verdeling van de elektriciteitsprijs voor kleine professionele afnemers.....	48
Tabel 31: Verhouding en verandering in de verdeling van de aardgasprijs voor huishoudelijke afnemers die verwarmen met aardgas met een doorsnee verbruik.....	52
Tabel 32: Verhouding en verandering in de verdeling van de aardgasprijs voor kleine professionele afnemers	58

Lijst van figuren

Figuur 1: Geleverde elektriciteit via het transmissienet	7
Figuur 2: Geleverde elektriciteit via het distributienet	8
Figuur 3: Geleverd aardgas via het vervoer- en distributienet	9
Figuur 4: Doelgroepen van de elektriciteitsleveranciers (situatie op 31/12/2016)	11
Figuur 5: Doelgroepen van de aardgasleveranciers (situatie op 31/12/2016)	12
Figuur 6: Marktdynamiek elektriciteit	14
Figuur 7: Marktdynamiek aardgas	15
Figuur 8: Marktaandelen van de grootste elektriciteitsleveranciers (groepen) in 2016 uitgedrukt in geleverde energie	17
Figuur 9: Evolutie van de marktaandelen van de grootste elektriciteitsleveranciers (groepen) uitgedrukt in geleverde energie ..	18
Figuur 10: Evolutie van de marktaandelen van de grootste elektriciteitsleveranciers uitgedrukt in aantal klanten	20
Figuur 11: Marktaandelen van de grootste aardgasleveranciers (groepen) in 2016 uitgedrukt in geleverde energie	24
Figuur 12: Evolutie van de marktaandelen van de grootste aardgasleveranciers (groepen) uitgedrukt in geleverde energie	25
Figuur 13: Evolutie van de marktaandelen van de grootste aardgasleveranciers uitgedrukt in totaal aantal aardgasafnemers	27
Figuur 14: Verloop HHI marktaandelen elektriciteit	30
Figuur 15: Verloop HHI marktaandelen gas	31
Figuur 16: Verloop HHI elektriciteit en aardgas in volumes	32
Figuur 17: Looptijd elektriciteitscontracten	34
Figuur 18: Type elektriciteitscontracten	35
Figuur 19: Groene contracten op de huishoudelijke markt	36
Figuur 20: Looptijd aardgascontracten	36
Figuur 21: Type aardgascontracten	37
Figuur 22: Evolutie van de elektriciteitsprijzen voor huishoudelijke afnemers met een doorsnee verbruik (typecategorie Dc, 1.600 kWh dagverbruik en 1.900 kWh nachtverbruik op jaarbasis)	38
Figuur 23: Jaarlijkse kostprijs op basis van het onderscheid tussen een vaste en variabele energiecomponent voor huishoudelijke afnemers met een doorsnee verbruik	40
Figuur 24: Jaarlijkse kostprijs op basis van het onderscheid tussen looptijd voor huishoudelijke afnemers met een doorsnee verbruik	40
Figuur 25: Verdeling van de elektriciteitsprijs voor huishoudelijke afnemers met een doorsnee verbruik	41
Figuur 26: Evolutie van de elektriciteitsprijzen voor huishoudelijke afnemers met een klein verbruik (typecategorie Da, 600 kWh verbruik op jaarbasis)	42
Figuur 27: Evolutie van de elektriciteitsfactuur voor huishoudelijke afnemers met een groot verbruik (typecategorie De, 3.600 kWh dagverbruik, 3.900 kWh nachtverbruik en 12.500 kWh exclusief nachtverbruik op jaarbasis)	43
Figuur 28: Evolutie van de sociale maximumprijs en van het gewogen gemiddelde elektriciteitsstarief DNB voor elektriciteit voor huishoudelijke afnemers met een doorsnee verbruik	44
Figuur 29: Evolutie van de elektriciteitsprijzen voor kleine professionele elektriciteitsafnemers met een verbruik van 50 MWh (typecategorie Ib, 29.000 kWh dagverbruik en 21.000 kWh nachtverbruik op jaarbasis)	45
Figuur 30: Jaarlijkse kostprijs op basis van het onderscheid tussen een vaste en variabele energiecomponent voor kleine professionele afnemers	46
Figuur 31: Jaarlijkse kostprijs op basis van het onderscheid tussen looptijd voor kleine professionele afnemers	47
Figuur 32: Verdeling van de elektriciteitsprijs voor kleine professionele afnemers	48
Figuur 33: Evolutie van de aardgasfactuur voor huishoudelijke afnemers die verwarmen met aardgas met een doorsnee verbruik (typecategorie D3, 23.260 kWh op jaarbasis)	49
Figuur 34: Jaarlijkse kostprijs op basis van het onderscheid tussen een vaste en variabele energiecomponent voor huishoudelijke afnemers die verwarmen met aardgas met een doorsnee verbruik	50
Figuur 35: Jaarlijkse kostprijs op basis van het onderscheid tussen looptijd voor huishoudelijke afnemers die verwarmen met aardgas met een doorsnee verbruik	51
Figuur 36: Verdeling van de aardgasprijs voor huishoudelijke afnemers met een doorsnee verbruik die verwarmen met aardgas	52
Figuur 37: Evolutie van de aardgasfactuur voor huishoudelijke afnemers die niet verwarmen met aardgas met een klein verbruik (typecategorie D1, 2.360 kWh op jaarbasis)	53
Figuur 38: Evolutie van de aardgasfactuur voor huishoudelijke afnemers die verwarmen met aardgas met een groot verbruik (typeafnemer D3b, 34.890 kWh op jaarbasis)	54
Figuur 39: Evolutie van de sociale maximumprijs en het gewogen gemiddelde aardgastarief DNB voor aardgas voor huishoudelijke afnemers die verwarmen met aardgas met een doorsnee verbruik	55

Figuur 40: Evolutie van de aardgasprijzen voor kleine professionele aardgasafnemers met een verbruik van 116.280 kWh (typecategorie I1, 116.280 kWh op jaarbasis)	56
Figuur 41: Jaarlijkse kostprijs op basis van het onderscheid tussen een vaste en variabele energiecomponent voor kleine professionele afnemers	57
Figuur 42: Jaarlijkse kostprijs op basis van het onderscheid tussen looptijd voor kleine professionele afnemers.....	58
Figuur 43: Verdeling van de aardgasprijs voor kleine professionele afnemers	59

Voorwoord

Vlaamse energiemarkt dynamischer dan ooit, maar dynamiek drukt op de energieleveranciers

De VREG ziet toe op de Vlaamse energiemarkt en zorgt voor transparantie. Uit de cijfers van 2016 die we in dit rapport voorstellen, blijkt alvast dat de markt dynamischer is dan ooit.

Nadat de energiemarkt in 2012 in een ‘perfect storm’ terecht kwam en alle records gebroken werden inzake het aantal klanten dat van energieleverancier wisselde, moest afgewacht worden of de klanten actief zouden blijven. In de daaropvolgende jaren gaf de jaarlijkse activiteitindicator namelijk opnieuw een lichte daling weer. In 2015 werd deze trend weer gebroken en in 2016 bereikten we een nieuw afgetekend record inzake leverancierswissels, zowel voor elektriciteit als voor aardgas. Ook werd de kloof in activiteitsgraad tussen bedrijven en gezinnen die we traditioneel waarnemen kleiner.

Op zich is dat goed nieuws. Een geliberaliseerde markt heeft zonder twijfel een voldoende hoge wisselactiviteit nodig om de gewenste positieve effecten voor de energieafnemers te genereren. Zonder een kritische massa aan klanten die bereid is om van energieleverancier te veranderen en dat ook doet, kan de concurrentiedruk niet hoog genoeg blijven om de kosten en de winstmarges te beheersen, de dienstverlening te verbeteren en innovatie te stimuleren. Hoge wisselpercentages zijn dus in se beter dan een lage activiteitsgraad, maar deze indicator is niet zaligmakend. Het succes van de opening van de energiemarkt voor concurrentie moet in een brede context bekeken worden en niet enkel aan de hand van de wisselactiviteit...

Concurrentie drukt op de marges van de energieleveranciers en is dus een manier om bij te dragen aan de doelstelling van scherpe prijzen voor de elektriciteits- en aardgasafnemers. Maar te lage marges houden ook risico's in: dat innovatie achter blijft, dat nieuwe bedrijven de markt niet meer willen of kunnen betreden, dat de energieleveranciers bloot staan aan risico's die hun duurzame werking onmogelijk maken. Extreem lage marges in een instabiele markt kunnen zo op termijn tegen de maatschappelijke doelstellingen en de belangen van de energieklienten werken.

De recordhoogte van de wisselactiviteit leidt ook tot een duidelijke impact op de marktaandelen van de energieleveranciers. Hoewel ENGIE Electrabel nog altijd de grootste elektriciteits- en aardgasleverancier is, daalde hun marktaandeel in 2016 verder ten voordele van andere energieleveranciers. De positieve invloed hiervan blijkt ook uit de evolutie van de indexen die een maatstaf vormen voor de concentratiegraad in een bepaalde markt. Maar ook zien we dat er een consolidatiebeweging bezig is, die zich vertaalt in overnames (Lampiris – Total en eni – Eneco bijvoorbeeld) en herstructureringen (denk aan RWE – Innogy – Essent.be). Zulke bewegingen hebben in het verleden al tot achteruitgang van de concurrentie-indicatoren geleid.

De bereidheid van klanten om van energieleverancier te veranderen is dus cruciaal om daadwerkelijk druk te zetten op de energieleveranciers om de dienstverlening te verbeteren en de prijzen scherp te houden. Ook de prijsevolutie in 2016 weerspiegelt de steeds toenemende concurrentie in de energiemarkt. De pure energiekost voor zowel gezinnen als kleine bedrijven en dit zowel voor elektriciteit als aardgas, daalde in 2016.

Jammer genoeg werd dit positief effect teniet gedaan doordat andere onderdelen van de eindfactuur stegen. Zo steeg het gewogen gemiddelde distributienettarief en namen de Vlaamse en federale bijdrage op energie toe.

We menen echter dat onze constante en doorgedreven inzet voor het creëren van transparantie en het sensibiliseren van de energieafnemers positieve evoluties op de energiemarkt mogelijk maken en bevorderen. Ook de volgende jaren zetten we volop in op een goed werkende elektriciteits- en aardgasmarkt die tastbare voordelen voor de gezinnen en de bedrijven oplevert.

Thierry Van Craenenbroeck
Waarnemend algemeen directeur

1. De cijfers achter de energiemarkt in Vlaanderen

Disclaimer: de vermelde cijfergegevens in dit rapport dienen als indicatie voor de werking van de energiemarkt. We kunnen echter niet instaan voor de juistheid ervan.

1.1. Indeling afnemers

De indeling van afnemers van de elektriciteits- en aardgasdistributienetten in Vlaanderen, wordt gemaakt op basis van de verschillende categorieën van toegangspunten. Naar deze toegangspunten wordt verwezen met de overeenkomstige EAN-code (*European Article Numbering*), een 18-cijferig uniek identificatienummer van de aansluiting, waardoor energieleveranciers of netbeheerders onmiddellijk kunnen zien welke aansluiting het betreft. Onder toegangspunt wordt hieronder verstaan elk onderscheiden afnamepunt waaraan een EAN-code werd toegekend. Injectiepunten¹ worden niet meegeteld in de statistieken.

De toegangspunten worden verder ingedeeld in vier categorieën:

- De afnemers van wie de meterstanden op afstand worden uitgelezen door gebruik te maken van AMR (*Automatic Meter Reading*);
- De maandelijks gelezen meters of MMR (*Monthly Meter Reading*);
- De jaarlijks gelezen meters bij huishoudelijke afnemers;
- De jaarlijks gelezen meters bij niet-huishoudelijke afnemers, i.e. de afnemers die als onderneming² een leveringscontract hebben afgesloten met de elektriciteitsleverancier.

Tabellen 1 en 2 geven weer dat op 31 december 2016 in Vlaanderen 3.385.089 toegangspunten voor elektriciteit op het distributienet waren aangesloten, een stijging van 0,70% vergeleken met 2015 en 2.131.648 toegangspunten voor aardgas op de Vlaamse aardgasdistributienetten, een stijging van 2,12%. In de logische veronderstelling dat elke afnemer met een aardgasaansluiting ook over een elektriciteitsaansluiting beschikt, namen 63% van de afnemers van elektriciteit dus ook aardgas af, vergeleken met 62% in 2015.

Deze cijfers zijn inclusief de achterliggende toegangspunten op het gesloten distributienet Brussels Airport en BASF. Achterliggende toegangspunten op een gesloten distributienet worden opgenomen in de statistieken van zodra één of meerdere van de achterliggende afnemers gebruik maken van het recht op vrije leverancierskeuze en er bijgevolg meer dan één leverancier actief is op het gesloten net.

Tabel 1: Indeling elektriciteitsafnemers op 31 december 2015 en 2016 in aantal toegangspunten

CATEGORIE	2015		2016	
	AANTAL	PROCENTUEEL	AANTAL	PROCENTUEEL
AMR	27.334	0,81%	27.962	0,83%
MMR	14.226	0,42%	14.124	0,42%
Jaargelezen huishoudelijke afnemers	2.739.937	81,50%	2.753.028	81,33%
Jaargelezen niet huishoudelijke afnemers	580.198	17,26%	589.975	17,43%
TOTAAL	3.361.695	100,00%	3.385.089	100,00%

¹ Dit betekent dat EAN's waarop zowel afname als injectie plaatsvindt wel opgenomen worden in de statistieken.

² Zoals bedoeld in Artikel 2, 3° van de wet van 16 januari 2003 tot oprichting van een kruispuntdatabank voor ondernemingen, tot modernisering van het handelsregister, tot oprichting van erkende ondernemingsloketten en houdende diverse bepalingen.

Tabel 2: Indeling aardgasafnemers op 31 december 2015 en 2016 in aantal toegangspunten

CATEGORIE	2015		2016	
	AANTAL	PROCENTUEEL	AANTAL	PROCENTUEEL
AMR	786	0,04%	789	0,04%
MMR	10.351	0,50%	10.465	0,49%
Jaargelezen huishoudelijke afnemers	1.793.089	85,90%	1.824.594	85,60%
Jaargelezen niet huishoudelijke afnemers	283.158	13,57%	295.800	13,88%
TOTAAL	2.087.384	100,00%	2.131.648	100,00%

Ook in 2016 zette de trend van een stijgend aantal toegangspunten zich verder zowel voor elektriciteit als aardgas, zij het langzamer dan voorheen.

De toename van het aantal toegangspunten voor aardgas kan mee verklaard worden door de extra inspanningen die de netbeheerders leveren om het vooropgestelde aansluitbaarheidspercentage in het Energiedecreet te halen. Dit bepaalt dat aardgasnetbeheerders zorgen voor een aansluitbaarheidsgraad in hun geografisch gebied van:

- minstens 95% in 2015 en van 99% in 2020 bij een evenredige ontwikkeling van de aansluitingsgraad voor die gebieden die in het gewestplan of ruimtelijk uitvoeringsplan de bestemming woongebied hebben met uitzondering van de woongebieden met landelijk karakter;
- minstens 95% in 2020 bij een evenredige ontwikkeling van de aansluitingsgraad in woongebieden.

De kostenefficiëntie van verdere uitbreidingen van het aardgasnet moet echter goed bewaakt worden, in het licht van de opkomst van bijvoorbeeld warmtepompen, passief- en bijna-energieneutrale woningen en warmtenetten. In dit kader bezorgden we in 2015 een Advies³ aan de Minister.

1.2. De totale hoeveelheid geleverde energie in Vlaanderen

Tabel 3: Geleverde elektriciteit in Vlaanderen (exclusief verliezen) aan eindafnemers aangesloten op het transmissie- en distributienet

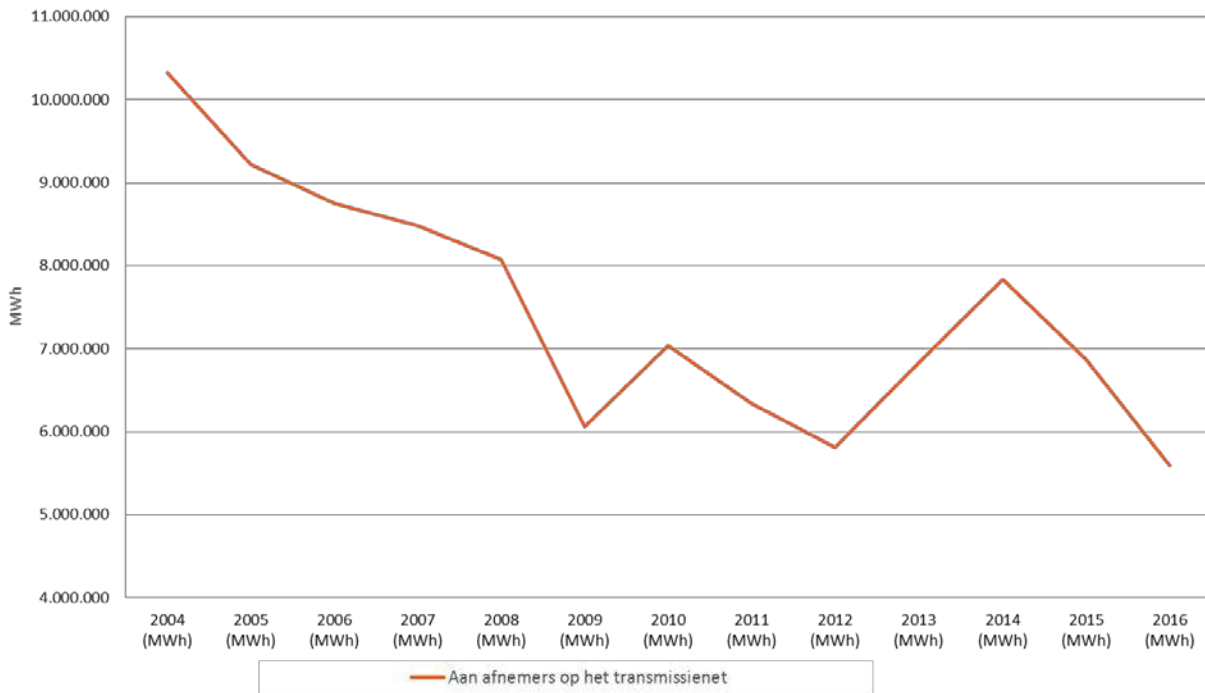
	2013 (MWh)	%	2014 (MWh)	%	2015 (MWh)	%	2016 (MWh)	%
Aan afnemers op het distributienet	37.401.233	84,54%	36.019.470	82,13%	36.058.468	84,00%	36.880.413	86,83%
Aan afnemers op het transmissienet	6.837.336	15,46%	7.838.071	17,87%	6.866.100	16,00%	5.594.452	13,17%
TOTAAL	44.238.569	100%	43.857.542	100,00%	42.924.567	100,00%	42.474.865	100,00%

Tabel 3 geeft de totale hoeveelheid geleverde elektriciteit in Vlaanderen weer, aan eindafnemers die aangesloten zijn op het transmissie- of het distributienet. In 2016 werd er bijna 42,5 TWh geleverd, wat een lichte daling met ongeveer één percent is vergeleken met 2015. De verdeling van deze totale hoeveelheid geleverde elektriciteit over de verschillende categorieën van toegangspunten is als volgt:

- AMR: 27.117.982 MWh ofwel 63,84%;
- MMR: 1.344.083 MWh ofwel 3,16%;
- Jaarlijks gelezen meters bij huishoudelijke afnemers: 9.548.037 MWh ofwel 22,48%;
- Jaarlijks gelezen meters bij niet-huishoudelijke afnemers: 4.464.762 MWh ofwel 10,51%.

³ Zie [ADV-2015-07](#)

Geleverde elektriciteit via het transmissienet

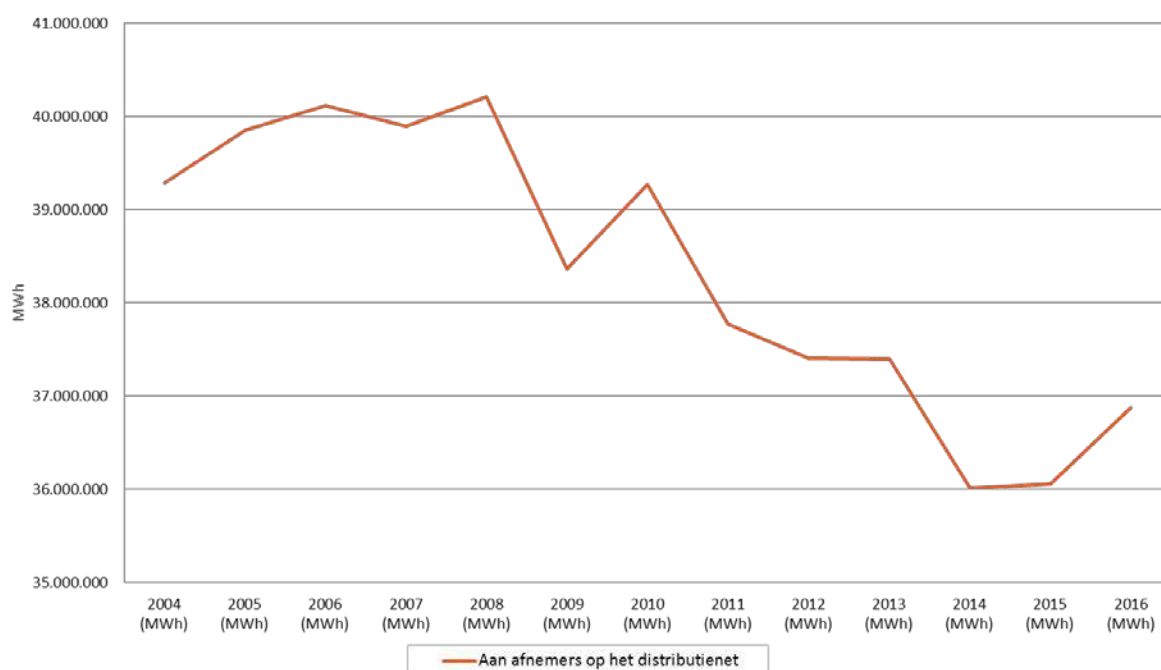

Figuur 1: Geleverde elektriciteit via het transmissienet

In Figuur 1 wordt de evolutie van de hoeveelheid geleverde elektriciteit via het transmissienet weergegeven; ook in 2016 zette de dalende trend zich voort.

Wat betreft de geleverde elektriciteit via het distributienet, valt het op dat na enkele jaren van continue daling en de stabilisering in 2015, in 2016 opnieuw een stijging opgetekend wordt (zie Figuur 2). Echter, deze trend is moeilijk te interpreteren, aangezien lokale productie hierop inwerkt. Bij lokale productie kan de elektriciteit ook (deels) ter plaatse verbruikt worden i.p.v. op het distributienet geplaatst te worden, maar om een idee te krijgen van de grootte van het eigen verbruik moet er naar de productie-injectiebalans gekeken worden. Gedetailleerde gegevens zijn echter niet altijd beschikbaar, kleinschalige PV-installaties hebben bijvoorbeeld geen aparte injectiemeting en de productiemeting wordt door de eigenaars zelf gedaan, al dan niet gevolgd door het manueel doorgeven van de cijfers. Mocht de stijging met zekerheid te wijten zijn aan lokale productie, zou een mogelijke verklaring kunnen zijn dat in 2016 de gelijktijdigheid van productieverbruik relatief lager lag, m.a.w. dat er relatief meer injectie plaatsvond van de geproduceerde elektriciteit op het net. Echter, andere verklaringen zijn ook mogelijk.

Geleverde elektriciteit via het distributienet

Figuur 2: Geleverde elektriciteit via het distributienet

De geleverde hoeveelheid aardgas daarentegen ondervindt nog geen invloed van lokale productie, aangezien biogas zo goed als volledig gebruikt wordt voor elektriciteitsopwekking en niet als alternatief voor aardgas. De economische en klimatologische omstandigheden en het effect van energiebesparende maatregelen spelen een grote rol om de evolutie van de aardgasleveringen te verklaren.

Tabel 4: Geleverd aardgas in Vlaanderen (exclusief verliezen) aan eindafnemers aangesloten op het vervoer- en distributienet⁴

	2014 (MWh)	%	2015 (MWh)	%	2016 (MWh)	%
Aan afnemers op het distributienet	54.200.127	49,90%	59.999.645	50,14%	63.294.350	52,14%
Aan afnemers op het vervoernet	54.421.264	50,10%	59.660.400	49,86%	58.106.619	47,86%
TOTAAL	108.621.391	100%	119.660.045	100%	121.400.969	100%

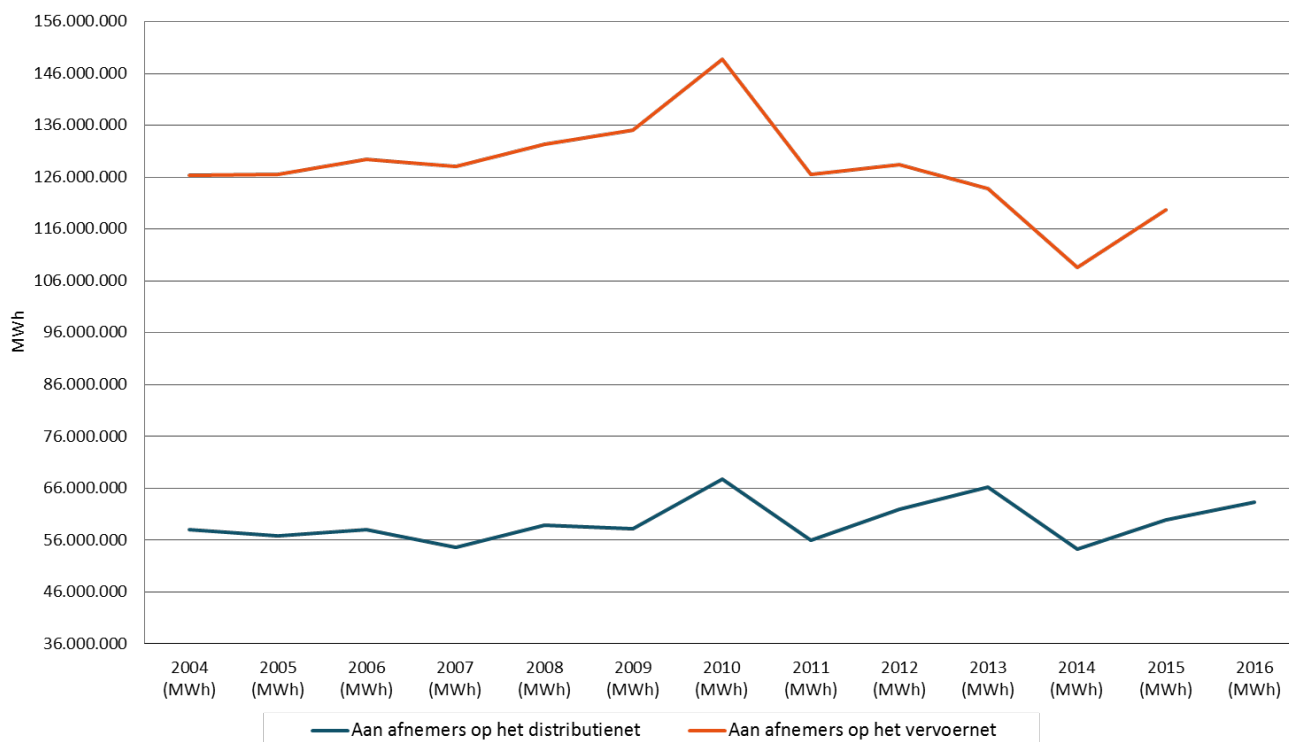
Het aardgasverbruik wordt sterk bepaald door klimatologische omstandigheden. Het aardgasverbruik via het Vlaamse distributienet steeg in 2016 met 5,5% t.o.v. 2015, de winter van 2015 op 2016 was dan ook strenger dan de winter voordien (2016 kende ruim 10% meer graaddagen⁵ dan 2015). Dit verklaart in belangrijke mate de toename in de aardgasleveringen op het distributienet, naast het stijgend aantal aardgasansluitingen in Vlaanderen.

De stijging op het vervoernet tot en met 2015 stond meer in functie van de evolutie van de economische activiteit. In dit verbruik is ook de opwekking van elektriciteit door middel van aardgas opgenomen. Hoewel het gebruik van aardgascentrales in Vlaanderen, net als elders in Europa, onder druk staat, spelen zij een belangrijke rol in het garanderen van de bevoorradingszekerheid op de elektriciteitsmarkt. Zo hebben aardgascentrales een belangrijke bijdrage geleverd in de elektriciteitsproductie op momenten dat niet het hele nucleaire productiepark beschikbaar was en zijn zij, dankzij hun flexibiliteit, een geschikte back-up voor de variabele elektriciteitsproductie met wind en zon.

⁴ Op moment van publicatie van dit Marktrapport waren de gegevens over het vervoernet in 2016 nog niet beschikbaar bij de andere betrokken partijen.

⁵ 'Graaddagen', zoals gepubliceerd door Synergrid, geven een beeld van het gemiddeld profiel van de verwarmingsnoden van een woning.

Geleverde aardgas via het vervoer- en distributienet

Figuur 3: Geleverd aardgas via het vervoer- en distributienet⁶

⁶ Op moment van publicatie van dit Marktrapport waren de gegevens over het vervoernet in 2016 nog niet beschikbaar bij de andere betrokken partijen.

2. Energieleveranciers

2.1. Actieve leveranciers en spreiding over netgebieden

2.1.1. Elektriciteit

Eind 2016 waren er 44 leveranciers actief op de markt, zijnde houders van een leveringsvergunning elektriciteit of elektriciteitsleveranciers die gebruik maakten van de mogelijkheid om op basis van buitenlandse activiteit in Vlaanderen elektriciteit te leveren⁷. Vergeleken met het aantal leveranciers in 2015, namelijk 45, waren er geen opmerkelijke veranderingen.

Van deze 44 leveranciers waren er net als in 2015 acht die op 31 december 2016 geen enkel toegangspunt beleverden. Verder waren er vier leveranciers die slechts een zeer beperkt aantal klanten (< 50 toegangspunten) beleverden, bijvoorbeeld omdat ze enkel aan verwante vennootschappen leverden of omdat ze hun internationale klanten ook in Vlaanderen wilden kunnen beleveren; in 2015 waren dit er vijf. Logischerwijs betekent dit dat er in zowel 2016 als 2015 32 elektriciteitsleveranciers zeer actief waren op de markt (> 50 toegangspunten).

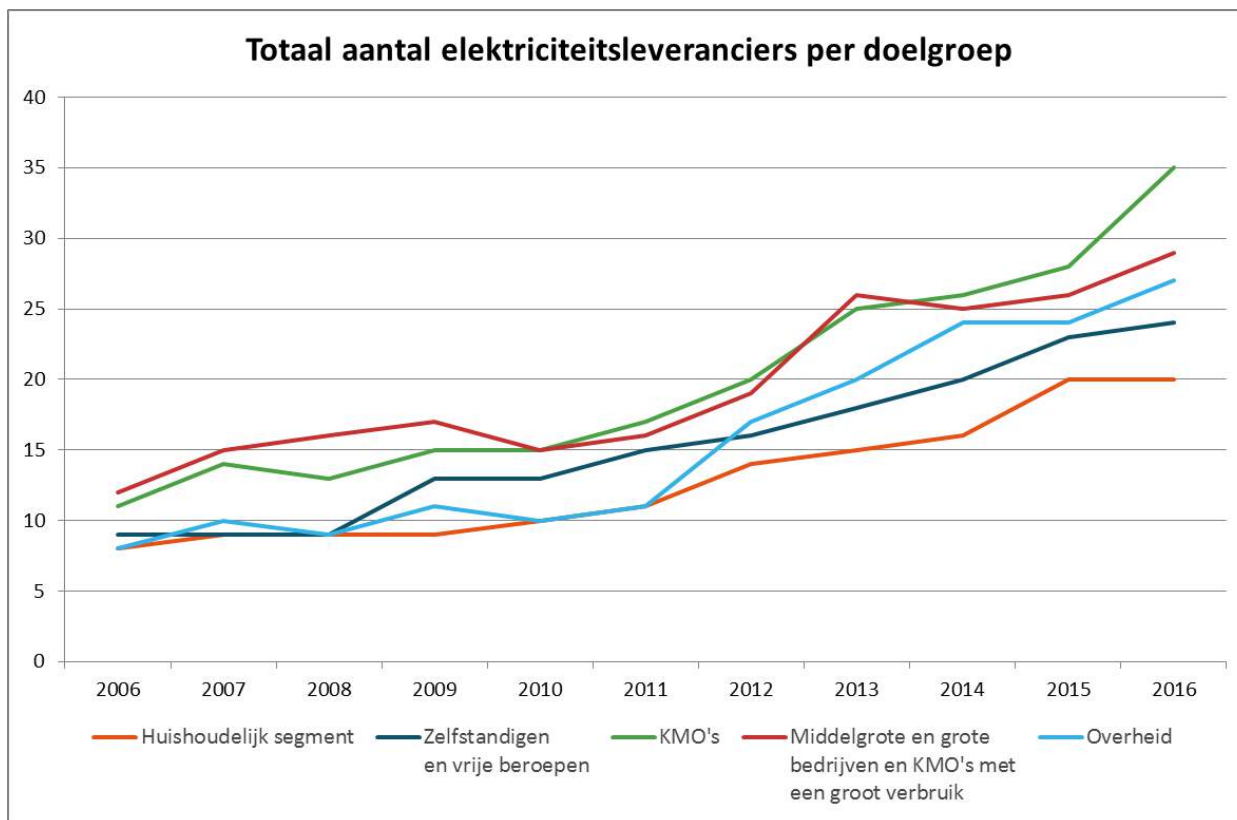
Tabel 5 geeft per netgebied een overzicht van het aantal actieve elektriciteitsleveranciers op 31 december 2016. In alle netgebieden stellen we een toename in de keuzemogelijkheid voor afnemers vast door een toename van het aantal actieve elektriciteitsleveranciers; bij Elia gaat het om het plaatselijk vervoersnet en de toegangspunten van ORES in Voeren werden in 2016 overgedragen aan Inter-Energa.

Omwille van de differentiatie in doelgroep tussen de verschillende elektriciteitsleveranciers, beleveren sommige leveranciers alle segmenten van de markt, terwijl anderen zich voornamelijk op één doelgroep focussen. Zo zijn er 20 leveranciers voornamelijk geïnteresseerd in de huishoudelijke markt en zijn er andere leveranciers die (ook) mikken op kleine of grotere bedrijven en/of de overheid. Figuur 4 geeft grafisch weer tot welke doelgroep(en) de leveranciers zich bij voorkeur richten.

Tabel 5: Actieve elektriciteitsleveranciers per netgebied op 31 december 2016 (leveringen aan eindafnemers elektriciteit)

DISTRIBUTIE- NETBEHEERDER	Aantal in 2016	Aantal in 2015	Aantal in 2014	Aantal in 2013
DNB BA	10	9	9	7
BASF	3	-	-	-
Elia	12	13	12	13
Gaselwest	32	31	25	25
Imea	32	28	27	23
Imewo	35	34	26	26
Infrax West	32	30	25	21
Inter-Energa	33	32	26	23
Intergem	33	32	27	25
ORES (Verviers)	-	16	10	9
Iveg	32	30	25	22
Iveka	32	31	25	24
Iverlek	34	33	26	26
PBE	29	28	23	20
Sibelgas	31	29	24	18

⁷ Enkel aanmelding bij de VREG als leveranciers al voldoen aan de eisen die gesteld worden door een andere lidstaat van de Europese Economische Ruimte, de federale overheid of een andere gewestelijke bevoegde overheid, i.v.m. het leveren van elektriciteit of gas.

Figuur 4: Doelgroepen van de elektriciteitsleveranciers (situatie op 31/12/2016)

In alle segmenten nam het aantal elektriciteitsleveranciers in 2016 verder toe, behalve in het huishoudelijke segment, waar het aantal stabiel bleef. Het blijkt ook uit Figuur 4 dat de voorbije tien jaar het aantal elektriciteitsleveranciers voor elke doelgroep minstens verdubbelde. Er zijn dan ook in alle segmenten van de markt voldoende elektriciteitsleveranciers aanwezig om de concurrentie te laten spelen in het voordeel van elke elektriciteitsklant.

2.1.2. Aardgas

Eind 2016 waren er 37 aardgasleveranciers vergund of aangemeld⁸ om te mogen leveren in Vlaanderen. Na de ruime toename van 30 leveranciers in 2013 naar 37 in 2014, de beperkte stijging naar 39 in 2015, was er dus in 2016 opnieuw een lichte daling waar te nemen. Van deze 37 leveranciers waren er zeven die op 31 december 2016 geen enkel toegangspunt beleverden (zes in 2015) en eveneens zeven die minder dan 50 toegangspunten beleverden (9 in 2015). Er waren dus 23 aardgasleveranciers die meer dan 50 toegangspunten beleverden, versus 24 in 2015.

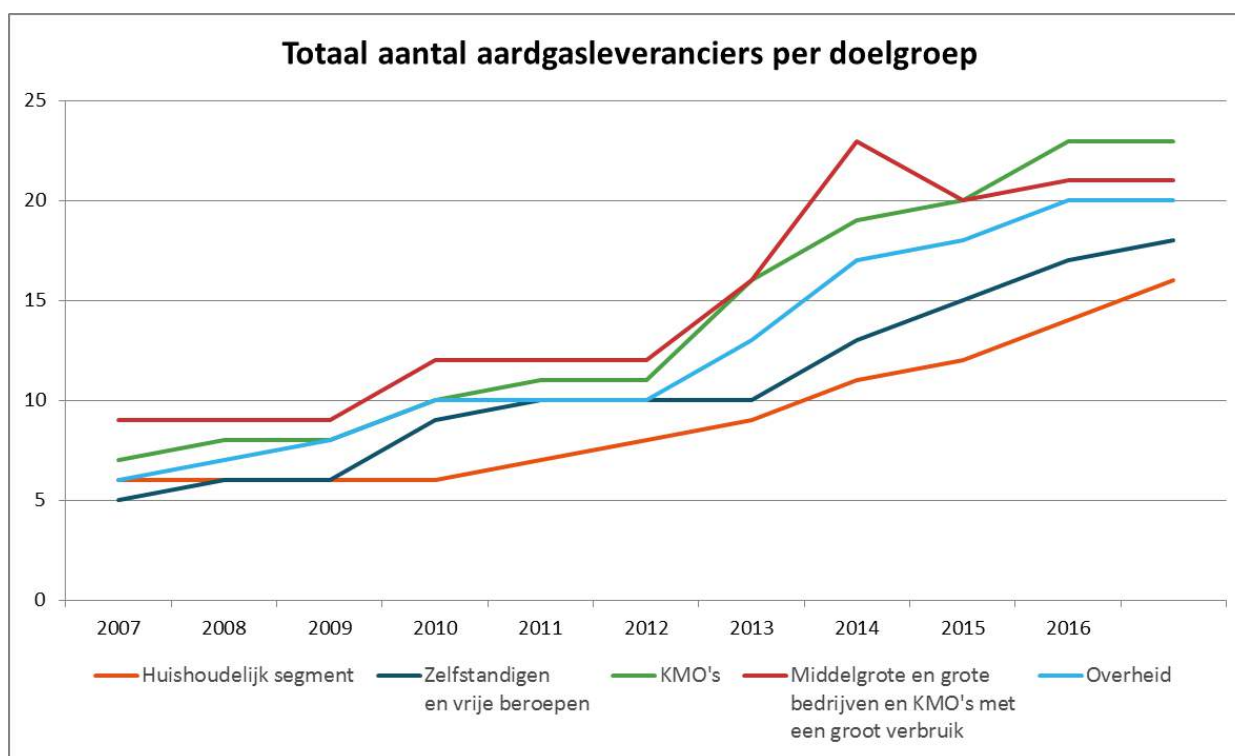
Analoog aan Tabel 5 voor de elektriciteitsleveranciers geeft onderstaande Tabel 6 een overzicht per netgebied van de actieve aardgasleveranciers op 31 december 2016. In de meeste netgebieden zien we opnieuw een toename in de keuzemogelijkheid voor afnemers door een toename van het aantal actieve aardgasleveranciers; we zien een sterke toename bij Inter-Energa en Intergem. Daarnaast is er een stagnatie van het aantal leveranciers in het netgebied van Gaselwest en Enexis en is er een daling met twee leveranciers in het gebied van Infrac West.

⁸ Dit aantal is exclusief de aardgasleveranciers die in Vlaanderen enkel leveren in Baarle-Hertog en geen houder zijn van een leveringsvergunning van de VREG, noch zich bij de VREG hebben gemeld.

Tabel 6: Actieve aardgasleveranciers per netgebied op 31 december 2016 (leveringen aan eindafnemers)

AARDGAS-NETBEHEERDER	Aantal in 2016	Aantal in 2015	Aantal in 2014	Aantal in 2013
Gaselwest	27	27	24	20
Imea	26	25	21	17
Imewo	30	28	25	21
Infrax West	26	28	20	17
Inter-Energa	29	24	25	19
Enexis	9	9	1	1
Intergem	28	24	21	18
Iveg	25	23	20	15
Iveka	28	27	25	19
Iverlek	31	29	26	20
Sibelgas	26	24	20	17

Figuur 5 maakt duidelijk welke doelgroepen de aardgasleveranciers wensen te belevaren. Net zoals voor elektriciteit zijn er minder leveranciers geïnteresseerd in het leveren aan huishoudelijke afnemers dan aan een doelgroep waar grotere volumes worden afgenomen. Toch is het net dit eerste segment dat het sterkst is gestegen, namelijk van 14 leveranciers in 2015 naar 16 in 2016. Ondanks het beperktere aantal leveranciers op de huishoudelijke aardgasmarkt in vergelijking met de huishoudelijke elektriciteitsmarkt zegt dit niet noodzakelijk iets over de effectieve concurrentie tussen deze aardgasleveranciers. Verder stagneerde het aantal leveranciers aan kmo's, de overheid en middelgrote en grote bedrijven. Vergeleken met 2015 is er één leverancier bijgekomen die mikt op zelfstandigen en vrije beroepen.

Figuur 5: Doelgroepen van de aardgasleveranciers (situatie op 31/12/2016)

2.1.3. Fusies en overnames

Sinds 1 januari 2016 zijn Electrabel Customer Solutions NV en Electrabel NV samen ENGIE Electrabel NV geworden. In wat volgt wordt soms verwezen naar de ENGIE groep, hiermee wordt de groep bedoeld die bestond uit Electrabel

Customer Solutions NV en Electrabel NV vóór 1 januari 2016 en waarmee de historische vergelijkingen met ENGIE Electrabel zullen gemaakt worden.

Verder werd Lampiris NV in juni 2016 overgenomen door Total Gas & Power Belgium NV, maar beiden behielden hun eigen klantenportefeuilles. Het centralisatie- en integratieproces gaat van start vanaf april 2017, waarbij de bedrijfstak overgedragen wordt van Total naar Lampiris, die de feitelijke beleving van alle klanten van de groep zal verzorgen. In onderstaande tekst wordt gescheiden gerapporteerd over Lampiris en Total Gas & Power Belgium, aangezien het over gegevens van 2016 gaat.

2.2. Leverancierswissels

2.2.1. Elektriciteit

Om zoveel mogelijk afnemers toe te laten de energieleverancier te kiezen die het beste bij hun noden past, mogen elektriciteitsleveranciers sinds 13 september 2012 geen verbrekingsvergoeding meer aanrekenen aan gezinnen en kmo's. Zolang de wettelijke opzeggingstermijn van één maand wordt nageleefd, kunnen consumenten dus sneller en eenvoudiger veranderen van elektriciteits- of aardgascontract, wat de mobiliteit op de energiemarkt bevordert.

Het is interessant om de dynamiek op de energiemarkt te volgen omdat deze een rechtstreekse indicator vormt voor de concurrentiegraad. Tabel 7 geeft door middel van een jaarlijkse indicator het relatief aantal veranderingen van elektriciteitsleverancier weer die het gevolg is van een keuze van de afnemer.

Tabel 7: Jaarlijkse indicator marktdynamiek elektriciteit (%) - Relatief aantal toegangspunten dat een overstap naar een andere elektriciteitsleverancier maakte

	TOTAAL
2005	4,58
2006	5,02
2007	5,59
2008	5,60
2009	5,64
2010	6,68
2011	8,15
2012	16,46
2013	15,38
2014	11,92
2015	15,39
2016	20,06
gemiddeld	10,04

De wisselactiviteit in de energiemarkt wordt maandelijks opgevolgd door het aantal toegangspunten die bij de leverancier in de portefeuille zijn bijgekomen te vergelijken met het totaal aantal toegangspunten. Bij deze berekening gelden de volgende vuistregels:

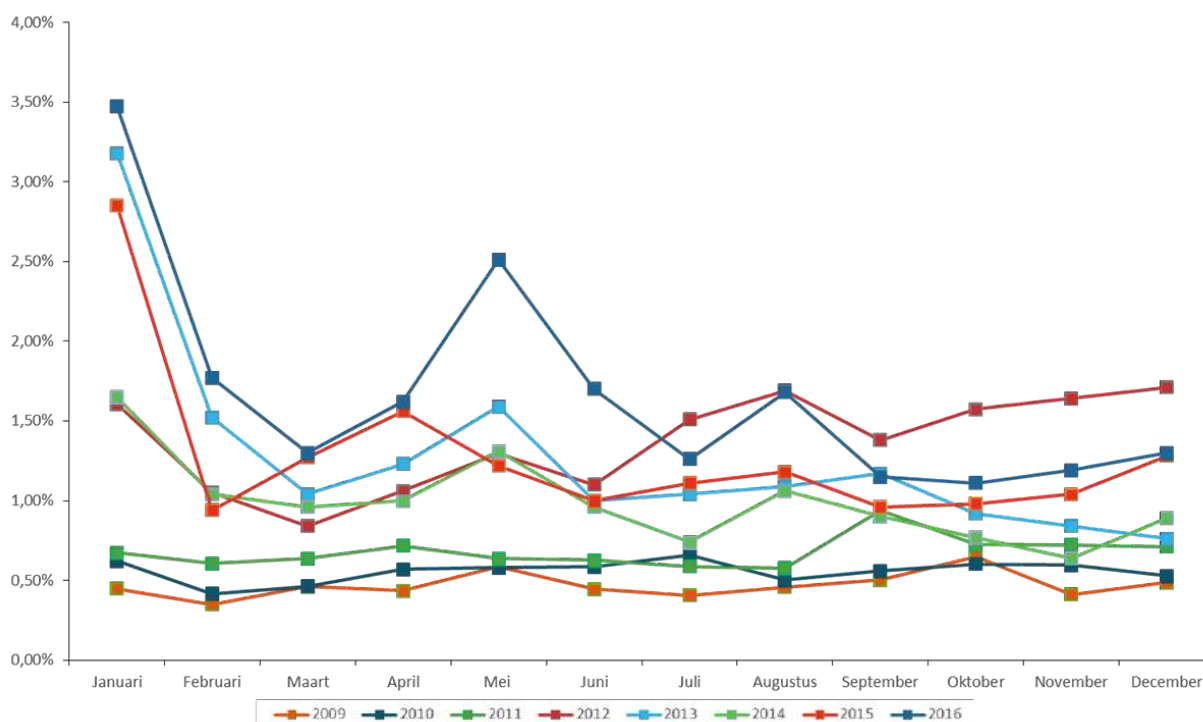
- Nieuwe toegangspunten als gevolg van een nieuwe aansluiting worden niet in de indicator opgenomen. Op deze toegangspunten vindt er immers geen leverancierswissel plaats, maar een eerste keuze voor een bepaalde energieleverancier;
- Bewegingen van afnemers wiens leveringscontract door een commerciële leverancier werd opgezegd en terechtkomen bij de distributienetbeheerder als leverancier in het kader van sociale openbare dienstverplichtingen, worden ook niet in de indicator opgenomen. Deze afnemers kiezen immers niet expliciet voor de netbeheerder als energieleverancier;
- Afnemers die veranderen van type contract bij de huidige energieleverancier, veranderen niet van leverancier en deze bewegingen worden dus ook niet opgenomen in de indicator;

- Verhuizen op een toegangspunt wordt in de indicator opgenomen wanneer die een leverancierswissel op het niveau van het toegangspunt teweeg brengt. Het is bijgevolg mogelijk dat bij een verhuis de betrokken afnemers niet van leverancier zijn gewisseld, maar dit toch als een wissel wordt geregistreerd⁹.

Het resultaat in bovenstaande tabel geeft de marktdynamiek op jaarbasis weer door de maandelijkse switchpercentages op te tellen. Dit is echter geen exacte weergave van het aantal toegangspunten dat in 2016 veranderd is van leverancier. In theorie is het immers mogelijk dat toegangspunten twee of zelfs meerdere keren van leverancier wisselen binnen het jaar, hoewel dit vermoedelijk slechts om een minderheid van het aantal toegangspunten gaat als men zich baseert op vorige Marktmonitor-rapporten.

Op basis van de indicator wisselde 20,06% van de elektriciteitsklanten van leverancier. Dit is het hoogste niveau sinds de opening van de energiemarkt. Waar na een explosieve toename de activiteitsgraad bij kleine bedrijven een hoogtepunt bereikte in 2015, bleef deze in 2016 met 24,46% min of meer stabiel. Voor de gezinnen bedroeg de activiteitsgraad in 2016 19,06%. Dit is een grote stijging ten opzichte van 2015 toen de activiteitsgraad 13,40% bedroeg. De hogere activiteitsgraad van bedrijven vergeleken met gezinnen die kan worden waargenomen sinds 2013, zet zich dus verder, al werd de kloof in 2016 lichtjes gedicht.

Totaal switches elektriciteit

Figuur 6: Marktdynamiek elektriciteit

Zoals weergegeven in Figuur 6 lag de activiteitsgraad inzake het veranderen van elektriciteitsleverancier gedurende het volledige jaar 2016 hoger dan in 2015 en vertoonde het net zoals de voorbije jaren een piek in januari, wanneer een groot aantal contracten vervalt. Deze piek overschreed voor het eerst het recordniveau van januari 2013, en ook van februari tot en met juni werden de hoogste activiteitsgraden sinds 2009 in deze maanden opgetekend. Daarna fluctueerde de activiteitsgraad in 2016 tussen deze van de recordjaren 2012 en 2015.

⁹ Wanneer bv. een verhuis plaatsvindt op een toegangspunt waarbij de oude bewoner leverancier A (lev A) had, en houdt in zijn nieuwe woonst, en de nieuwe bewoner zijn oude leverancier (lev B) meeneemt, dan resulteert dit in een 'win' op het niveau van het toegangspunt ('wissel' van lev A naar lev B), maar niet op het niveau van de afnemers.

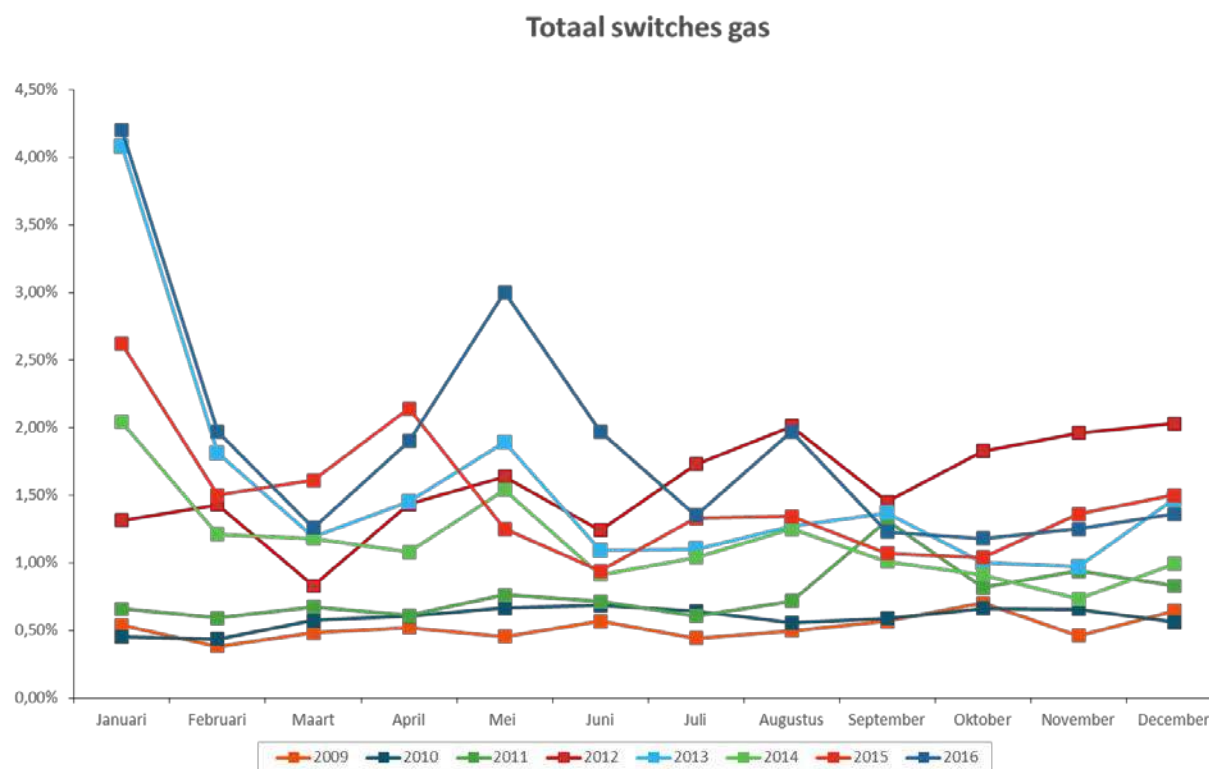
2.2.2. Aardgas

De onderstaande indicator geeft, analoog aan de indicator voor elektriciteit, de jaarlijkse relatieve verandering van aardgasleverancier weer die een gevolg is van een bewuste keuze van de afnemer. Ook hier wordt deze indicator berekend om een beeld te krijgen van de marktmobiliteit.

Tabel 8: Jaarlijkse indicator aardgas (%) - Relatief aantal toegangspunten dat een overstap naar een andere aardgasleverancier maakte

	TOTAAL
2005	4,67
2006	5,44
2007	6,90
2008	6,43
2009	6,25
2010	7,06
2011	9,22
2012	18,89
2013	18,69
2014	13,89
2015	17,70
2016	22,64
gemiddeld	11,48

De indicator voor de aardgasmarkt zet de algemene stijgende trend verder en ligt ook opnieuw een beetje hoger dan de indicator voor de elektriciteitsmarkt. Uit deze activiteitsgraad blijkt dat 22,64% van de aardgasklanten wisselde van leverancier, wat het hoogste percentage is sinds 2005. Meer in detail betekent dit dat 21,72% van de gezinnen wisselden van aardgasleverancier en 28,11% van de kleine bedrijven.

Figuur 7: Marktdynamiek aardgas

Zoals weergegeven in Figuur 7 was de hoogste piek in de activiteitsgraad net als bij elektriciteit waar te nemen in januari en overschreed deze piek die van het recordjaar 2013. Verder werd in februari, mei en juni de hoogste activiteitsgraad in deze maanden opgetekend. In de tweede helft van het jaar was de activiteitsgraad lager dan in 2012 en sloot de activiteitsgraad meer aan bij die van 2015.

Zowel bij elektriciteit als bij aardgas beïnvloeden verschillende factoren, zoals media-aandacht voor de energiemarkt, prijszetting, wervingsacties en groepsaankopen meer en meer de beslissing van klanten om van leverancier te veranderen.

2.3. Marktaandeelen van de energieleveranciers

2.3.1. Elektriciteit

Tabel 9 geeft naast de marktaandeelen ook de datum weer van de toekenning van de leveringsvergunning voor elektriciteit, en indien relevant, de datum van opheffing ervan. Met 'Beheerder GDN' doelen we op de leveringen door BASF.

Tabel 9: Marktaandeelen van leveranciers, uitgedrukt in geleverde elektrische energie in het betreffende kalenderjaar aan afnemers op het distributienet

LEVERANCIER	2004	2014	2015	2016	Datum vergunning
ENGIE Electrabel NV ⁽²⁾	NVT	NVT	NVT	44,63%	20/12/2001
Electrabel Customer Solutions NV	52,30%	34,27%	32,82%	NVT	27/05/2002
Electrabel NV	23,46%	15,30%	16,15%	NVT	20/12/2001
EDF Luminus NV	1,55%	19,80%	19,13%	18,06%	8/03/2006
eni gas&power NV	3,93%	8,88%	6,78%	6,88%	16/10/2012
E.ON Belgium NV	0,74%	4,63%	4,74%	4,54%	22/10/2002
Essent Belgium NV	1,32%	4,32%	4,24%	3,35%	3/12/2002
Lampiris NV	0,00%	3,12%	3,49%	3,31%	8/12/2004
Beheerder GDN	NVT	NVT	NVT	2,33%	
Eneco België BV	<0,01%	2,32%	2,10%	2,27%	19/07/2004
Powerhouse BV	NVT	0,83%	0,76%	1,62%	18/09/2012
Scholt Energy Control NV	NVT	1,08%	1,43%	1,57%	18/11/2009
Enovos Luxembourg SA	NVT	1,04%	1,51%	1,25%	1/02/2011
Axpo France & Benelux NV	NVT	0,42%	0,53%	1,12%	Geen leveringsvergunning van de VREG vereist ⁽¹⁾
Vlaams Energiebedrijf	NVT	<0,01%	0,96%	1,07%	30/04/2014
Elexys NV	NVT	0,57%	0,77%	0,85%	22/06/2010
Total Gas & Power Belgium NV	NVT	NVT	0,14%	0,83%	Geen leveringsvergunning van de VREG vereist ⁽¹⁾
OCTA+ Energie NV	NVT	0,71%	0,86%	0,80%	25/08/2009
Netbeheerders	0,10%	0,86%	0,83%	0,79%	
Société Européenne de Gestion de l'Energie SA	NVT	NVT	0,00%	0,67%	Geen leveringsvergunning van de VREG vereist ⁽¹⁾
Elegant BVBA	NVT	0,21%	0,28%	0,56%	13/01/2009
Aspiravi Energy NV	NVT	<0,01%	0,01%	0,44%	20/08/2014
EOLY NV	NVT	0,46%	0,46%	0,43%	3/10/2012
Belgian Eco Energy NV	NVT	0,05%	0,30%	0,32%	21/08/2012
Elindus BVBA	NVT	0,07%	0,19%	0,31%	31/01/2013
GETEC Energie AG	NVT	NVT	0,28%	0,30%	Geen leveringsvergunning van de VREG vereist ⁽¹⁾
Watz BVBA	NVT	0,12%	0,15%	0,29%	13/09/2012
Ecopower CVBA	0,03%	0,25%	0,25%	0,24%	2/04/2002
Energie I&V België BVBA	NVT	0,12%	0,09%	0,21%	Geen leveringsvergunning van de VREG vereist ⁽¹⁾
Elektriciteitsbedrijf Merksplas BVBA	0,11%	0,15%	0,21%	0,19%	15/07/2002
Trevion NV	NVT	0,09%	0,10%	0,16%	24/11/2011
Direct Energie Belgium NV	NVT	<0,01%	0,03%	0,14%	Geen leveringsvergunning van de VREG vereist ⁽¹⁾
Wase Wind CVBA	NVT	0,04%	0,12%	0,12%	8/11/2005
Belpower International NV	NVT	0,14%	0,10%	0,09%	8/09/2009
Power Online NV	NVT	<0,01%	0,07%	0,08%	Geen leveringsvergunning van de VREG vereist ⁽¹⁾
Comfort Energy NV	NVT	NVT	<0,01%	0,06%	16/09/2014
Delta Energy Belgium NV	NVT	0,02%	0,03%	0,03%	18/10/2011
Energy People BVBA	NVT	<0,01%	0,01%	0,03%	1/07/2014
Uniper Global Commodities SE	NVT	0,09%	0,00%	0,02%	14/03/2006
Electrawinds Distributie NV	NVT	0,01%	<0,01%	0,01%	30/03/2010
Energie 2030 Agence SA	NVT	<0,01%	<0,01%	<0,01%	Geen leveringsvergunning van de VREG vereist ⁽¹⁾
Energie der Nederlanden BV	NVT	0,06%	0,00%	0,00%	4/10/2005
Eneco Energiehandelsbedrijf BV	0,06%	NVT	NVT	NVT	01/04/2003-25/10/2005
Luminus NV	14,91%	NVT	NVT	NVT	11/03/2002-22/08/2006
TOTAAL	100%	100%	100%	100%	

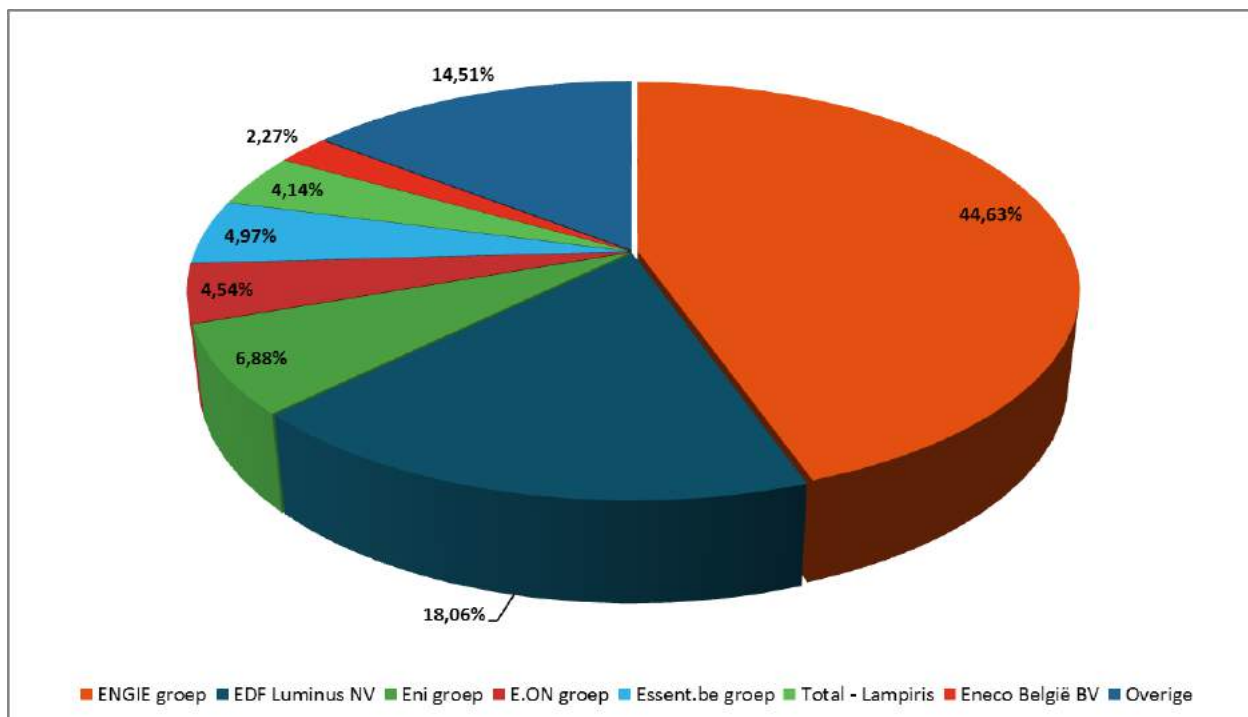
⁽¹⁾ Een leveringsvergunning van de VREG is niet vereist indien een leverancier reeds voldoet aan de eisen die gesteld worden door een andere lidstaat van de Europese Economische Ruimte, de federale overheid of een andere gewestelijke bevoegde overheid in verband met de levering van elektriciteit of aardgas.

⁽²⁾ ENGIE Electrabel NV is de nieuwe naam van het voormalige Electrabel Customer Solutions NV + Electrabel NV

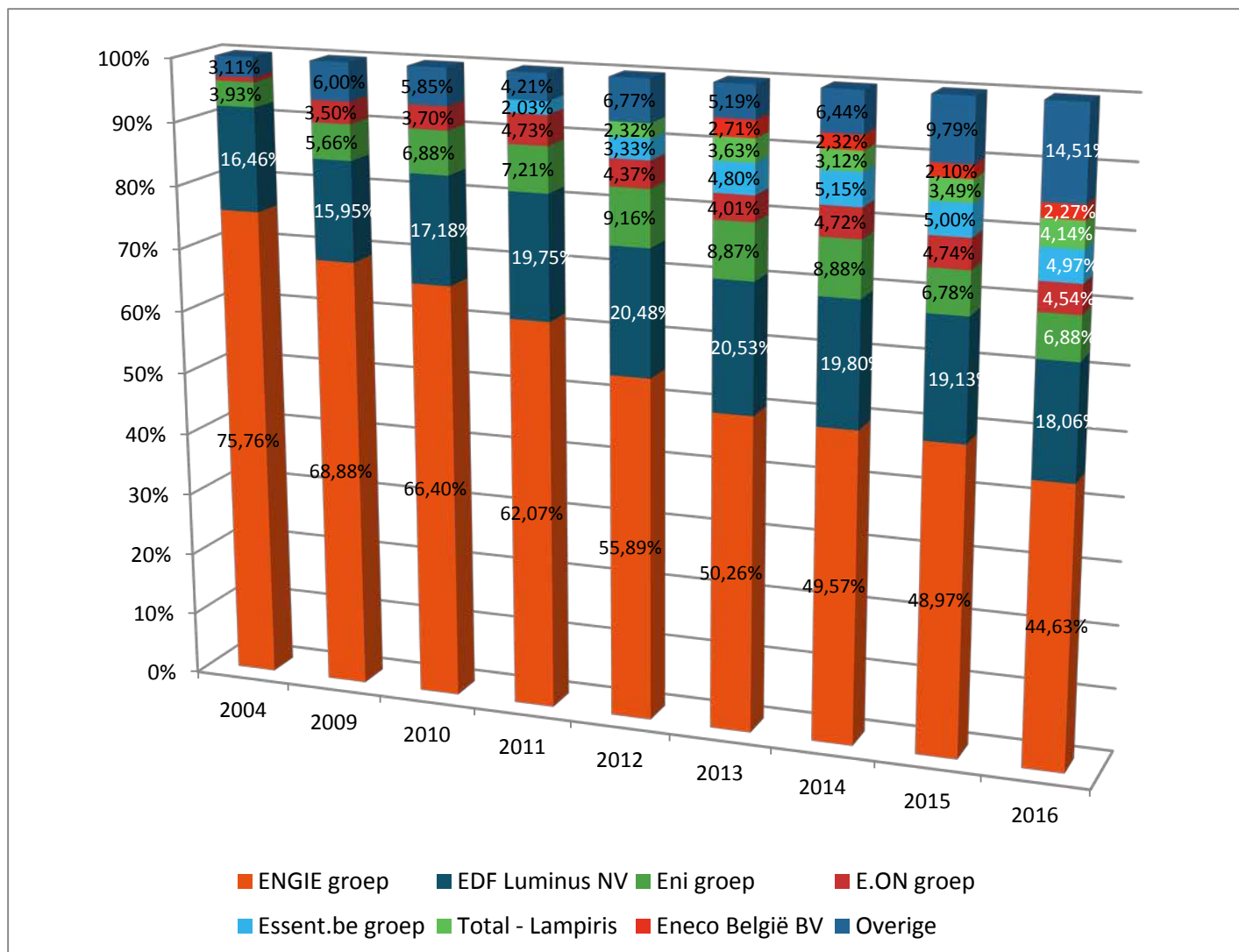
De marktaandeelen in dit hoofdstuk worden berekend op basis van de gegevens van de netbeheerders.

Gemeten in hoeveelheid geleverde energie is ENGIE Electrabel in 2016 de belangrijkste elektriciteitsleverancier, gevolgd door EDF Luminus. Daarna volgen, net zoals vorig jaar, respectievelijk eni gas & power, E.ON Belgium, Essent Belgium, Lampiris en Eneco België. Nieuwkomers zoals Scholt Energy Control, Vlaams Energiebedrijf, Elexys en Axpo France & Benelux slaagden erin om op korte tijd een relatief gezien aanzienlijk marktaandeel op te bouwen en zagen ook het voorbije jaar hun marktaandeel toenemen. Daarbij tekenden ook Powerhouse en Total Gas & Power een relatief grote stijging op.

Figuur 8 en Figuur 9 stellen de marktaandeelen van de grootste elektriciteitsleveranciers grafisch voor. Figuur 8 stelt de situatie in 2016 voor, Figuur 9 biedt een historisch kader. Hierbij werden de verschillende bedrijven die tot één groep behoren samengeteld, nl. de Eni groep (eni gas & power, eni SpA), E.ON groep (E.ON Belgium en Uniper Global Commodities) en Essent, Powerhouse en RWE Supply & Trading vormen samen de groep RWE. Het aandeel in de elektriciteitsleveringen door ENGIE Electrabel neemt opnieuw af: van 48,97% vorig jaar naar 44,63% dit jaar, terwijl in 2004, het eerste volledige jaar na de vrijmaking, hun marktaandeel in volume nog bijna 76% bedroeg. In de grafische weergave zijn enkel partijen met een marktaandeel groter dan 2% individueel opgenomen, de leveranciers met een kleiner aandeel worden gegroepeerd in 'Overige'. Het aandeel van deze groep neemt gestaag toe van 9,08% in 2015 naar 14,51% in 2016, wat een duidelijke indicatie is van het vrijmaken van de markt voor kleinere leveranciers door verlies in marktaandelen van de grootste leveranciers. Voor 2016 werd hier het marktaandeel van Total bij Lampiris geteld, waar in 2015 Lampiris afzonderlijk werd weergegeven en Total behoorde tot de groep 'Overige'.

Figuur 8: Marktaandelen van de grootste elektriciteitsleveranciers (groepen) in 2016 uitgedrukt in geleverde energie

Figuur 9: Evolutie van de marktaandeelen van de grootste elektriciteitsleveranciers (groepen) uitgedrukt in geleverde energie

Tabel 10 geeft de positie weer van de elektriciteitsleveranciers die in hun specifieke wingebed als erfgenamen van de historische situatie kunnen worden beschouwd. Noteer dat er sinds eind 2012 geen afnemers van elektriciteit of aardgas meer zijn die aan standaardvoorwaarden beleverd worden. Alle standaardleveranciers beslisten eind 2012 om deze klanten identieke voorwaarden aan te bieden als deze van hun meest populaire contract. Het marktaandeel van de leveringen onder de merknaam Luminus kan sinds de fusie met SPE niet meer eenduidig worden bepaald. Noch City Power, noch SPE kregen in het verleden klanten toegewezen in een of ander netgebied. Daarom wordt het marktaandeel van EDF Luminus in zijn geheel vermeld.

Tabel 10: Marktaandeel 2015 en 2016 van de historische leveranciers op het distributienet, uitgedrukt in geleverde elektrische energie

NETGEBIED(EN) MET ALS HISTORISCHE LEVERANCIER		ECS + Electrabel	EDF Luminus = SPE + Luminus + City Power	Overige Leveranciers + DNB	TOTAAL
2015	"netgebied" Electrabel Customer Solutions N.V.	41,84%	15,82%	42,33%	100%
	"netgebied" Luminus N.V.	17,49%	40,63%	41,88%	100%
2016	"netgebied" Electrabel Customer Solutions N.V.	48,56%	15,79%	35,66%	100%
	"netgebied" Luminus N.V.	22,56%	35,24%	42,19%	100%

In 2015 daalde zowel het aandeel van Electrabel/ECS als dat van EDF Luminus in het respectievelijk historisch wingebed, waardoor hun aandelen ook in het eigen wingebed niet meer hoger ligt dan dat van de overige

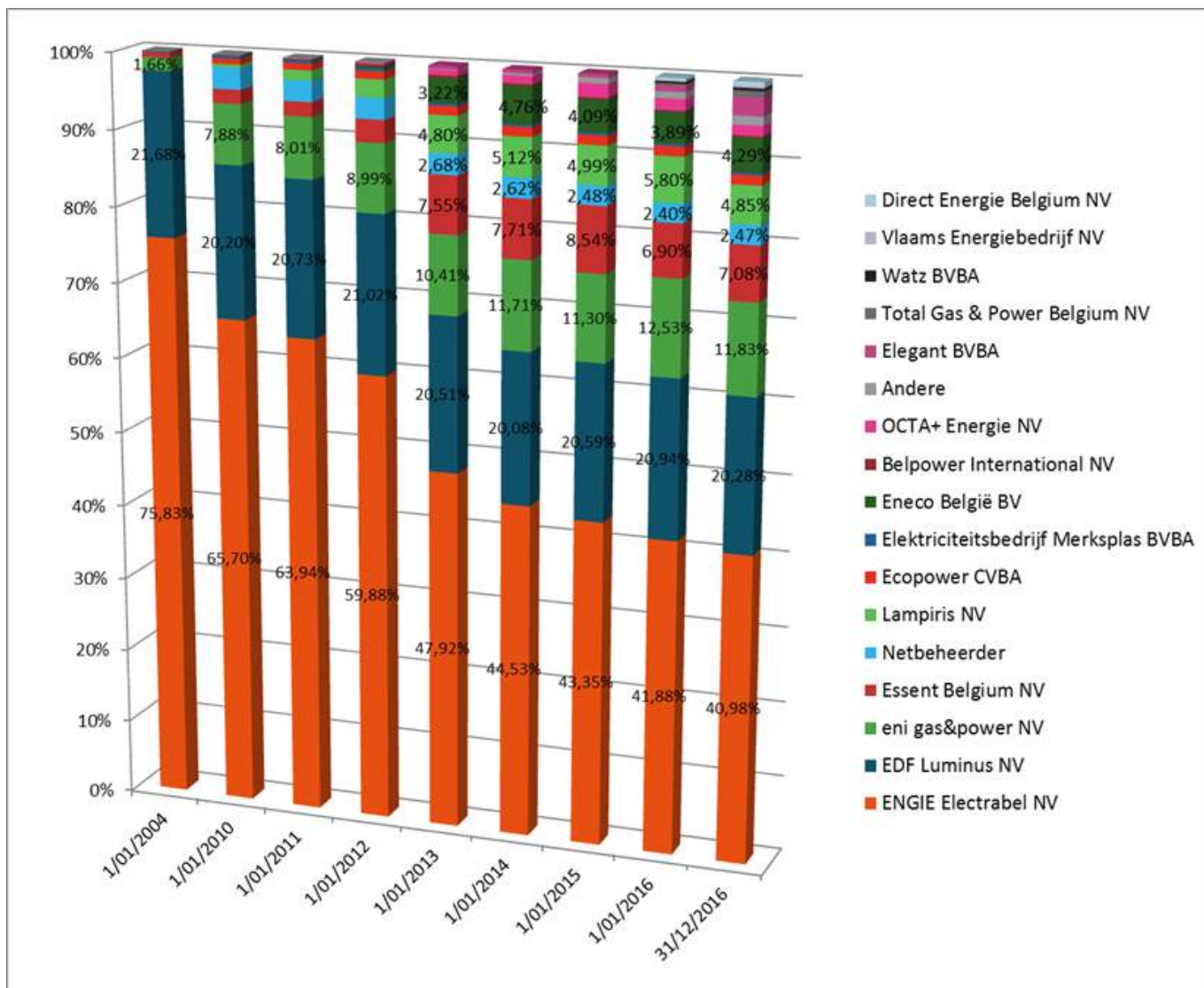
leveranciers. In 2016 werd deze situatie opnieuw omgedraaid voor Electrabel/ECS en versterkte het bedrijf haar positie in het historisch wingebied.

Tabel 11, Tabel 12 en Tabel 13 tonen het marktaandeel van de individuele elektriciteitsleveranciers op basis van het aantal eindafnemers dat ze op 31 december 2016 beleverden samen met de marktaandelen van de vorige jaren en dit uitgedrukt in totaal aantal afnemers en totaal aantal huishoudelijke en professionele afnemers. Enkel vergunde/aangemelde leveranciers die ten minste één toegangspunt beleverden op 31 december 2016 worden in deze tabellen opgenomen. De cijfers geven de situatie weer op 31 december in tegenstelling tot voorgaande jaren waar we het cijfer van 1 januari toonden. Om de consistentie, o.a. met de HHI, te verhogen en om gemakkelijker toe te laten conclusies te trekken, werden de historische cijfers omgerekend.

Tabel 11: Marktaandelen elektriciteitsleveranciers, uitgedrukt in totaal aantal eindafnemers (toegangspunten) op het distributienet in het betreffende kalenderjaar

LEVERANCIER	1/01/2004	31/12/2013	31/12/2014	31/12/2015	31/12/2016
ENGIE Electrabel NV ⁽¹⁾	NVT	NVT	NVT	NVT	40,98%
Electrabel Customer Solutions NV	75,83%	44,47%	43,85%	42,34%	NVT
Electrabel NV	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%	NVT
EDF Luminus NV	0,01%	20,17%	20,51%	21,33%	20,28%
eni gas&power NV	1,66%	11,67%	11,86%	10,77%	11,83%
Essent Belgium NV	0,60%	7,83%	7,72%	8,20%	7,08%
Lampiris NV	NVT	5,18%	4,97%	5,62%	4,85%
Eneco België BV	NVT	4,60%	4,24%	3,88%	4,29%
Netbeheerders	0,00%	2,64%	2,50%	2,41%	2,47%
Elegant BVBA	NVT	0,43%	0,40%	0,72%	2,30%
OCTA+ Energie NV	NVT	0,98%	1,73%	1,43%	1,28%
Ecopower CVBA	0,07%	1,22%	1,23%	1,23%	1,23%
Total Gas & Power Belgium NV	NVT	NVT	0,00%	0,21%	0,74%
Direct Energie Belgium NV	NVT	NVT	0,00%	0,19%	0,42%
Watz BVBA	NVT	0,08%	0,17%	0,24%	0,34%
Vlaams Energiebedrijf NV	NVT	NVT	<0,01%	0,23%	0,32%
Elektriciteitsbedrijf Merksplas BVBA	0,15%	0,31%	0,31%	0,31%	0,29%
Belpower International NV	NVT	0,25%	0,21%	0,18%	0,19%
Elindus BVBA	NVT	0,01%	0,04%	0,09%	0,17%
Comfort Energy NV	NVT	NVT	0,00%	0,03%	0,17%
Power Online NV	NVT	NVT	0,01%	0,16%	0,15%
Elexys NV	NVT	0,04%	0,08%	0,13%	0,14%
Aspiravi Energy NV	NVT	NVT	0,00%	0,01%	0,13%
E.ON Belgium NV	<0,01%	0,03%	0,05%	0,07%	0,09%
Energy People BVBA	NVT	NVT	<0,01%	0,03%	0,09%
Wase Wind CVBA	NVT	0,04%	0,05%	0,07%	0,07%
Belgian Eco Energy NV	NVT	<0,01%	0,01%	0,03%	0,04%
Scholt Energy Control NV	NVT	0,01%	0,01%	0,02%	0,03%
Eoly NV	NVT	0,02%	0,02%	0,02%	0,02%
Trevious NV	NVT	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%
Energie 2030 Agence SA	NVT	<0,01%	<0,01%	<0,01%	0,01%
Powerhouse BV	NVT	<0,01%	<0,01%	<0,01%	<0,01%
Enovos Luxembourg SA	NVT	<0,01%	<0,01%	<0,01%	<0,01%
Axpo Benelux SA	NVT	<0,01%	<0,01%	<0,01%	<0,01%
GETEC Energie Aktiengesellschaft	NVT	0,00%	0,00%	<0,01%	<0,01%
Delta Energy Belgium NV	NVT	<0,01%	<0,01%	<0,01%	<0,01%
Energie I&V België BVBA	NVT	0,00%	0,00%	0,00%	<0,01%
Electrawinds Distributie NV	NVT	<0,01%	0,00%	<0,01%	<0,01%
Société Européenne de Gestion de l'Energie SA	NVT	NVT	NVT	NVT	<0,01%
Beheerder GDN	NVT	NVT	NVT	NVT	<0,01%
Uniper Global Commodities SE	NVT	<0,01%	<0,01%	<0,01%	0,00%
Energie der Nederlanden BV	NVT	<0,01%	<0,01%	0,00%	0,00%
Trianel Energie BV	<0,01%	NVT	NVT	NVT	NVT
TOTAAL	100%	100%	100%	100%	100%

⁽¹⁾ ENGIE Electrabel NV is de nieuwe naam van het voormalige Electrabel Customer Solutions NV + Electrabel NV

Figuur 10: Evolutie van de marktaandelen van de grootste elektriciteitsleveranciers uitgedrukt in aantal klanten

Tabel 11 en Figuur 10 tonen de marktaandelen van de verschillende elektriciteitsleveranciers op basis van het totaal aantal toegangspunten. Het gaat hier om de totale markt, dus zowel om afnemers met een automatisch gelezen, maandelijks gelezen als jaarlijks gelezen meter en zowel om professionele als huishoudelijke afnemers. In Figuur 10 worden enkel de elektriciteitsleveranciers met een marktaandeel van minimaal 0,20% weergegeven.

Hieruit blijkt dat ENGIE Electrabel NV, ofwel de fusie van de voormalige bedrijven Electrabel Customer Solutions NV en Electrabel NV, nog altijd het grootste marktaandeel heeft met bijna 41%, hoewel ook dit jaar het marktaandeel daalde en er meer ruimte kwam op de markt voor andere spelers. Dit blijkt ook uit de stijgende marktaandelen van de kleinere leveranciers. De top vijf van grootste elektriciteitsleveranciers wordt vervolledigd door EDF Luminus NV, wiens aandeel al enkele jaren tussen de 20% en 21% schommelt, eni gas&power N.V. met ook een relatief stabiel marktaandeel van bijna 12%, Essent Belgium N.V. met 7% en Lampiris N.V. met bijna 5%.

Het overzicht van de marktaandelen van de huishoudelijke elektriciteitsleveranciers wordt weergegeven in Tabel 12. Hier spiegelt de top vijf zich logischerwijs volledig aan die van de marktaandelen voor het totaal aantal eindafnemers.

Het zevende grootste marktaandeel is voor de netbeheerder met 2,97%. Hoewel dit percentage vrij klein is vergeleken met het marktaandeel van bijvoorbeeld ENGIE Electrabel NV, betekent dit wel dat ongeveer één op 34 gezinnen in Vlaanderen beleverd wordt door hun netbeheerder. Huishoudelijke afnemers kunnen door hun distributienetbeheerder van elektriciteit en aardgas voorzien worden in het kader van de sociale openbaredienstverplichtingen als zij hun energiefactuur niet konden betalen bij hun commerciële

energieleverancier. Dit kan ook tijdelijk om andere redenen gebeuren dan om wanbetaling, bijvoorbeeld in geval van een verkeerd gelopen verhuizing. Wanneer er om eender welke reden geen leveringscontract meer bestaat met een commerciële leverancier, springt de netbeheerder tijdelijk in. Tot in 2015 daalde het marktaandeel van de netbeheerders licht, maar in 2016 was opnieuw een kleine stijging merkbaar. Omdat dit veel minder zichtbaar is bij aardgas, zoals verder zal blijken, zou dit kunnen verklaard worden door de gestegen elektriciteitsprijzen.

Tabel 12: Marktaandelen leveranciers uitgedrukt in totaal aantal huishoudelijke elektriciteitsafnemers (toegangspunten)

LEVERANCIER	1/01/2004	31/12/2013	31/12/2014	31/12/2015	31/12/2016
ENGIE Electrabel NV ⁽¹⁾	NVT	NVT	NVT	NVT	39,84%
Electrabel Customer Solutions NV	75,69%	42,55%	42,08%	40,86%	NVT
EDF Luminus NV	0,01%	19,74%	20,04%	20,63%	19,75%
eni gas&power NV	1,61%	11,48%	11,86%	11,61%	13,13%
Essent Belgium NV	0,60%	8,50%	8,18%	8,56%	7,37%
Lampiris NV	NVT	5,70%	5,49%	6,08%	5,15%
Eneco België BV	NVT	5,31%	4,89%	4,40%	4,67%
Netbeheerder	0,00%	3,15%	2,99%	2,90%	2,97%
Elegant BVBA	0,00%	0,44%	0,41%	0,82%	2,76%
Ecopower CVBA	0,08%	1,42%	1,43%	1,44%	1,44%
OCTA+ Energie NV	NVT	1,02%	1,88%	1,47%	1,19%
Direct Energie Belgium NV	NVT	NVT	0,00%	0,19%	0,45%
Elektriciteitsbedrijf Merksplas BVBA	0,15%	0,32%	0,32%	0,32%	0,29%
Watz BVBA	NVT	0,05%	0,11%	0,18%	0,24%
Belpower International NV	NVT	0,28%	0,24%	0,21%	0,23%
Comfort Energy NV	NVT	NVT	0,00%	0,03%	0,18%
Power Online NV	NVT	NVT	0,01%	0,18%	0,17%
Energy People BVBA	NVT	NVT	<0,01%	0,04%	0,10%
Wase Wind CVBA	NVT	0,04%	0,05%	0,05%	0,05%
Elexys N.V.	NVT	<0,01%	0,01%	0,01%	0,01%
Aspiravi Energy NV	NVT	NVT	NVT	<0,01%	0,01%
Energie 2030 Agence SA	NVT	<0,01%	<0,01%	0,01%	0,01%
Trevion NV	NVT	<0,01%	<0,01%	0,01%	0,01%
Belgian Eco Energy NV	NVT	<0,01%	<0,01%	<0,01%	<0,01%
Scholt Energy Control NV	NVT	0,00%	<0,01%	<0,01%	<0,01%
Eoly NV	NVT	0,00%	0,00%	<0,01%	0,00%
Elindus BVBA	NVT	0,00%	<0,01%	0,00%	0,00%
E.ON Belgium NV	<0,01%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
TOTAAL	100%	100%	100%	100%	100%

⁽¹⁾ ENGIE Electrabel NV is de nieuwe naam van het voormalige Electrabel Customer Solutions NV + Electrabel NV

Tabel 13: Marktaandelen leveranciers uitgedrukt in totaal aantal professionele jaargelezen elektriciteitsafnemers (toegangspunten) op het distributienet in het betreffende kalenderjaar

LEVERANCIER	1/01/2004	31/12/2013	31/12/2014	31/12/2015	31/12/2016
ENGIE Electrabel NV ⁽¹⁾	NVT	NVT	NVT	NVT	46,68%
Electrabel Customer Solutions NV	76,53%	53,93%	52,59%	49,77%	NVT
EDF Luminus NV	0,03%	21,52%	22,01%	23,94%	22,21%
eni gas&power NV	1,88%	12,66%	11,95%	7,28%	6,34%
Essent Belgium NV	0,58%	4,85%	5,83%	6,84%	5,99%
Total Gas & Power Belgium NV	NVT	NVT	0,00%	1,15%	4,08%
Lampiris NV	NVT	2,72%	2,55%	3,36%	3,31%
Eneco België BV	NVT	1,40%	1,34%	1,56%	2,63%
OCTA+ Energie NV	NVT	0,81%	1,07%	1,27%	1,73%
Vlaams Energiebedrijf NV	NVT	NVT	<0,01%	1,08%	1,55%
Elindus BVBA	NVT	0,03%	0,20%	0,45%	0,90%
Watz BVBA	NVT	0,26%	0,44%	0,53%	0,81%
Aspiravi Energy NV	NVT	NVT	NVT	0,03%	0,63%
Elexys NV	NVT	0,16%	0,30%	0,56%	0,59%
Ecopower CVBA	0,03%	0,34%	0,33%	0,33%	0,35%
Direct Energie Belgium NV	NVT	NVT	0,00%	0,18%	0,33%
Elegant BVBA	0,00%	0,39%	0,35%	0,32%	0,31%
Netbeheerder	0,00%	0,37%	0,35%	0,29%	0,30%
Elektriciteitsbedrijf Merksplas BVBA	0,13%	0,27%	0,29%	0,30%	0,28%
E.ON Belgium NV	0,01%	0,06%	0,13%	0,20%	0,24%
Comfort Energy NV	NVT	NVT	0,00%	0,05%	0,16%
Wase Wind CVBA	NVT	0,04%	0,04%	0,14%	0,15%
Belgian Eco Energy NV	NVT	0,02%	0,05%	0,10%	0,12%
Power Online NV	NVT	NVT	0,01%	0,09%	0,08%
Belpower International NV	NVT	0,10%	0,08%	0,07%	0,06%
Energy People BVBA	NVT	NVT	0,00%	<0,01%	0,06%
Scholt Energy Control NV	NVT	0,01%	0,01%	0,03%	0,05%
Trevion NV	NVT	0,04%	0,04%	0,04%	0,04%
Eoly NV	NVT	0,02%	0,02%	0,02%	0,02%
Energie 2030 Agence SA	NVT	<0,01%	<0,01%	<0,01%	0,01%
Enovos Luxembourg S.A.	NVT	<0,01%	<0,01%	<0,01%	<0,01%
Axpo Benelux SA	NVT	NVT	0,00%	0,00%	<0,01%
GETEC Energie Aktiengesellschaft	NVT	0,00%	0,00%	<0,01%	<0,01%
TOTAAL	100%	100%	100%	100%	100%

⁽¹⁾ENGIE Electrabel NV is de nieuwe naam van het voormalige Electrabel Customer Solutions NV + Electrabel NV

Het overzicht van de marktaandelen van de elektriciteitsleveranciers voor professionele afnemers met een jaarlijks gelezen meter wordt weergegeven in Tabel 13. Hier spiegelt de top vijf zich ook aan die van de marktaandelen voor het totaal aantal eindafnemers, enkel op de vijfde plaats wordt Lampiris NV ingehaald door Total Gas & Power Belgium NV.

Het marktaandeel van de grootste leverancier, namelijk ENGIE Electrabel NV is 7% groter dan bij de huishoudelijke afnemers.

2.3.2. Aardgas

Tabel 14 geeft naast de marktaandeelen ook de datum van de toekenning van de leveringsvergunning voor aardgas, en eventueel de datum van opheffing ervan.

Tabel 14: Marktaandeelen uitgedrukt in geleverd aardgas in het betreffende kalenderjaar aan afnemers op het distributienet

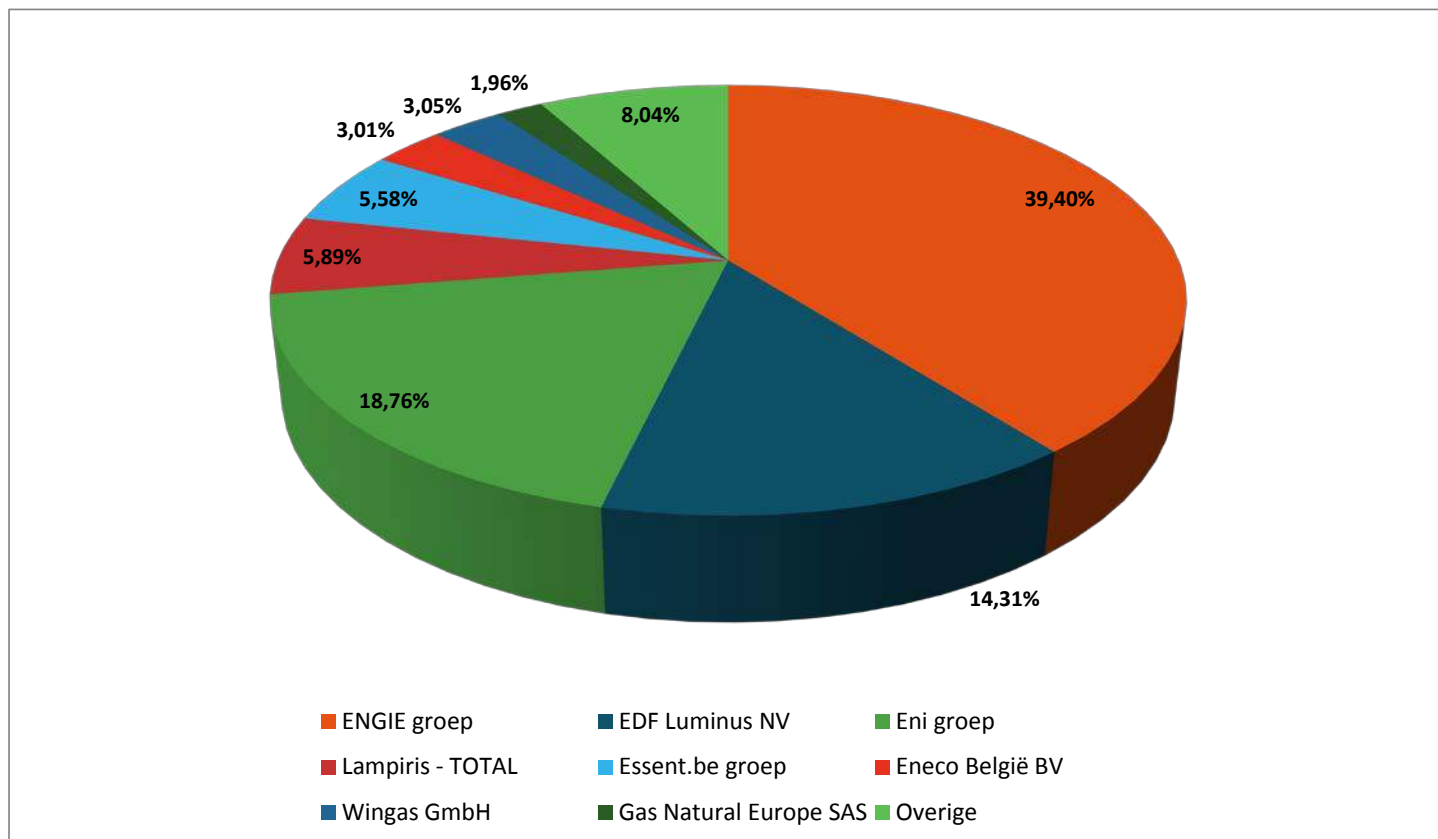
AARDGASLEVERANCIER	2004	2014	2015	2016	Datum vergunning
ENGIE Electrabel NV ⁽²⁾	NVT	NVT	NVT	39,40%	9/12/2009
Electrabel Customer Solutions NV	72,37%	36,65%	36,89%	NVT	22/04/2003
Electrabel N.V.	NVT	1,66%	1,24%	NVT	9/12/2009
eni gas&power NV	7,86%	17,63%	14,55%	18,76%	3/12/2002
EDF Luminus NV	<0,01%	15,11%	14,25%	14,31%	14/04/2004
Lampiris NV	NVT	6,40%	6,03%	4,88%	28/08/2007
Essent Belgium NV	0,16%	5,65%	6,13%	4,79%	27/01/2004
Wingas GmbH	0,78%	3,35%	2,53%	3,05%	19/12/2002
Eneco België BV	NVT	3,74%	3,18%	3,01%	17/04/2007
GAS Natural Europe SAS	NVT	2,29%	2,39%	1,96%	1/06/2010
Netbeheerders	0,18%	1,35%	1,34%	1,31%	
Antargaz Belgium NV	NVT	0,14%	0,34%	1,19%	Geen leveringsvergunning van de VREG vereist ¹
Elegant BVBA	NVT	0,17%	0,40%	1,18%	13/01/2009
OCTA+ Energie NV	NVT	1,03%	1,30%	1,03%	25/08/2009
Total Gas & Power	NVT	0,08%	0,52%	1,01%	Geen leveringsvergunning van de VREG vereist ¹
Vlaams Energiebedrijf NV	NVT	0,00%	0,59%	0,95%	30/04/2014
Powerhouse	NVT	0,56%	0,02%	0,79%	18/12/2012
GETEC Energie Aktiengesellschaft	NVT	0,49%	0,44%	0,39%	Geen leveringsvergunning van de VREG vereist ¹
Scholt Energy Control	NVT	0,25%	0,38%	0,39%	13/01/2009
Direct Energy	NVT	0,00%	0,06%	0,37%	Geen leveringsvergunning van de VREG vereist ¹
Elektriciteitsbedrijf Merksplas BVBA	0,01%	0,28%	0,27%	0,25%	17/08/2004
Enovos Luxembourg SA	NVT	0,04%	0,05%	0,19%	1/02/2011
Belgian Eco Energy NV	NVT	0,06%	0,12%	0,14%	21/08/2012
Watz BVBA	NVT	0,02%	0,07%	0,13%	30/07/2013
Elindus	NVT	0,00%	0,05%	0,12%	15/07/2014
Elexys NV	NVT	0,06%	0,12%	0,12%	21/08/2012
NatGAS AG	NVT	0,03%	0,03%	0,10%	26/01/2011
Comfort Energy NV	NVT	0,00%	< 0,01%	0,06%	16/09/2014
Axpo Benelux SA	NVT	0,05%	0,32%	0,05%	Geen leveringsvergunning van de VREG vereist ¹
Power Online NV	NVT	< 0,01%	0,87%	0,04%	Geen leveringsvergunning van de VREG vereist ¹
Eneco Consumenten BV	NVT	0,04%	0,03%	0,02%	Geen leveringsvergunning van de VREG vereist ¹
Anode Energie Gas (B)	NVT	NVT	0,01%	0,01%	
Coretec Trading SPRL	NVT	0,00%	< 0,01%	< 0,01%	Geen leveringsvergunning van de VREG vereist ¹
Electrabel Nederland Retail BV	NVT	NVT	< 0,01%	< 0,01%	
Eneco Energie Retail BV	NVT	NVT	< 0,01%	< 0,01%	
Energiedirect	NVT	NVT	< 0,01%	< 0,01%	
Essent Retail Energie	NVT	NVT	< 0,01%	< 0,01%	
Essent Energie Verkoop Nederland	NVT	NVT	< 0,01%	< 0,01%	
Greenchoice	NVT	NVT	< 0,01%	< 0,01%	
Main Energie	NVT	NVT	< 0,01%	< 0,01%	
Nuon Sales Nederland	NVT	NVT	< 0,01%	< 0,01%	
Société Européenne de Gestion de l'Energie SA	NVT	0,01%	0,00%	0,00%	Geen leveringsvergunning van de VREG vereist ¹
eni SpA	NVT	2,04%	5,45%	0,00%	Geen leveringsvergunning van de VREG vereist ¹
Statoil A.S.A.	NVT	0,25%	0,05%	0,00%	7/12/2010
Delta Energy BV	NVT	NVT	< 0,01%	0,00%	
Dong Energy Sales BV	0,04%	NVT	NVT	NVT	29/09/2005
GDF SUEZ	5,43%	0,55%	NVT	NVT	16/12/2002 - 24/11/2014
City Power N.V.	0,18%	NVT	NVT	NVT	14/04/2004-22/08/2006
Luminus N.V.	12,99%	NVT	NVT	NVT	16/12/2002-22/08/2006
TOTAAL	100%	100%	62%	61%	

¹ Een leveringsvergunning van de VREG is niet vereist indien een leverancier reeds voldoet aan de eisen die gesteld worden door een andere lidstaat van de Europese Economische

⁽²⁾ ENGIE Electrabel NV is de nieuwe naam van het voormalige Electrabel Customer Solutions NV + Electrabel NV

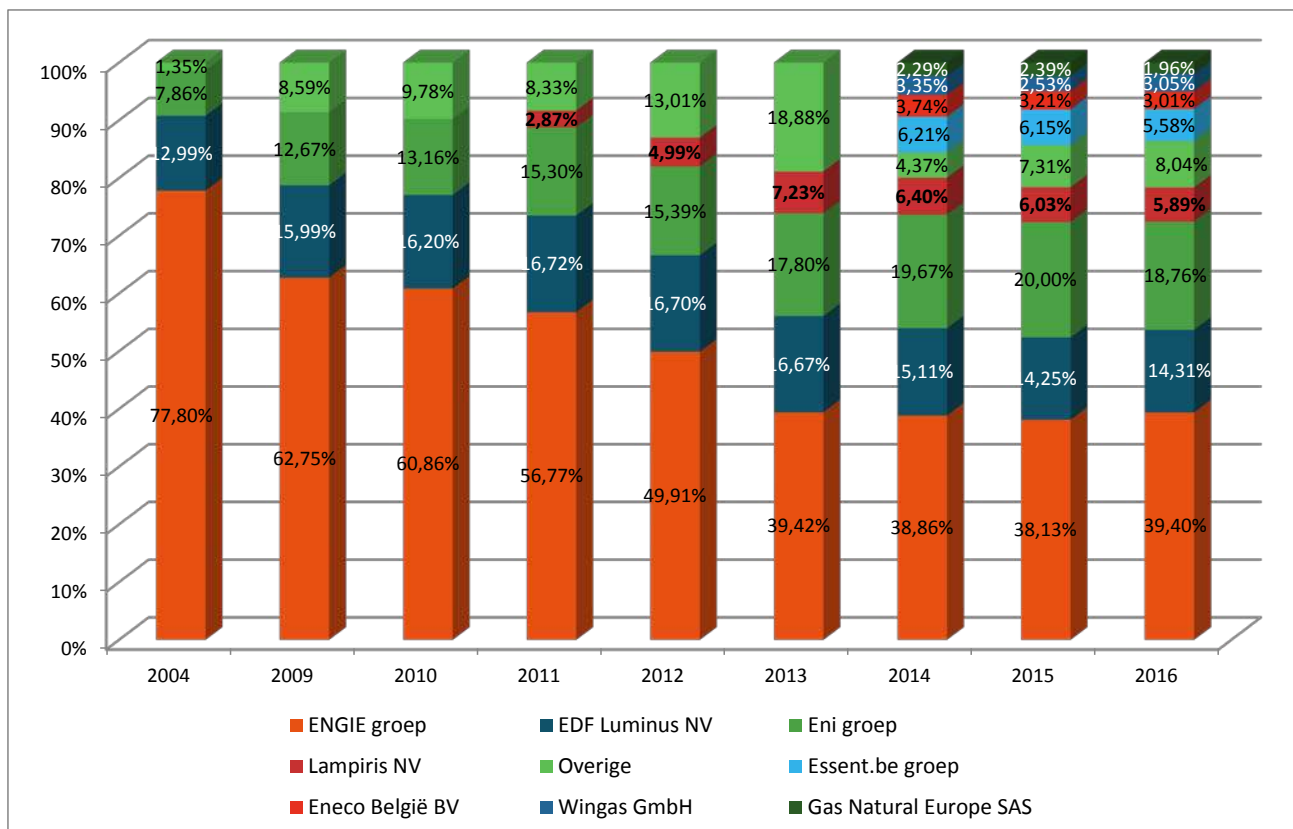
Figuur 11 en Figuur 12 geven de marktaandelen uitgedrukt in geleverde hoeveelheid energie van de grootste aardgasleveranciers grafisch weer. Hierbij werden de verschillende bedrijven die tot één groep behoren samengeteld: Electrabel en Electrabel Customer Solutions vormen ENGIE Electrabel, eni gas & power en eni SpA worden beschouwd als de groep eni en Essent en Powerhouse vormen samen de groep RWE.

Enkel partijen met een marktaandeel van minimaal twee percent worden afzonderlijk vermeld, de leveranciers met een kleiner marktaandeel zitten in de groep 'Overige'.

Figuur 11: Marktaandelen van de grootste aardgasleveranciers (groepen) in 2016 uitgedrukt in geleverde energie

Het aandeel van deze groep kleinere leveranciers neemt toe t.o.v. vorig jaar, van ruim 7% naar 8,04%. ENGIE Electrabel neemt nog altijd het grootste deel van de leveringen op het distributienet voor haar rekening. De dominantie van de groep ENGIE is wel sterk afgenomen tussen 2010 en 2013. Van 2014 tot 2016 is haar positie quasi stabiel gebleven.

Figuur 12: Evolutie van de marktaandelen van de grootste aardgasleveranciers (groepen) uitgedrukt in geleverde energie

Tabel 15 geeft de positie weer van de aardgasleveranciers die in hun specifieke wingebied als erfgenamen van de situatie vóór de vrijmaking kunnen worden beschouwd. Het marktaandeel van Luminus in historisch wingebied is moeilijk te reconstrueren omdat Luminus nu binnen EDF Luminus valt. Daarom wordt het marktaandeel van EDF Luminus in zijn geheel vermeld.

Voor elektriciteit verstevigde ENGIE Electrabel zijn marktaandeel in het eigen wingebied t.o.v. 2015 en uit Tabel 15 blijkt dat hetzelfde kan geconcludeerd worden voor aardgas. Het aandeel van EDF Luminus in zijn wingebied daalde van 29,81% naar 26,28%. Voor de enclave Baarle-Hertog, met als historische leverancier Dong Energy Sales, wordt vanaf 2014 een 100% marktaandeel voor “overige leveranciers en de aardgasnetbeheerder” in de tabel weergegeven, omdat Dong Energy Sales in 2014 werd overgenomen door Eneco Consumenten.

Tabel 15: Marktaandeel 2015 en 2016 van de historische leveranciers op het distributienet, uitgedrukt in geleverd aardgas

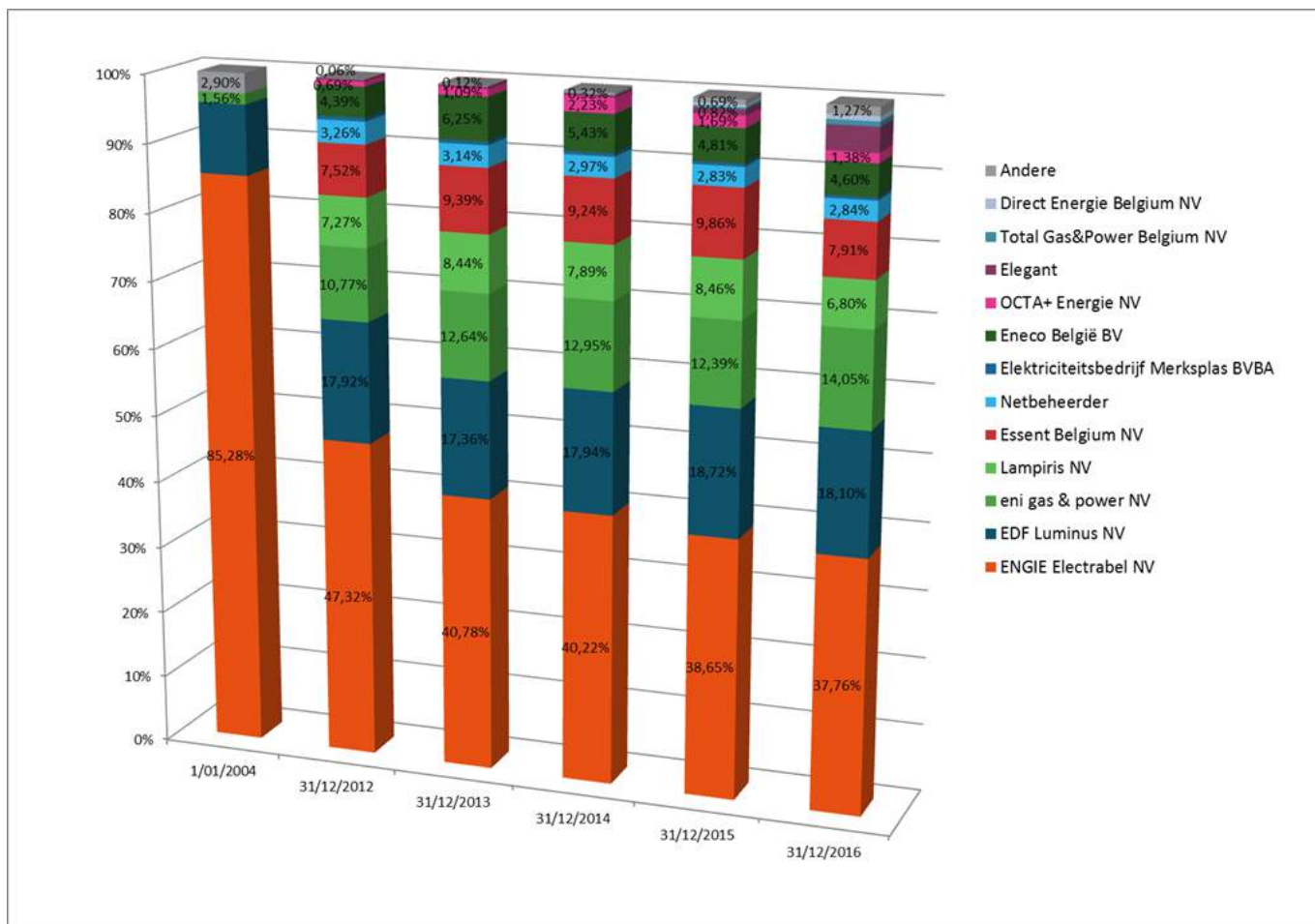
NETGEBIED(EN) MET ALS HISTORISCHE LEVERANCIER		ECS + Electrabel	EDF Luminus = Luminus + SPE+ City Power	eni gas&power NV	Overige leveranciers + ANB	Totaal
2015	Dong Energy Sales BV (Intergas Levering)	0,00%	0,00%	0,00%	100,00%	100%
	Electrabel Customer Solutions NV	40,94%	11,27%	13,36%	34,44%	100%
	EDF Luminus NV	16,04%	29,81%	20,83%	33,32%	100%
2016	Dong Energy Sales BV (Intergas Levering)	0,00%	0,00%	0,00%	100,00%	100%
	Electrabel Customer Solutions NV	44,42%	11,71%	19,01%	24,86%	100%
	EDF Luminus NV	16,55%	26,28%	17,73%	39,43%	100%

De volgende drie tabellen, Tabel 16, Tabel 17 en Tabel 18, geven het marktaandeel van de individuele aardgasleveranciers weer op basis van het aantal eindafnemers dat ze op 31 december 2016 beleverden samen met de marktaandelen van de vorige jaren en dit uitgedrukt in totaal aantal afnemers en totaal aantal huishoudelijke en professionele afnemers. Enkel vergunde/aangemelde leveranciers die ten minste één toegangspunt beleverden op 31 december 2016 worden in deze tabellen opgenomen. Ook hier werden de cijfers omgerekend van 1 januari naar 31 december om de consistentie te verhogen en vergelijkingen te vergemakkelijken.

Tabel 16: Marktaandelen leveranciers uitgedrukt in totaal aantal aardgasafnemers (toegangspunten)

AARDGASLEVERANCIER	1/01/2004	31/12/2013	31/12/2014	31/12/2015	31/12/2016
ENGIE Electrabel NV ⁽¹⁾	NVT	NVT	NVT	NVT	37,76%
Electrabel Customer Solutions NV	85,28%	40,74%	39,69%	38,31%	NVT
Electrabel NV	NVT	0,00%	0,00%	<0,01%	NVT
EDF Luminus NV	NVT	17,36%	17,94%	18,72%	18,10%
eni gas&power NV	1,56%	12,64%	12,95%	12,39%	14,05%
Essent Belgium NV	NVT	9,39%	9,24%	9,86%	7,91%
Lampiris NV	NVT	8,44%	7,89%	8,46%	6,80%
Eneco België BV	NVT	6,25%	5,43%	4,81%	4,60%
Elegant BVBA	NVT	0,29%	0,29%	0,82%	3,50%
Netbeheerders	0,00%	3,14%	2,97%	2,83%	2,84%
OCTA+ Energie NV	NVT	1,09%	2,23%	1,69%	1,38%
Total Gas&Power Belgium NV	NVT	0,00%	0,05%	0,28%	0,70%
Direct Energie Belgium NV	NVT	NVT	0,00%	0,36%	0,69%
Elektriciteitsbedrijf Merksplas BVBA	NVT	0,50%	0,47%	0,44%	0,40%
Antargaz Belgium NV	NVT	0,03%	0,10%	0,16%	0,36%
Watz BVBA	NVT	0,01%	0,07%	0,16%	0,22%
Vlaams Energiebedrijf NV	NVT	NVT	0,00%	0,06%	0,15%
Elindus BVBA	NVT	NVT	0,01%	0,06%	0,13%
Comfort Energy NV	NVT	NVT	0,00%	0,03%	0,13%
Power Online NV	NVT	NVT	0,01%	0,04%	0,10%
Elexys NV	NVT	0,02%	0,04%	0,06%	0,05%
Dong Energy Sales BV	0,06%	0,05%	0,05%	NVT	NVT
Eneco Consumenten BV	NVT	NVT	NVT	0,04%	0,03%
Belgian Eco Energy NV	NVT	0,01%	0,01%	0,02%	0,03%
Scholt Energy Control BV	NVT	0,01%	0,01%	0,01%	0,02%
GAS Natural Europe SAS	NVT	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%
eni S.p.A.	NVT	NVT	0,01%	0,01%	0,01%
Anode Energie Gas	NVT	NVT	NVT	0,01%	0,01%
Coretec Trading SPRL	NVT	NVT	0,00%	<0,01%	<0,01%
Wingas GmbH	<0,01%	<0,01%	<0,01%	<0,01%	<0,01%
Eneco Energie Retail BV	NVT	NVT	NVT	<0,01%	<0,01%
Essent Retail Energie	NVT	NVT	NVT	<0,01%	<0,01%
Enovos Luxembourg GmbH	NVT	<0,01%	<0,01%	<0,01%	<0,01%
Powerhouse BV	NVT	<0,01%	<0,01%	<0,01%	<0,01%
GETEC Energie Aktiengesellschaft	NVT	<0,01%	<0,01%	<0,01%	<0,01%
natGAS AG	NVT	<0,01%	<0,01%	<0,01%	<0,01%
Electrabel Nederland Retail BV	NVT	NVT	NVT	<0,01%	<0,01%
Essent Energie Verkoop Nederland	NVT	NVT	NVT	<0,01%	<0,01%
Main Energie	NVT	NVT	NVT	<0,01%	<0,01%
Axpo Benelux SA	NVT	0,00%	<0,01%	<0,01%	<0,01%
Delta Energy	NVT	NVT	NVT	<0,01%	<0,01%
Greenchoice	NVT	NVT	NVT	<0,01%	<0,01%
Energiedirect	NVT	NVT	NVT	<0,01%	<0,01%
NV Nuon Sales Nederland	NVT	NVT	NVT	<0,01%	<0,01%
Energy People BVBA	NVT	NVT	NVT	NVT	<0,01%
Société Européenne de Gestion de l'Energie SA	NVT	<0,01%	<0,01%	0,00%	0,00%
Statoil ASA	NVT	<0,01%	<0,01%	<0,01%	NVT
TOTAAL	100%	59%	60%	100%	100%

⁽¹⁾ ENGIE Electrabel NV is de nieuwe naam voor Electrabel Customer Solutions NV + Electrabel NV

Figuur 13: Evolutie van de marktaandelen van de grootste aardgasleveranciers uitgedrukt in totaal aantal aardgasafnemers

Tabel 16 en Figuur 13 geven de marktaandelen weer van de verschillende aardgasleveranciers op basis van het totaal aantal toegangspunten. Het gaat hier om de totale markt, dus zowel om afnemers met een automatisch gelezen, maandelijks gelezen als jaarlijks gelezen meter en zowel om professionele als huishoudelijke afnemers. In Figuur 13 worden enkel de aardgasleveranciers met een marktaandeel van minimaal 0,20% weergegeven.

Hieruit blijkt dat ENGIE Electrabel op de aardgasmarkt ook het grootste marktaandeel heeft met bijna 38%, hoewel ook dit jaar het marktaandeel licht daalde doordat andere spelers meer ruimte innamen op de markt. De top vijf van grootste aardgasleveranciers wordt vervolledigd door dezelfde leveranciers als voor elektriciteit, namelijk EDF Luminus NV met een relatief stabiel aandeel rond de 18%, eni gas&power NV dat steeg tot 14%, Essent Belgium N.V. met 8% en Lampiris N.V. met bijna 7%.

Het overzicht van de marktaandelen van de huishoudelijke elektriciteitsleveranciers wordt weergegeven in Tabel 17. Ook hier spiegelt de top vijf zich aan die van de marktaandelen voor het totaal aantal eindafnemers. Het relatieve aantal aardgasafnemers dat door de distributienetbeheerders wordt beleverd omdat hun leveringscontract door de commerciële aardgasleverancier werd opgezegd, is constant gebleven tegenover 2015 met 3,25%, maar ligt hiermee nog altijd hoger dan bij de levering van elektriciteit als sociale openbare dienstverplichting (2,97%). Ongeveer één op 31 gezinnen in Vlaanderen wordt voor aardgas beleverd door hun netbeheerder.

Tabel 17: Marktaandelen leveranciers uitgedrukt in totaal aantal huishoudelijke aardgasafnemers

AARDGASLEVERANCIER	1/01/2004	31/12/2013	31/12/2014	31/12/2015	31/12/2016
ENGIE Electrabel NV ⁽¹⁾	NVT	NVT	NVT	NVT	36,99%
Electrabel Customer Solutions NV	84,96%	39,39%	39,05%	37,65%	NVT
EDF Luminus NV	NVT	16,65%	17,32%	18,32%	17,82%
eni gas&power NV	1,67%	12,63%	12,95%	12,42%	14,51%
Eneco België BV	NVT	6,89%	5,99%	5,25%	4,86%
Elegant BVBA	NVT	0,29%	0,29%	0,91%	4,03%
Netbeheerder	0,00%	3,57%	3,37%	3,24%	3,25%
OCTA+ Energie	NVT	1,11%	2,39%	1,73%	1,34%
Direct Energie Belgium NV	NVT	NVT	0,00%	0,37%	0,69%
Elektriciteitsbedrijf Merksplas BVBA	NVT	0,52%	0,49%	0,46%	0,42%
Watz BVBA	NVT	0,01%	0,07%	0,16%	0,21%
Comfort Energy NV	NVT	NVT	0,00%	0,02%	0,13%
Power Online NV	NVT	NVT	0,01%	0,04%	0,10%
Antargaz Belgium NV	NVT	0,03%	0,08%	0,09%	0,08%
Dong Energy Sales BV	0,07%	0,05%	0,05%	NVT	NVT
Eneco Consumenten BV	NVT	NVT	NVT	0,04%	0,04%
Anode Energie Gas	NVT	NVT	NVT	0,01%	0,01%
Elexys NV	NVT	<0,01%	0,01%	<0,01%	0,01%
Coretec Trading SPRL	NVT	NVT	0,00%	0,00%	0,00%
Eneco Energie Retail BV	NVT	NVT	NVT	<0,01%	0,01%
Belgian Eco Energy NV	NVT	<0,01%	<0,01%	<0,01%	<0,01%
Essent Retail Energie	NVT	NVT	NVT	<0,01%	<0,01%
Electrabel Nederland Retail BV	NVT	NVT	NVT	<0,01%	<0,01%
Essent Energie Verkoop Nederland	NVT	NVT	NVT	<0,01%	<0,01%
Main Energie	NVT	NVT	NVT	<0,01%	<0,01%
Scholt Energy Control BV	NVT	<0,01%	<0,01%	<0,01%	<0,01%
NV Nuon Sales Nederland	NVT	NVT	NVT	<0,01%	<0,01%
Greenchoice	NVT	NVT	NVT	<0,01%	<0,01%
Energiedirect	NVT	NVT	NVT	<0,01%	<0,01%
Delta Energy	NVT	NVT	NVT	<0,01%	<0,01%
GAS Natural Europe SAS	NVT	<0,01%	<0,01%	<0,01%	0,00%
GETEC Energie Aktiengesellschaft	NVT	0,00%	<0,01%	0,00%	0,00%
TOTAAL	100%	100%	100%	100%	100%

⁽¹⁾ ENGIE Electrabel NV is de nieuwe naam voor Electrabel Customer Solutions NV + Electrabel NV

Zoals Tabel 18 aantoont heeft ENGIE Electrabel NV bij de professionele aardgasafnemers nog altijd een beduidend hoger marktaandeel (42,43%) op basis van aantal afnemers dan op de huishoudelijke markt (36,99%). Toch is ook hier opnieuw een daling van het marktaandeel te zien in 2016.

Het overzicht van de marktaandelen van de aardgasleveranciers voor professionele afnemers met een jaarlijks gelezen meter spiegelt zich nog maar eens aan de top vijf voor het totaal aantal eindafnemers, enkel op de vijfde plaats wordt Lampiris NV ingehaald door Total Gas & Power Belgium NV, net zoals bij de professionele afnemers van elektriciteit.

Tabel 18: Marktaandelen leveranciers uitgedrukt in totaal aantal professionele jaargelezen aardgasafnemers (toegangspunten)

AARDGASLEVERANCIER	1/01/2004	31/12/2013	31/12/2014	31/12/2015	31/12/2016
ENGIE Electrabel NV ⁽¹⁾	NVT	NVT	NVT	NVT	42,43%
Electrabel Customer Solutions NV	87,52%	49,59%	47,77%	44,99%	NVT
Electrabel NV	NVT	0,00%	<0,01%	<0,01%	NVT
EDF Luminus NV	NVT	21,78%	21,82%	21,40%	20,05%
eni gas&power NV	0,75%	12,80%	12,84%	11,85%	10,90%
Essent Belgium NV	NVT	5,90%	6,98%	8,05%	6,90%
Total Gas&Power Belgium NV	NVT	0,00%	0,38%	1,99%	4,96%
Lampiris NV	NVT	5,38%	5,13%	4,63%	3,34%
Eneco België BV	NVT	2,20%	1,97%	2,11%	3,13%
Antargaz Belgium NV	NVT	0,04%	0,25%	0,53%	1,93%
OCTA+ Energie	NVT	0,96%	1,27%	1,46%	1,68%
Vlaams Energiebedrijf NV	NVT	NVT	0,00%	0,36%	0,93%
Elindus BVBA	NVT	NVT	0,08%	0,44%	0,92%
Direct Energie Belgium NV	NVT	NVT	0,00%	0,33%	0,70%
Netbeheerder	0,00%	0,48%	0,45%	0,37%	0,40%
Elektriciteitsbedrijf Merksplas BVBA	NVT	0,36%	0,36%	0,34%	0,33%
Elegant BVBA	NVT	0,32%	0,32%	0,31%	0,32%
Elexys NV	NVT	0,09%	0,25%	0,40%	0,31%
Watz BVBA	NVT	0,03%	0,07%	0,21%	0,27%
Comfort Energy NV	NVT	NVT	0,00%	0,06%	0,17%
Belgian Eco Energy NV	NVT	0,03%	0,06%	0,12%	0,14%
Scholt Energy Control BV	NVT	0,02%	0,04%	0,06%	0,09%
Power Online NV	NVT	NVT	0,01%	0,04%	0,06%
GAS Natural Europe SAS	NVT	0,01%	0,03%	0,03%	0,04%
eni S.p.A.	NVT	NVT	0,02%	0,01%	0,01%
Wingas GmbH	<0,01%	0,01%	0,01%	0,01%	0,01%
Coretec Trading SPRL	NVT	NVT	0,00%	<0,01%	<0,01%
Enovos Luxembourg GmbH	NVT	0,00%	<0,01%	<0,01%	<0,01%
natGAS AG	NVT	<0,01%	<0,01%	<0,01%	<0,01%
GETEC Energie Aktiengesellschaft	NVT	0,00%	<0,01%	<0,01%	<0,01%
Société Européenne de Gestion de l'Energie SA	NVT	<0,01%	<0,01%	0,00%	0,00%
GDF SUEZ	0,06%	<0,01%	0,00%	NVT	NVT
TOTAAL	100%	100%	100%	100%	100%

⁽¹⁾ ENGIE Electrabel NV is de nieuwe naam voor Electrabel Customer Solutions NV + Electrabel NV

2.4. Concentratie en marktmacht

2.4.1. Herfindahl-Hirschman index (HHI)

De Herfindahl-Hirschman index of HHI is één van de meest gebruikte maatstaven voor de concentratiegraad in een economische sector en geeft inzicht in de mate van concurrentie in een bepaalde markt. Daarbij wordt de term 'concentratiegraad' bekeken op het niveau van zowel het aantal aanbieders alsook hun grootte, door gebruik te maken van het kwadraat van het marktaandeel. Als er slechts één bedrijf opereert in de markt, heeft deze een marktaandeel van 100%; de HHI kan dus variëren tussen 0, perfecte competitie, en 10.000 (=100²), een perfect monopolie. Markten met een HHI onder de 2.000 worden beschouwd als concurrentieel, stijgt de HHI boven 2.500 dan kan dit wijzen op zware risico's voor de marktwerking.

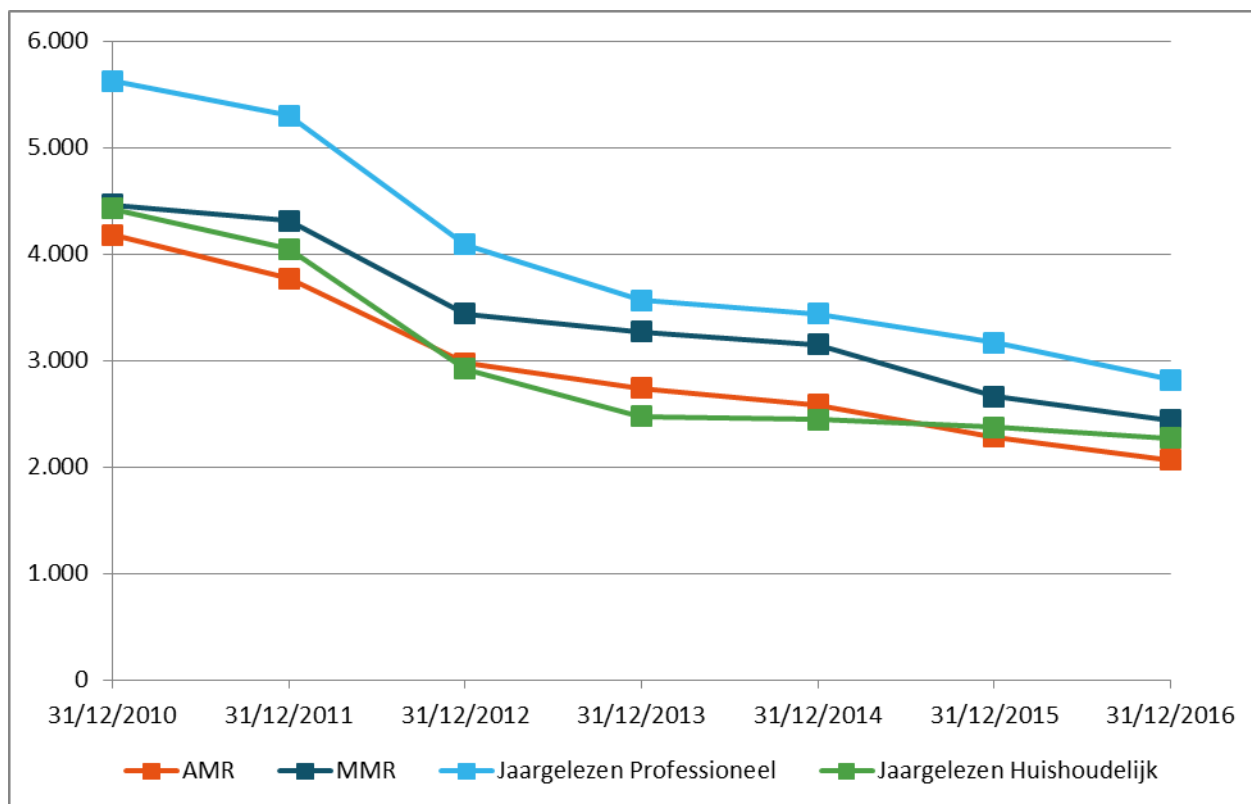
Voor de berekeningsmethode van de Herfindahl-Hirschman index, zie Bijlage 1.

2.4.1.1. HHI op basis van marktaandelen in aantal toegangspunten

Voor de berekening van de HHI gaan we logischerwijze opnieuw van een groepsbenadering uit. Volgende bedrijven worden bijgevolg telkens als één groep beschouwd: Electrabel Customer Solutions en Electrabel vormen samen sinds dit jaar ENGIE Electrabel, terwijl E.ON Belgium en Uniper Global Commodities beschouwd worden als de E.ON groep, eni gas & power en eni SpA samen de groep eni vormen en Essent, Powerhouse en RWE Supply & Trading de groep RWE.

Tabel 19: HHI elektriciteit

ELEKTRICITEIT	31/12/2010	31/12/2014	31/12/2015	31/12/2016
AMR	4.181	2.586	2.286	2.068
MMR	4.462	3.147	2.662	2.438
Jaargelezen Professioneel	5.623	3.438	3.170	2.818
Jaargelezen Huishoudelijk	4.425	2.448	2.372	2.272
Totale markt	4.595	2.597	2.487	2.344

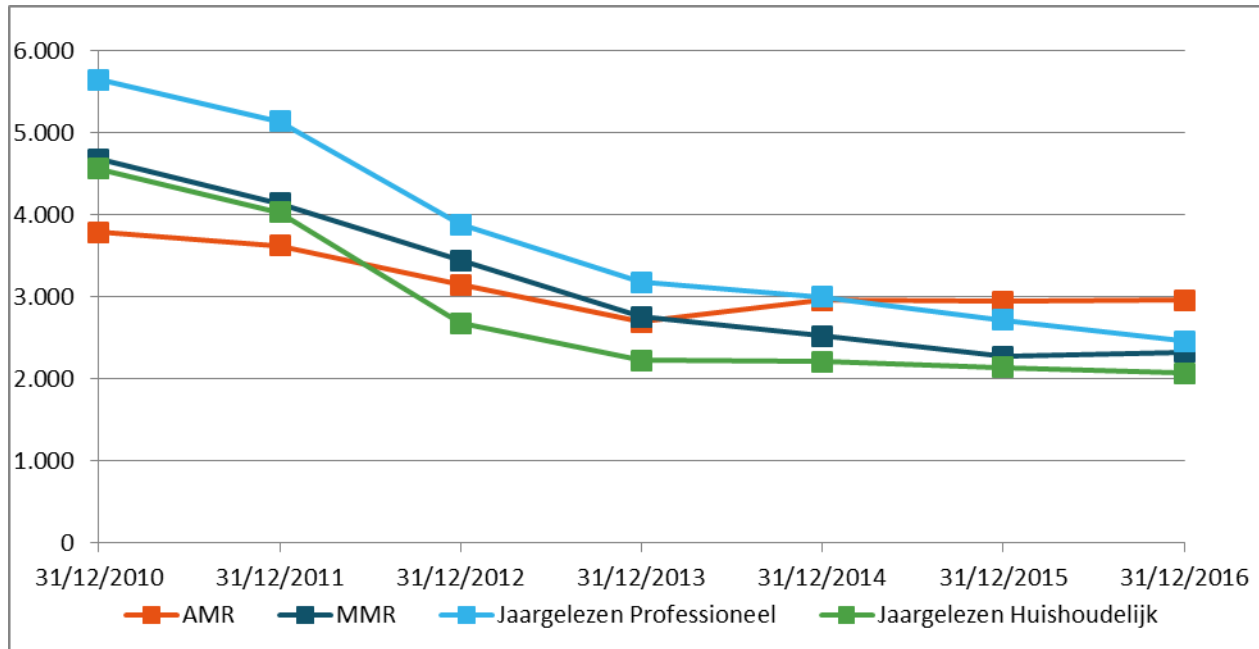

Figuur 14: Verloop HHI marktaandelen elektriciteit

In Tabel 19 en Figuur 14 zet de positieve, dalende, evolutie in de concentratiegraad zich verder in 2016 en daalt de HHI zelfs in sterkere mate dan in 2014 en 2015. Hoewel de indexen ook eind 2016 nog groter zijn dan 2.000 en dus nog niet volledig op het niveau dat aanzien wordt als een volledig concurrentiële markt, betekent 2016 wel opnieuw een significante verbetering op dit vlak. De marktsegmenten van de professionele elektriciteitsafnemers, hoewel nog altijd beduidend geconcentreerder dan de huishoudelijke markt, boekten een goede vooruitgang op vlak van de concentratie-indexen in 2016. Zowel in 2015 als 2016 lag de HHI van de AMR het laagst, het verschil met de jaarlijks gelezen huishoudelijke meters is groter geworden in 2016.

Tabel 20: HHI aardgas

AARDGAS	HHI 31/12/2010	HHI 31/12/2014	HHI 31/12/2015	HHI 31/12/2016
AMR	3.790	2.959	2.947	2.962
MMR	4.676	2.524	2.269	2.330
Jaargelezen Professioneel	5.644	2.996	2.716	2.457
Jaargelezen Huishoudelijk	4.558	2.206	2.136	2.069
Totale markt	4.680	2.297	2.201	2.114

Figuur 15: Verloop HHI marktaandeel gas

Op de aardgasmarkt is ook een verdere verbetering merkbaar van de evolutie van de concentratie-index (Tabel 20 en Figuur 15). De HHI daalde iets minder sterk dan in 2015 maar nadert wel de streefwaarde van 2.000. Ook dit jaar boekte de markt van de jaarlijks gelezen professionele meters het meeste vooruitgang en heeft de markt van de jaarlijks gelezen huishoudelijke meters de laagste HHI, terwijl de HHI voor AMR en MMR licht steeg.

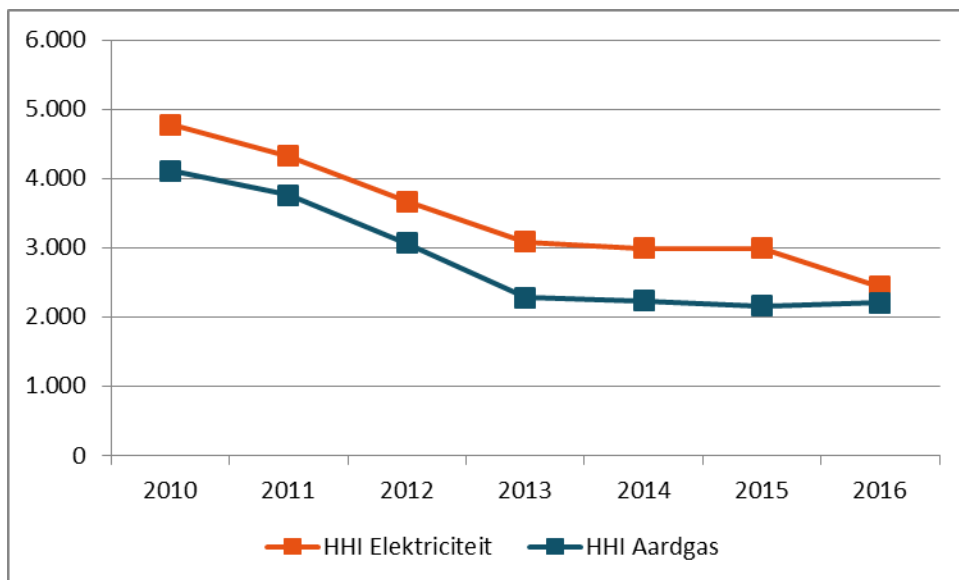
Zowel op de elektriciteits- als de aardgasmarkt neemt de dynamiek en concurrentie toe, te bemerken door de positieve dalende evolutie van de concentratie-indices de voorbije jaren. De historisch grote leveranciers nemen een kleinere plek in op de markt door toenemende concurrentie van kleinere leveranciers en nieuwkomers.

2.4.1.2. HHI op basis van marktaandeel in volumes

Tabel 21: HHI berekend op basis van marktaandeel in volumes

ELEKTRICITEIT	HHI 2010	HHI 2014	HHI 2015	HHI 2016
Totale markt	4.782	2.997	2.995	2.443
AARDGAS	HHI 2010	HHI 2014	HHI 2015	HHI 2016
Totale markt	4.110	2.240	2.159	2.205

De HHI op basis van marktaandeel in volumes verbeterde het voorbije jaar, terwijl de HHI voor aardgas terug licht steeg. Hier kan dan ook de link gelegd worden met de vaststelling dat de HHI in aantal toegangspunten voor AMR en MMR, namelijk de afnemers van grote volumes, is gestegen.

Figuur 16: Verloop HHI elektriciteit en aardgas in volumes

2.4.2. C3 concentratie index

Een alternatief voor de Herfindahl-Hirschmann index als maatstaf voor de concurrentiekracht van een markt, is de C3 concentratie-index. Deze geeft het totale marktaandeel weer van de drie grootste leveranciers, respectievelijk van elektriciteit of aardgas.

Voor de berekening van de C3-index beschouwen we opnieuw E.ON Belgium en Uniper Global Commodities als één groep, net als eni gas & power en eni SpA en Essent, Powerhouse en RWE Supply & Trading.

Voor elektriciteit geeft de C3-concentratie-index aan dat het gezamenlijke marktaandeel in aantal toegangspunten van de drie ondernemingen of groepen met het grootste marktaandeel eind 2016 73% bedraagt, een daling van 1,35% t.o.v. 2015 (zie Tabel 22). De leveranciers met het grootste marktaandeel zijn nog altijd ENGIE Electrabel, EDF Luminus en eni Gas & Power. De C3-indexen van alle drie de marktsegmenten van de professionele elektriciteitsafnemers boekten opnieuw een opmerkelijke vooruitgang (lees: daling) in 2016.

Tabel 22: C3 elektriciteit (in aantal toegangspunten)

ELEKTRICITEIT	C3 31/12/2010	C3 31/12/2014	C3 31/12/2015	C3 31/12/2016
AMR	92,25%	78,97%	72,45%	70,44%
MMR	95,76%	87,85%	77,46%	75,55%
Jaargelezen Professioneel	97,12%	86,56%	81,00%	76,28%
Jaargelezen Huishoudelijk	91,84%	73,98%	73,10%	72,72%
Totale markt	92,69%	76,22%	74,44%	73,09%

Als we naar de marktaandelen in volume geleverde elektriciteit kijken evolueert de C3 concentratie-index gelijkaardig (zie Tabel 23). De drie grootste elektriciteitsleveranciers in termen van volume (opnieuw ENGIE Electrabel, EDF Luminus en eni gas & power) leveren samen 69,58% van alle elektriciteit aan eindafnemers op het distributienet in Vlaanderen. In 2015 bedroeg dit nog 74,88%, een toch opmerkelijke daling.

Tabel 23: C3 elektriciteit (in volume geleverde elektriciteit)

ELEKTRICITEIT	C3 31/12/2010	C3 31/12/2014	C3 31/12/2015	C3 31/12/2016
Totale markt	90,46%	78,25%	74,88%	69,58%

Voor aardgas daarentegen steeg de C3-index op basis van het aantal toegangspunten licht tegenover 2015, namelijk met 0,15% (zie Tabel 24). In tegenstelling tot 2015 evolueerde de index enkel positief (i.e. een daling van de index) voor de automatisch gelezen en de jaarlijks gelezen professionele meters. De aardgasleveranciers met het grootste marktaandeel waren, net als voor elektriciteit, zowel in aantal toegangspunten als in volume nog altijd ENGIE Electrabel, eni gas & power en EDF Luminus.

Tabel 24: C3 aardgas (in aantal toegangspunten)

AARDGAS	C3 31/12/2009	C3 31/12/2014	C3 31/12/2015	C3 31/12/2016
AMR	91,61%	82,95%	81,55%	79,97%
MMR	94,64%	78,54%	75,38%	75,64%
Jaargelezen Professioneel	96,62%	82,35%	78,18%	73,40%
Jaargelezen Huishoudelijk	92,75%	69,32%	68,41%	69,32%
Totale markt	93,22%	71,12%	69,77%	69,92%

De C3 concentratie-index vertoont een gelijkaardige evolutie als we naar de marktaandelen in volume geleverd gas kijken (zie Tabel 25). De drie grootste groepen leverden samen 72,48% van het aardgasvolume, waar dit in 2015 72,38% bedroeg.

Tabel 25: C3 aardgas (in volume geleverd gas)

AARDGAS	C3 31/12/2009	C3 31/12/2014	C3 31/12/2015	C3 31/12/2016
Totale markt	85,02%	73,64%	72,38%	72,48%

2.4.3. Conclusie

De HHI-index geeft opnieuw blijk van een verbetering van de Vlaamse elektriciteits- en aardgasmarkten in 2016 op vlak van de marktconcentratie – en dus van de concurrentie – en dit zelfs op overtuigendere wijze dan in 2014 en 2015, ondanks de (lichte) achteruitgang van bepaalde segmenten, bijvoorbeeld bij aardgas.

De evolutie van de C3-indexen bevestigt deze trend: het gezamenlijk marktaandeel van de top drie energieleveranciers nam af in alle deelmarkten. Hoewel er nog steeds niet kan gesproken worden van een perfect concurrentiële markt, kan er toch vastgesteld worden dat de positieve evolutie zich verder doorzette in 2016 en dat de retailmarkten van elektriciteit en aardgas in Vlaanderen voldoende concurrentieel zijn om druk op de energieprijzen te zetten, wat een van de bedoelingen was van de vrijmaking. Ook de dienstverlening is gebaat bij een sterke concurrentie op de energiemarkt.

2.5. Productaanbod

Een andere insteek om de concurrentiekracht van de energiemarkt te onderzoeken, bestaat erin het aantal keuzemogelijkheden van de afnemer te onderzoeken, of in andere woorden het aantal mogelijke contracten of producten waartussen de afnemer kan kiezen.

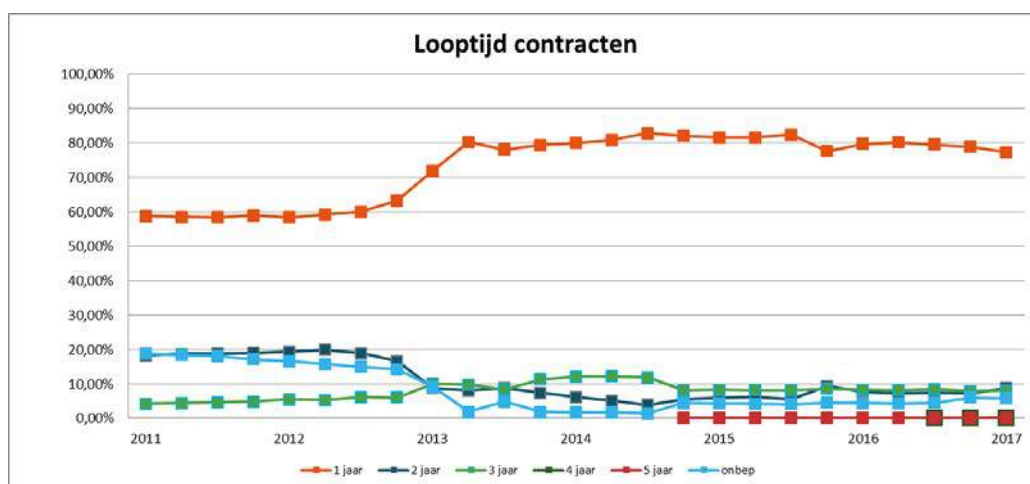
Het aantal producten dat door energieleveranciers werd aangeboden nam tussen 2010 en 2011 sterk toe (met een kleine 50%) om in 2012 onder invloed van de plafonnering van de variabele energiecontracten weer af te nemen. Net als in 2015 kan ook in 2016 voor alle verschillende sub-markten een aanzienlijke toename in het aantal aangeboden producten waargenomen worden. Het productaanbod voor het huishoudelijk segment nam zowel voor elektriciteit als aardgas toe met respectievelijk 16% en 13%. Voor het kleinzakelijke segment waren de stijgingen iets beperkter maar nog altijd opmerkelijk: 13% voor elektriciteit en 3% voor aardgas.

Tabel 26: Aantal aangeboden contracten op de markt

	Huishoudelijk Elektriciteit		Kleinzakelijk Elektriciteit		Huishoudelijk Gas		Kleinzakelijk Gas	
	jan	dec	jan	dec	jan	dec	jan	dec
2015								
aantal contracten aangeboden	46	64	49	63	31	39	30	35
2016								
aantal contracten aangeboden	65	74	64	71	39	44	35	36

Contracten op de energiemarkt variëren in looptijd, herkomst van de geleverde stroom, vast of variabel karakter en hebben soms opties waarbij extra diensten worden aangeboden (energieadvies, onderhoud installaties,...).

Uit Figuur 17 en Tabel 27 blijkt dat op 1 januari 2017 de meeste elektriciteitscontracten op de huishoudelijke markt in Vlaanderen nog altijd een looptijd hebben van één jaar. Toch nam het aandeel van de éénjarige contracten licht af vergeleken met 2015, vooral in het voordeel van de contracten van onbepaalde duur. Ondanks het afschaffen van de verbrekingsvergoedingen voor huishoudens en kmo's (tot een bepaald energieverbruik), blijkt het dat het voor de klant toch nog voordelig kan zijn om contracten van bepaalde duur af te sluiten als dit een vaste energieprijis voor de contractduur garandeert.

Figuur 17: Looptijd elektriciteitscontracten

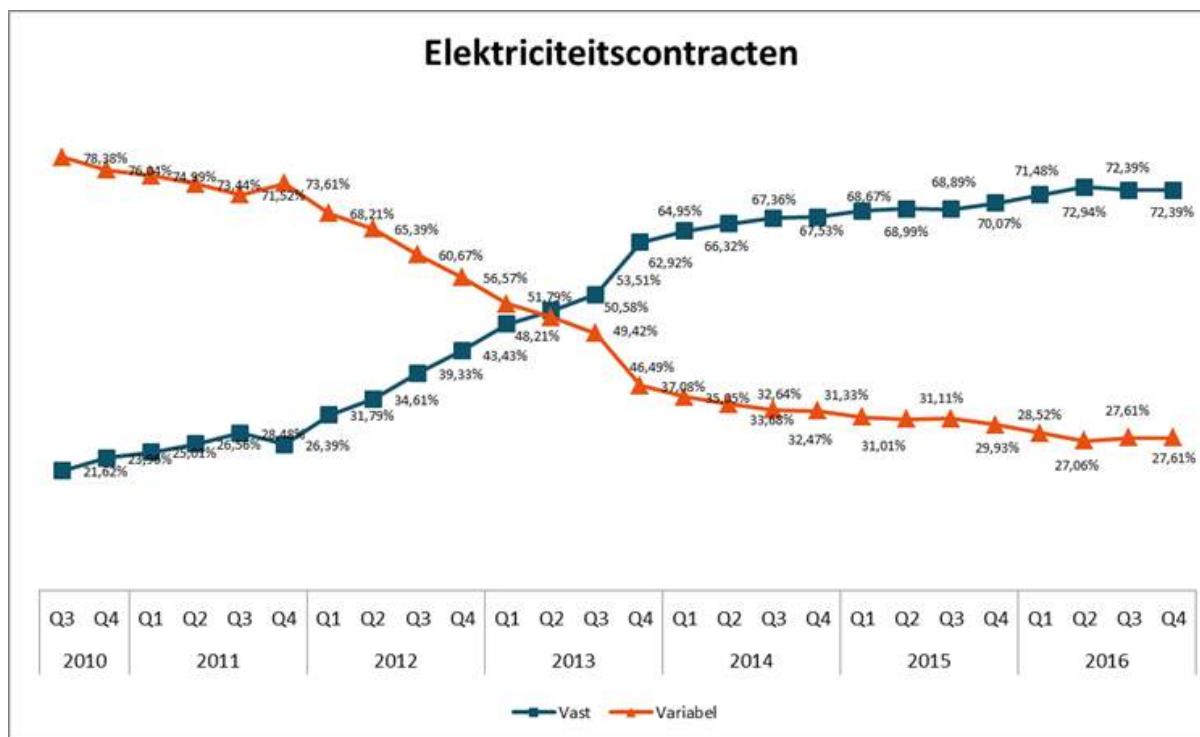
Tabel 27: Onderverdeling naar looptijd van huishoudelijke elektriciteitscontracten (situatie op 01/01/2017)

looptijd		1 jaar	2 jaar	3 jaar	4 jaar	5 jaar	onbepaalde duur	TOTAAL
1/01/2016	aantal huishoudelijke contracten	2.382.059	228.851	245.496	nvt	(1)	130.052	2.986.736
	procentueel	79,75%	7,66%	8,22%	nvt	< 0,01%	4,35%	100%
1/01/2017	aantal huishoudelijke contracten	2.322.086	264.073	242.416	(1)	(1)	172.499	3.005.362
	procentueel	77,26%	8,79%	8,07%	< 1,00%	< 1,00%	5,74%	100%

(1) Gezien de 4- en 5-jarige contracten slechts door één leverancier worden aangeboden, kunnen het aantal huishoudelijke contracten voor deze looptijd niet worden opgenomen

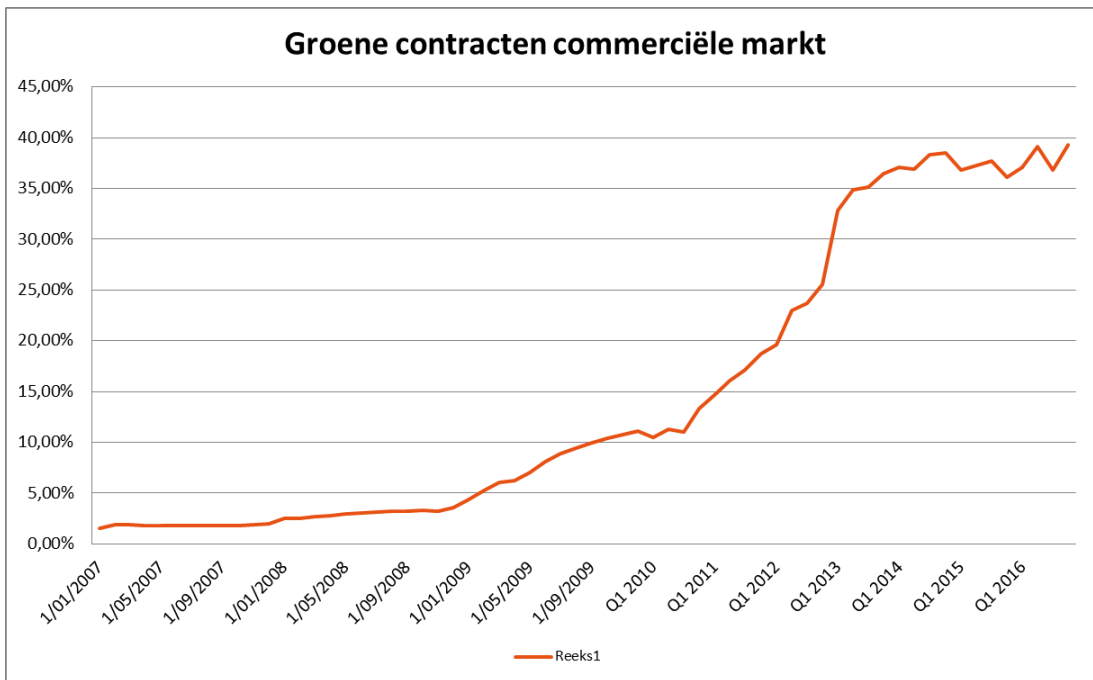
Zoals te zien in Figuur 18 zette de stijgend trend van de vaste prijscontracten in de elektriciteitsmarkt zich verder door in 2016. Waar op het einde van 2012 nog iets meer dan de helft van de contracten voor elektriciteit een variabel karakter had, is de dominante contractvorm sinds 2013 meer dan ooit het contract met een vaste

energiecomponent. Hoewel bepaalde elementen (bijvoorbeeld nettarieven, bijdrage voor stroom uit hernieuwbare bronnen en uit warmte-krachtkoppeling) in de loop van het contract kunnen aangepast worden (onder invloed van beslissingen van de overheid of de bevoegde regulator) is de klant met deze contracten verzekerd van een stabiele energieprijs gedurende de looptijd van het contract. Een factor die ook bijdraagt tot de tendens naar meer vaste contracten is het feit dat in veel groepsaankopen voor elektriciteit een vaste energieprijs opgelegd wordt aan de deelnemende elektriciteitsleveranciers.

Figuur 18: Type elektriciteitscontracten

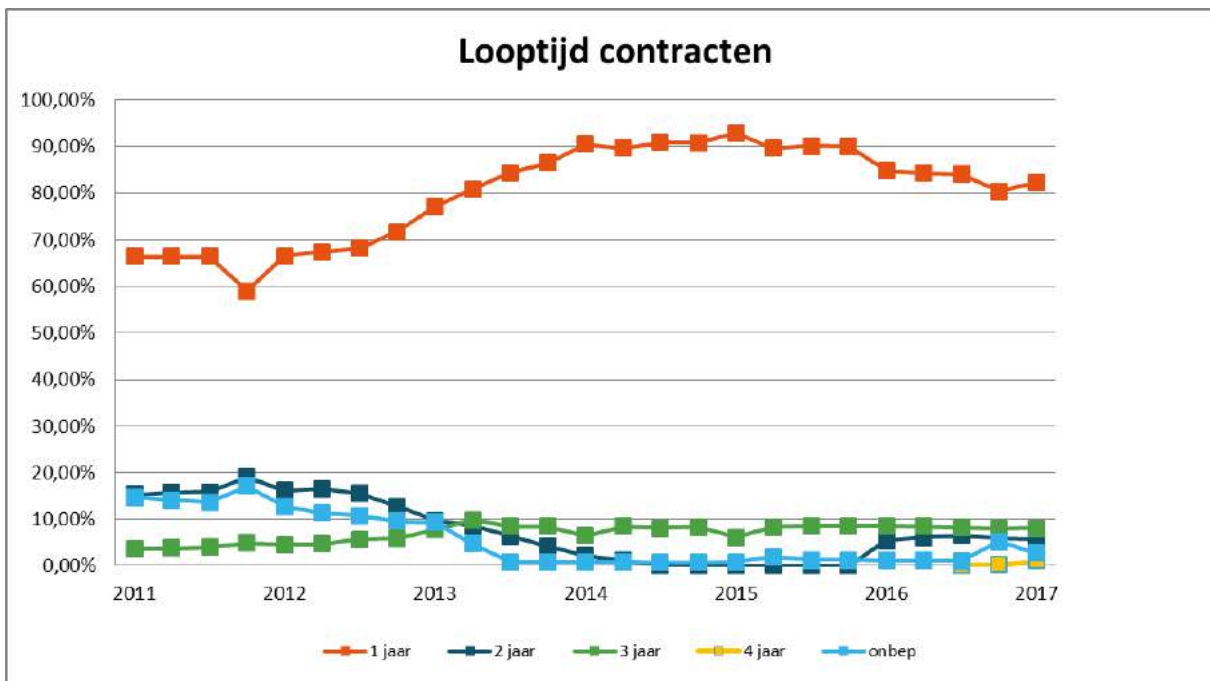
Het aantal huishoudelijke afnemers dat in 2016 een groen elektriciteitscontract had, is licht gestegen: van bijna 37% van de gezinnen eind 2015 naar meer dan 39% van de gezinnen eind 2016 (zie Figuur 19). Zogeheten groene elektriciteitscontracten hebben een garantie van de elektriciteitsleverancier dat de geleverde stroom uit hernieuwbare energiebronnen afkomstig is en dat de leverancier dit ook bewijst aan de VREG door voor de verkochte elektriciteit garanties van oorsprong in te leveren.

Figuur 19: Groene contracten op de huishoudelijke markt

De sterke groei van de groene contracten tussen 2011 en 2013 werd in de daaropvolgende jaren niet volgens dezelfde trend doorgetrokken. Het effect van de indirecte subsidie die onder de vorm van een vrijstelling van een aantal onderdelen van de federale bijdrage werd toegekend en er tot en met 2012 voor zorgde dat een groen contract een prijsvoordeel had ten opzichte van een grijs contract, is nu duidelijk helemaal uitgewerkt. Het aantal afnemers met een groen contract stagneert echter sinds 2015 op een hoog niveau.

Uit Figuur 20 en Tabel 28 blijkt dat, net zoals voor elektriciteit, het overgrote deel van de aardgascontracten voor de huishoudelijke markt in Vlaanderen een looptijd heeft van één jaar. Het aantal contracten met deze looptijd neemt wel licht af. De contracten die voor twee jaar of onbepaalde duur worden afgesloten winnen daarentegen aan populariteit.

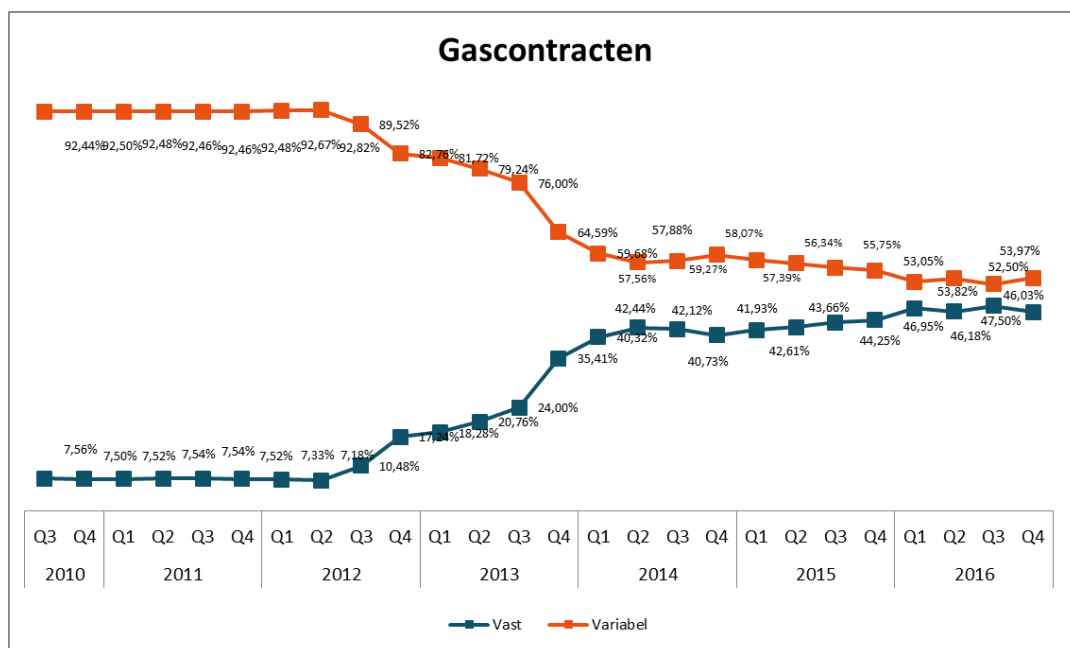
Figuur 20: Looptijd aardgascontracten

Tabel 28: Onderverdeling naar looptijd van huishoudelijke aardgascontracten (situatie op 01/01/2017)

looptijd		1 jaar	2 jaar	3 jaar	4 jaar	onbepaalde duur	TOTAAL
1/01/2016	aantal huishoudelijke contracten	1.677.769	1.620	159.687	nvt	21.671	1.860.747
	procentueel	90,17%	0,09%	8,58%	nvt	1,16%	100%
1/01/2017	aantal huishoudelijke contracten	1.578.067	109.939	156.301	(1)	51.720	1.917.670
	procentueel	82,29%	5,73%	8,15%	1,13%	2,70%	100%

(1) Gezien de 4-jarige contracten slechts door één leverancier worden aangeboden, kunnen het aantal huishoudelijke contracten voor deze looptijd niet worden opgenomen

Voor aardgas ligt de verhouding tussen variabele en vaste contracten anders (zie Figuur 21). Bijna 54% van de aardgascontracten had in het vierde kwartaal van 2016 een variabel karakter. Dit betekent dat de afnemer intekent op een prijsformule waarvan één of meerdere onderdelen op vooraf vastgelegde momenten veranderen. Wel vertoonden de vaste prijscontracten in 2016 verder een stijgende trend, zoals ook bij elektriciteit het geval was.

Figuur 21: Type aardgascontracten

3. Elektriciteits- en aardgasrijzen

We volgen de evolutie van de elektriciteits- en aardgasrijzen voor huishoudelijke en kleine professionele afnemers nauw op en we informeren hier duidelijk over, om de transparantie van de energiemarkt in Vlaanderen te verhogen.

De prijsgegevens¹⁰ in dit rapport zijn gebaseerd op de gegevens die de verschillende energieleveranciers overmaakten voor de V-test[®], de module die de gezinnen en kleine professionele elektriciteits- en aardgasafnemers¹¹ in Vlaanderen toelaat om de aangeboden contracten te vergelijken, www.vtest.be. De werkwijze wordt verduidelijkt in Bijlage 2, de gebruikte terminologie rond de typeafnemers in Bijlage 3 en 4.

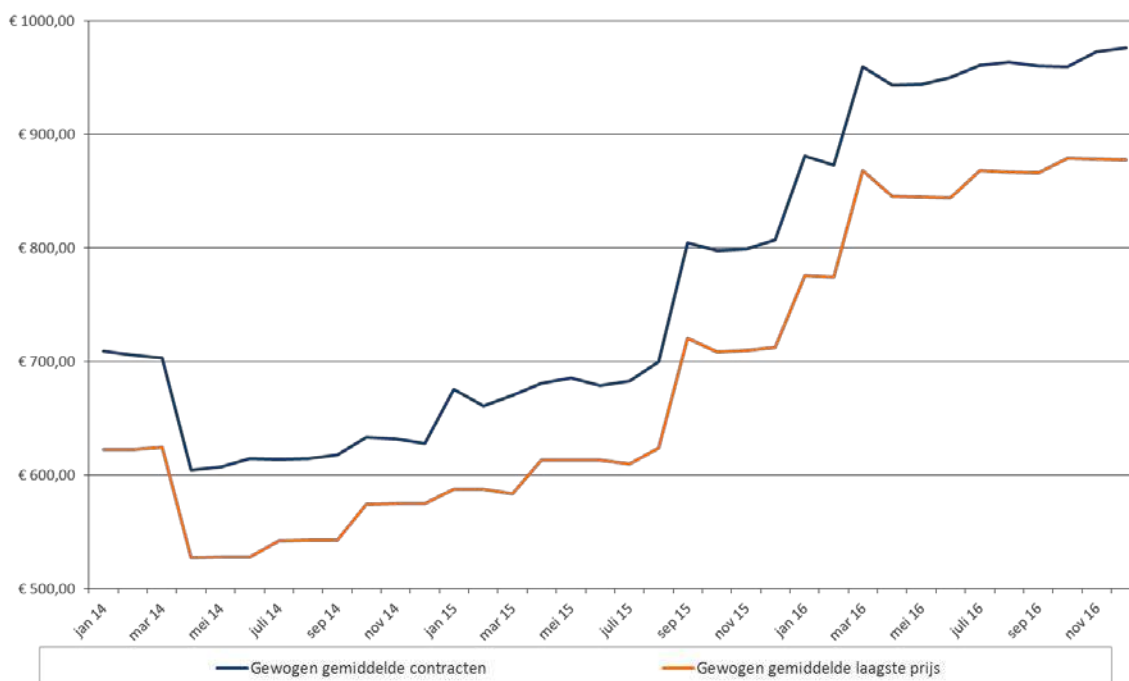
3.1. Evolutie van de elektriciteitsrijzen

3.1.1. Huishoudelijke afnemers

3.1.1.1. Prijzen voor huishoudelijke afnemers met een doorsnee verbruik

In Figuur 22 wordt de evolutie tot en met december 2016 weergegeven van de volgende prijsniveaus voor huishoudelijke elektriciteitsafnemers met een doorsnee verbruik¹²: de gewogen gemiddelde prijs van de contracten en de gewogen gemiddelde laagste prijs, waarbij de sociale maximumrijzen en het elektriciteitstarief DNB (distributienetbeheerder; zie verder) buiten beschouwing werden gelaten.

In december 2016 lag de gewogen gemiddelde prijs van de contracten op € 976,48, wat 20,98% hoger is dan een jaar voorheen. Eind 2016 lag de gewogen gemiddelde laagste prijs 23,20% hoger dan eind 2015, namelijk op € 877,83. Het verschil tussen beide prijsniveaus (het gemiddeld besparingspotentieel) bedroeg eind 2016 € 98,66, wat ongeveer vier euro meer is dan eind 2015 en veel hoger is dan het verschil eind 2014 (€ 52,78), wat kan wijzen op toegenomen concurrentie in de markt.

Figuur 22: Evolutie van de elektriciteitsrijzen voor huishoudelijke afnemers met een doorsnee verbruik (typecategorie Dc, 1.600 kWh dagverbruik en 1.900 kWh nachtverbruik op jaarbasis)

¹⁰ De rijzen voor huishoudelijke afnemers zijn inclusief btw. De rijzen voor kleine professionele afnemers zijn exclusief btw.

¹¹ Kleine professionele elektriciteitsafnemers zijn professionele jaargemeten elektriciteitsafnemers op laagspanning met een aansluitingsvermogen kleiner dan 56 kVA; kleine professionele aardgasafnemers zijn professionele jaargemeten aardgasafnemers met een lage drukaansluiting.

¹² We zijn ons er van bewust dat dit een typeprofiel is, waardoor het eigenlijke elektriciteitsverbruik van een gezin in realiteit sterk hiervan kan afwijken.

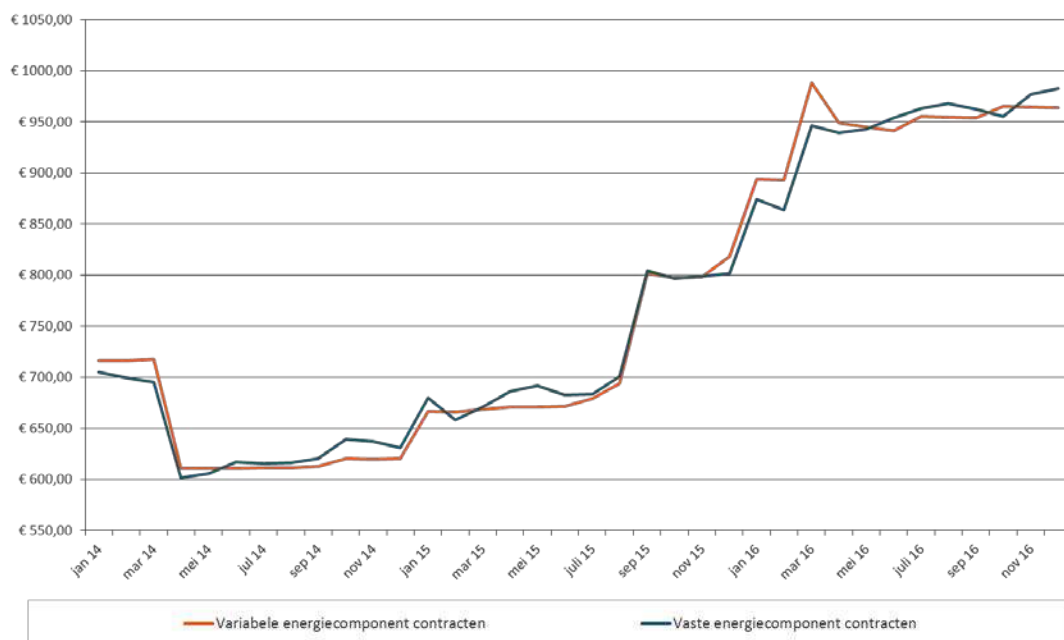
Vier duidelijke schokken zijn alvast op te merken in de bovenstaande figuur, namelijk de plotse daling in april 2014 door de verlaging van de belasting op toegevoegde waarde (btw) op elektriciteit voor huishoudelijke afnemers van 21% naar 6% en door het niet langer onderworpen zijn van de federale bijdrage voor elektriciteit aan btw. Het opnieuw verhogen van de btw naar 21% in september 2015 verklaart de tweede schok. De derde tendens is de sterke stijging na januari 2016, na de afschaffing van de toekenning van de gratis elektriciteit, door het stijgen van het gewogen gemiddelde distributienettarief (onder meer n.a.v. de doorrekening van een voorschot van 20% m.b.t. de historische saldi over de exploitatiejaren 2010-2014) en in mindere mate door een toename van de bijdrage op de energie en de federale bijdrage. De vierde en laatste schok in maart 2016 is te wijten aan de wijziging in de heffing Bijdrage Energiefonds.

Naast de gewogen gemiddelde prijzen zoals voorgesteld in bovenstaande figuur, berekenen we ook de gewogen gemiddelde prijzen waarbij er onderscheid wordt gemaakt op basis van het karakter van de energiecomponent, zijnde vast of variabel¹³. Het resultaat wordt getoond in Figuur 23.

In 2016 zien we dat de contracten met een variabele component het duurst waren van januari tot en met mei. In de resterende maanden van het jaar waren de contracten met een vaste component het duurst, met uitzondering van oktober. De stijging van de nettarieven en de heffingen vormen hier geen verklaring, want ook bij contracten met een vaste energiecomponent worden die prijsonderdelen rechtstreeks doorgerekend bij de meeste leveranciers.

Of het kiezen voor een contract met een vaste dan wel variabele energiecomponent het voordeligste is, valt niet eenduidig vast te stellen daar het afhankelijk is van verscheidene factoren. Klanten kunnen wel een inschatting proberen te maken van de evolutie van de markt: als de elektriciteitsprijzen stijgen, kan een contract met een vaste energiecomponent een vorm van indexatie zijn tegen prijsstijgingen. Andersom als de prijzen dalen, kan men met een contract met een variabele energiecomponent mee genieten van deze prijsdaling conform de evolutie van de energiemarkt. Klanten daarentegen met sterke risico-avers gedrag, kunnen met een vaste energiecomponent niet voor verrassingen komen te staan.

Beide prijscurven liggen in december 2016 opvallend hoger dan een jaar voorheen: de gewogen gemiddelde prijs van de contracten met een vaste energiecomponent steeg het sterkst met 22,67%, de curve van de contracten met een variabele energiecomponent steeg met 17,79%. De twee laatste redenen hierboven aangegeven voor de schokken in 2016 zoals waar te nemen in Figuur 21, vormen logischerwijs (deels) de verklaring voor deze vaststellingen.

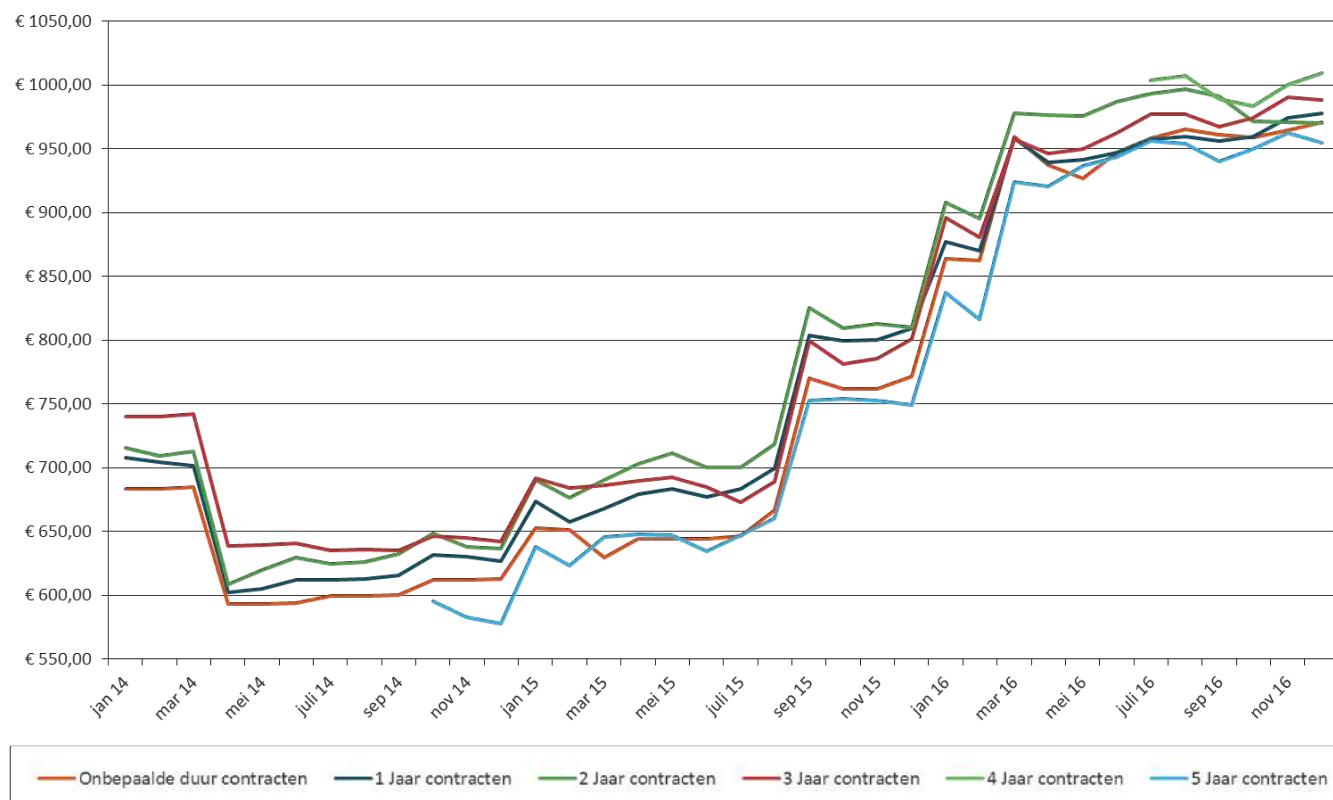

¹³ Sinds januari 2014 wordt in de V-test® voor de contracten met een variabele energiecomponent naast de gekende indexatieparameterwaarden ook rekening gehouden met forwardnoteringen. Hierdoor zou de prijsevolutie van deze contracten geen (of in ieder geval minder) invloed meer mogen ondervinden van seizoenseffecten in de prijsvorming.

Figuur 23: Jaarlijkse kostprijs op basis van het onderscheid tussen een vaste en variabele energiecomponent voor huishoudelijke afnemers met een doorsnee verbruik

Verder wordt er ook een onderscheid gemaakt op basis van de looptijd van het contract, waarvan het resultaat getoond wordt in Figuur 24.

De gewogen gemiddelde prijzen van alle contracten volgen dezelfde tendens als in Figuur 22 en Figuur 23 en zijn tussen ongeveer 20% en 27% gestegen waarbij december 2016 vergeleken werd met december 2015. De gewogen gemiddelde prijs van het enige aangeboden vijfjarige contract¹⁴ is nog altijd het laagst. Die van het enige aanbod vierjarige contract¹⁵ is het hoogst. Er moet echter voorzichtig omgesprongen worden met het trekken van conclusies rond prijscurves die bepaald worden door slechts één product. Het verschil tussen beide bedraagt in december 2016 € 54,6 euro.

Figuur 24: 25 Jaarlijkse kostprijs op basis van het onderscheid tussen looptijd voor huishoudelijke afnemers met een doorsnee verbruik

3.1.1.2. Verdeling van de elektriciteitsprijs voor huishoudelijke afnemers met een doorsnee verbruik¹⁶

De totale jaarlijkse kost die door de energieleveranciers aan hun eindafnemers wordt aangerekend, kan worden opgedeeld in verschillende prijsonderdelen:

- De energiekost, nl. de energiecomponent¹⁷, de jaarlijkse vergoeding en de kosten voor de groene stroom- en WKK-verplichtingen. Elektriciteitsleveranciers kunnen zich enkel van elkaar onderscheiden op basis van dit prijsonderdeel;

¹⁴ Er konden al afnemers intekenen op dit contract vóór oktober 2014, maar o.w.v. representativiteit nemen we die prijscurve pas op sinds toen. Ook voor de periode t.e.m. augustus 2015 moet er voorzichtig omgesprongen worden met het trekken van conclusies gelet op de geografische verdeling van de afnemers.

¹⁵ Dit contract wordt al sinds april 2016 aangeboden, maar o.w.v. representativiteit nemen we die prijscurve pas op sinds juli 2016.

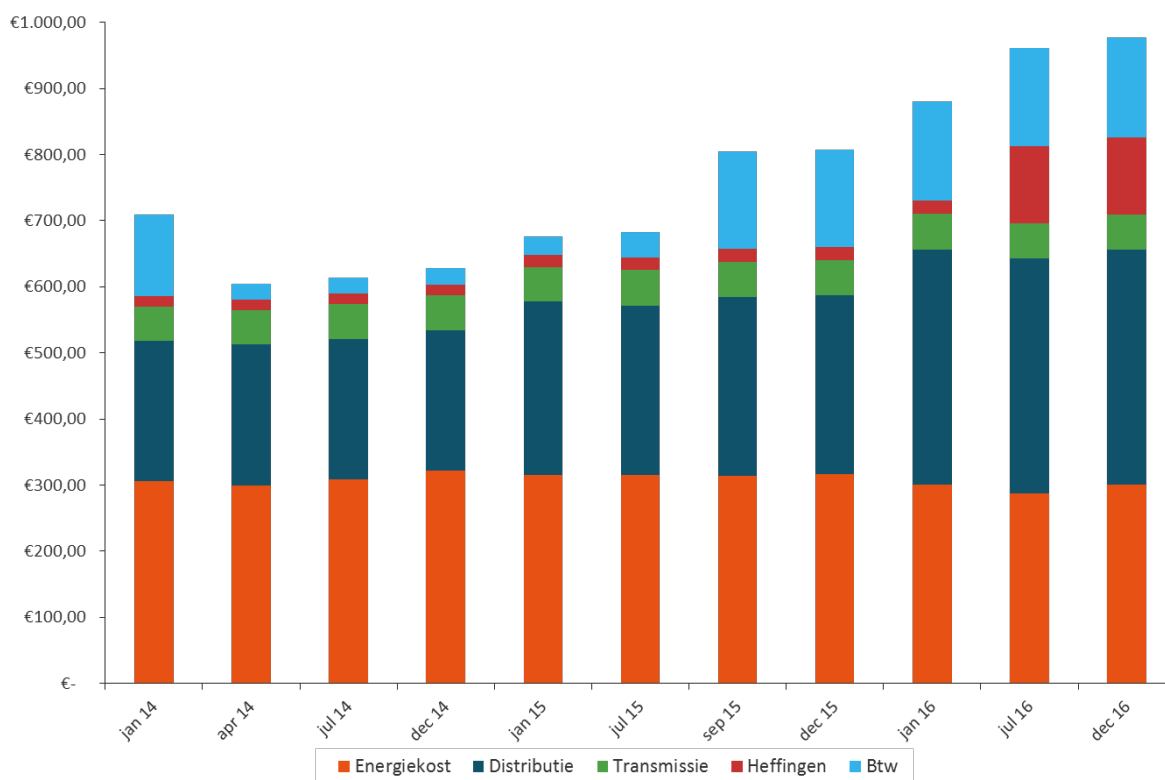
¹⁶ Hiervoor worden ook de sociale maximumprijs en het elektriciteitsstarief DNB (zie verder) buiten beschouwing gelaten.

¹⁷ Dit is de kWh-prijs die de afnemer voor de elektriciteit aan zijn leverancier betaalt.

- De nettarieven voor distributie en transmissie van elektriciteit, die kunnen verschillen afhankelijk van het distributienetgebied waardoor de prijs die een huishoudelijke afnemer betaalt kan variëren tussen de distributienetgebieden;
- De heffingen;
- De btw.

In Figuur 25 wordt de evolutie van de prijsonderdelen voor een gezin met een doorsnee verbruik weergegeven:

- De prijscomponenten voor de groene stroom- en WKK-verplichtingen, namelijk kosten voor groene stroom en kosten voor WKK, worden bij het prijsonderdeel 'Energie' gerekend;
- De gratis elektriciteit werd in mindering gebracht bij het prijsonderdeel 'Distributie';
- De federale bijdrage wordt bij het prijsonderdeel 'Heffingen' gezet;
- De btw wordt als apart onderdeel weergegeven, waaruit zeer duidelijk het effect blijkt van de btw-verlaging in april 2014 en de stijging in september 2015.

Figuur 26: Verdeling van de elektriciteitsprijs voor huishoudelijke afnemers met een doorsnee verbruik¹⁸

Tabel 29 geeft van elk prijsonderdeel in december 2016 de hoogte, het procentueel aandeel en de procentuele verandering vergeleken met december 2015 weer.

Tabel 29: Verhouding en verandering in de verdeling van de elektriciteitsprijs voor huishoudelijke afnemers met een doorsnee verbruik

Prijsonderdeel	Aandeel	Procentueel aandeel	Verandering t.o.v. december 2015
Energiekost	€ 300,04	30,73%	-5,32%
Distributie	€ 355,81	36,44%	31,90%
Transmissie	€ 52,98	5,43%	-0,98%
Heffingen	€ 117,38	12,02%	494,51%
Btw	€ 150,27	15,39%	2,05%

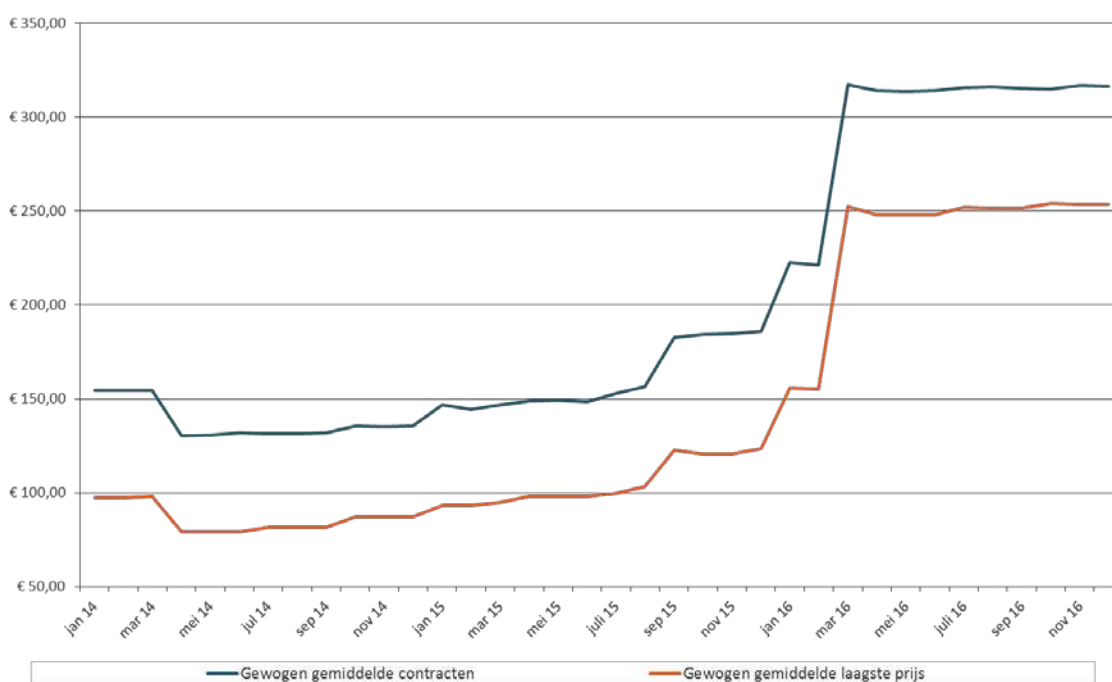
¹⁸ Twee extra referentiepunten werden toegevoegd, nl. april 2014 en september 2015 i.f.v. de btw-verandering.

De evolutie van het onderdeel 'Distributie' is te verklaren door de toename van het gewogen gemiddelde distributienettarief in januari 2016 (onder meer n.a.v. de doorrekening van een voorschot van 20% m.b.t. de historische saldi over de exploitatiejaren 2010-2014) en hoofdzakelijk door het afschaffen van de toekenning van de gratis elektriciteit sinds 1 januari 2016. Deze werd bij 'Distributie' in mindering gebracht omdat de kosten van deze maatregel in de distributienettarieven zaten. Het gewogen gemiddelde transmissienettarief wijzigde in maart 2016. De zeer forse stijging van 'Heffingen' is hoofdzakelijk te verklaren door de wijziging van de heffing Bijdrage Energiefonds sinds maart 2016, hoewel ook de overige heffingen toenamen, in januari 2016.

Als we bij de berekening rekening houden met het prosumentarief¹⁹, dan bedraagt het prijs onderdeel 'Distributie' € 378,08. In Tabel 29 werd het prosumentarief buiten beschouwing gelaten. Een gezin heeft immers ofwel een decentrale productie-installatie met terugdraaiende teller waarvoor het prosumentarief betaald moet worden en moet dit tarief dan ook effectief betalen, ofwel geen decentrale productie-installatie met terugdraaiende teller en moet dit tarief dan ook niet betalen. Het is dan ook niet zinvol om met het prosumentarief rekening te houden in de berekening van de gewogen gemiddelde prijs voor een gezin in Vlaanderen²⁰.

3.1.1.3. Prijzen voor huishoudelijke afnemers met een klein en met een groot verbruik

A. Huishoudelijke afnemers met een klein verbruik

Figuur 27: Evolutie van de elektriciteitsprijzen voor huishoudelijke afnemers met een klein verbruik (typecategorie Da, 600 kWh verbruik op jaarbasis)

In Figuur 26 wordt de prijsevolutie van elektriciteit voor huishoudelijke afnemers met een klein verbruik weergegeven. De trend kan opnieuw verklaard worden door de hierboven beschreven elementen nl. de verlaging (april 2014) en vervolgens de verhoging van de btw naar het oorspronkelijke niveau (september 2015), de toename in januari 2016 van het gewogen gemiddelde distributienettarief, van de bijdrage op de energie, van de federale bijdrage en de afschaffing van de maatregel van de toekenning van de gratis kWh (1 januari 2016) en tenslotte de stijging in maart 2016 van de Bijdrage energiefonds en de lichte daling van het gewogen gemiddelde transmissienettarief.

¹⁹ Sinds juli 2015 betalen de afnemers met een decentrale productie-installatie (bv. zonnepanelen) met een terugdraaiende teller het prosumentarief zodat ze correcter bijdragen aan de financiering van het distributienet.

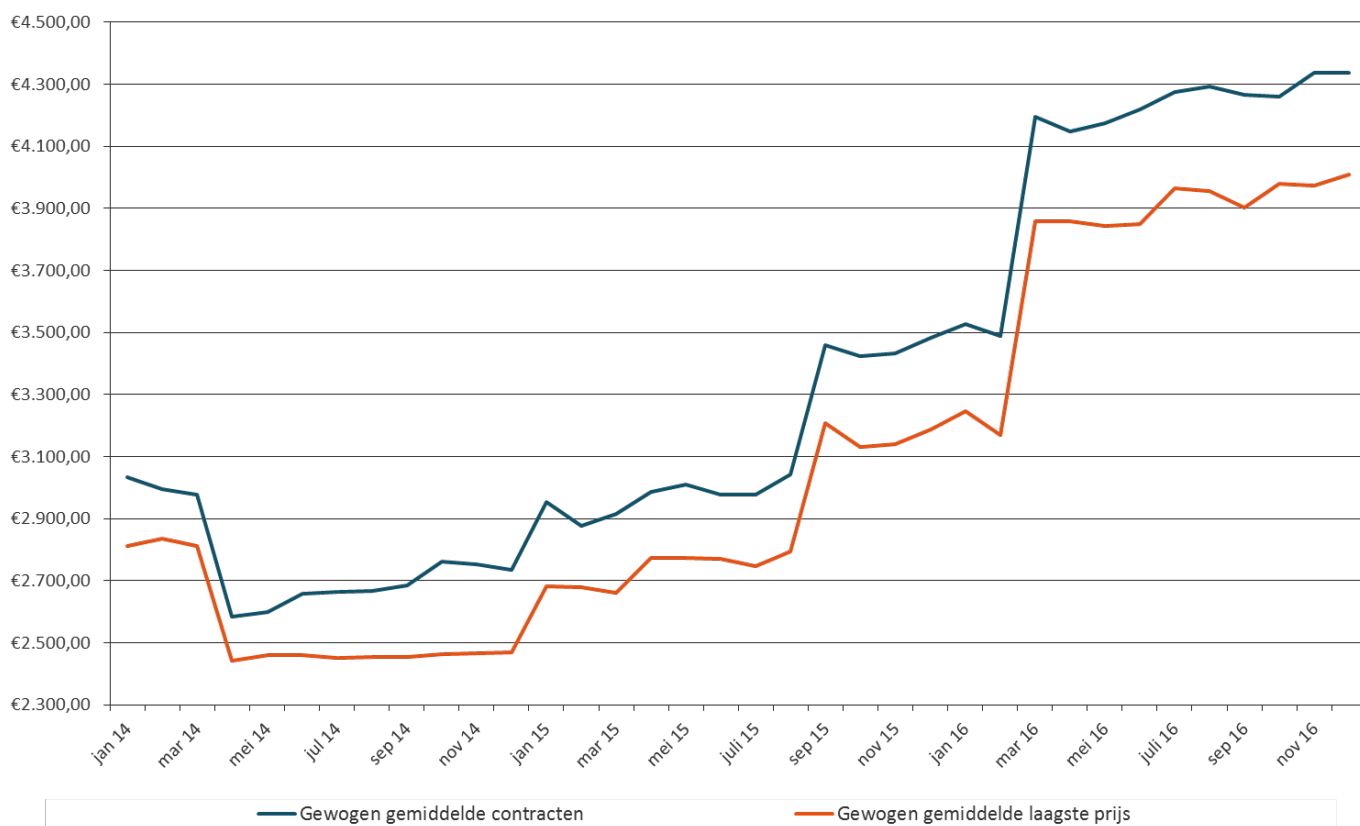
²⁰ In de prijsgegevens die we elke maand overmaken aan de FOD Economie, K.M.O., Middenstand en Energie ter berekening van het maandelijkse indexcijfer wordt het prosumentarief daarentegen wel opgenomen.

In december 2016 was de gewogen gemiddelde prijs van de contracten voor een referentieverbruik van 600 kWh/jaar gestegen ten opzichte van een jaar voordien met 70,26% tot € 316,49. De gewogen gemiddelde laagste prijs steeg met 105,23% nog sterker over dezelfde periode tot een prijs van € 253,56. In december 2016 bedroeg het verschil tussen beide prijsniveaus € 62,94, een verschil dat stabiel is gebleven vergeleken met december 2015 (€ 62,34).

B. Huishoudelijke afnemers met een groot verbruik

Ook voor huishoudelijke afnemers met een groot verbruik zijn dezelfde trends merkbaar (zie Figuur 27). De gewogen gemiddelde prijs van de contracten voor de huishoudelijke afnemers met een groot verbruik steeg tussen december 2015 en december 2016 met 24,53% tot € 4.335,32; de gewogen gemiddelde laagste prijs steeg met 25,73% tot € 4.007,91.

Op het einde van 2016 bedroeg het prijsverschil tussen de gewogen gemiddelde prijs van de contracten en de gewogen gemiddelde laagste prijs € 327,41, een stijging van 11,48% vergeleken met december 2015, wat kan wijzen op een toegenomen concurrentie in de markt.

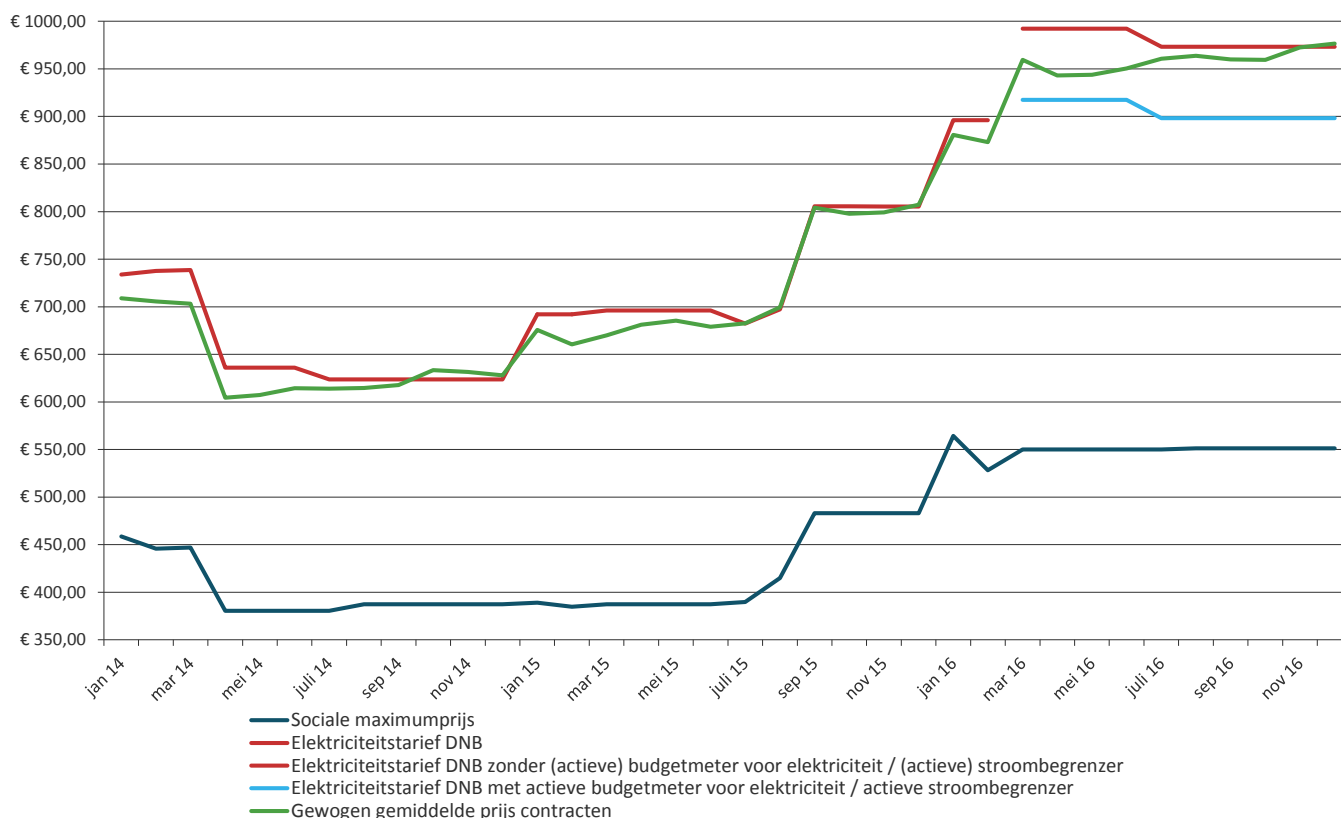
Figuur 28: Evolutie van de elektriciteitsfactuur voor huishoudelijke afnemers met een groot verbruik (typecategorie De, 3.600 kWh dagverbruik, 3.900 kWh nachtverbruik en 12.500 kWh exclusief nachtverbruik op jaarbasis)

3.1.2. Sociale maximumprijs en elektriciteitstarief DNB

Figuur 28 toont de evolutie van de sociale maximumprijs²¹ voor een gezin met een doorsnee verbruik, waarnaast het gewogen gemiddelde elektriciteitstarief DNB wordt weergegeven. Dit tarief van de distributienetbeheerders geldt enkel voor de afnemers die beleverd worden door hun distributienetbeheerder en die geen recht hebben op de sociale maximumprijs. Afnemers kunnen niet actief kiezen voor belevering door hun distributienetbeheerder. De levering gebeurt enkel in het kader van de sociale openbare dienstverplichtingen. Als referentie wordt de gewogen gemiddelde prijs van de contracten getoond, m.a.w. de sociale maximumprijs en het elektriciteitstarief DNB laten we buiten beschouwing.

²¹ Zie www.creg.be/nl/soctar.html voor de definitie en berekeningswijze.

De sociale maximumprijs voor elektriciteit nam tussen eind 2015 en eind 2016 toe met 14,10% tot € 551,32. De referentieprijs steeg over diezelfde periode sterker, met 20,98% tot € 976,48. De sociale maximumprijs lag eind 2016 € 326,51 lager dan de gewogen gemiddelde laagste prijs en bedroeg hier slechts 62,80% van.

Figuur 29: Evolutie van de sociale maximumprijs en van het gewogen gemiddelde elektriciteitstarief DNB voor elektriciteit voor huishoudelijke afnemers met een doorsnee verbruik

Behalve in december 2016 lag de prijscurve van het gewogen gemiddelde elektriciteitstarief DNB steeds boven de curve van de referentieprijs²². Het maximale verschil bedroeg € 49,15 in april, het verschil in november bedroeg slechts € 0,53. De afnemers met een actieve budgetmeter voor elektriciteit of een actieve stroombegrenzer betalen sinds maart 2016 een verlaagd tarief Bijdrage energiefonds.

Voor de huishoudelijke afnemers met een laag verbruik steeg in 2016 de sociale maximumprijs met 81,16% tot € 122,81 per jaar in december 2016. Het prijsverschil tussen de referentieprijs en de sociale maximumprijs bedroeg op dat moment € 193,68. De sociale maximumprijs was eind 2016 € 130,75 lager dan de gewogen gemiddelde laagste prijs. Het gewogen gemiddelde elektriciteitstarief DNB zonder (actieve) budgetmeter voor elektriciteit en zonder (actieve) stroombegrenzer (€ 288,09) en het gewogen gemiddelde elektriciteitstarief DNB met actieve budgetmeter voor elektriciteit of actieve stroombegrenzer (€ 213,09) waren beide lager dan de referentieprijs (€ 316,49) eind 2016.

Eind 2016 betaalden huishoudelijke afnemers met een groot verbruik die genieten van de sociale maximumprijs € 2.284,62 per jaar, een lichte stijging van 3,37% vergeleken met 2015. De sociale maximumprijs bedraagt € 2.050,7 minder dan de referentieprijs, namelijk de gewogen gemiddelde contractprijs voor deze afnemer. De sociale maximumprijs lag ook € 1.723,29 lager dan de gewogen gemiddelde laagste prijs. Het gewogen gemiddelde elektriciteitstarief DNB zonder (actieve) budgetmeter voor elektriciteit en zonder (actieve) stroombegrenzer (€ 4.383,04) was iets hoger dan de referentieprijs van de gemiddelde contracten (€ 4.335,32), terwijl het gewogen

²² Dit geldt ook voor het gewogen gemiddelde elektriciteitstarief DNB zonder (actieve) budgetmeter voor elektriciteit en (zonder) actieve stroombegrenzer.

gemiddelde elektriciteitsstarief met actieve budgetmeter voor elektriciteit of actieve stroombegrenzer (€ 3.638,04) lager was.

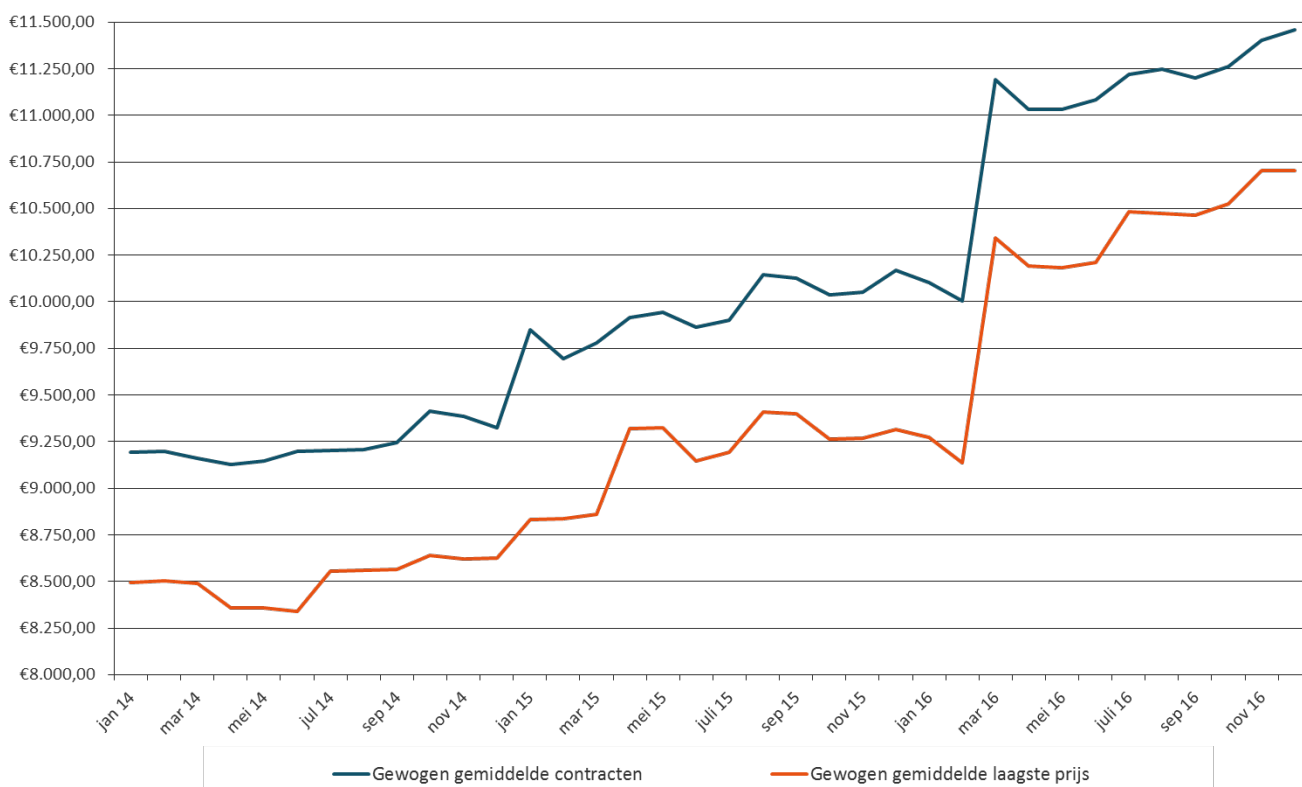
3.1.3. Kleine professionele afnemers

3.1.3.1. Elektriciteitsprijzen voor kleine professionele afnemers

Figuur 29 toont de evolutie van de gewogen gemiddelde prijs van de contracten en de gewogen gemiddelde laagste prijs voor kleine professionele elektriciteitsafnemers. We nemen dezelfde trends waar als bij de huishoudelijke afnemers.

Tussen december 2015 en december 2016 stegen beide in de figuur weergegeven prijscurven: de gewogen gemiddelde prijs van de contracten nam toe met 12,71% tot € 11.458,93 en de gewogen gemiddelde laagste prijs steeg sterker met 14,89% tot € 10.702,61. Beide stegen beduidend meer dan in de voorbije jaren. De redenen hiervoor werden beschreven onder 3.1.1.1.

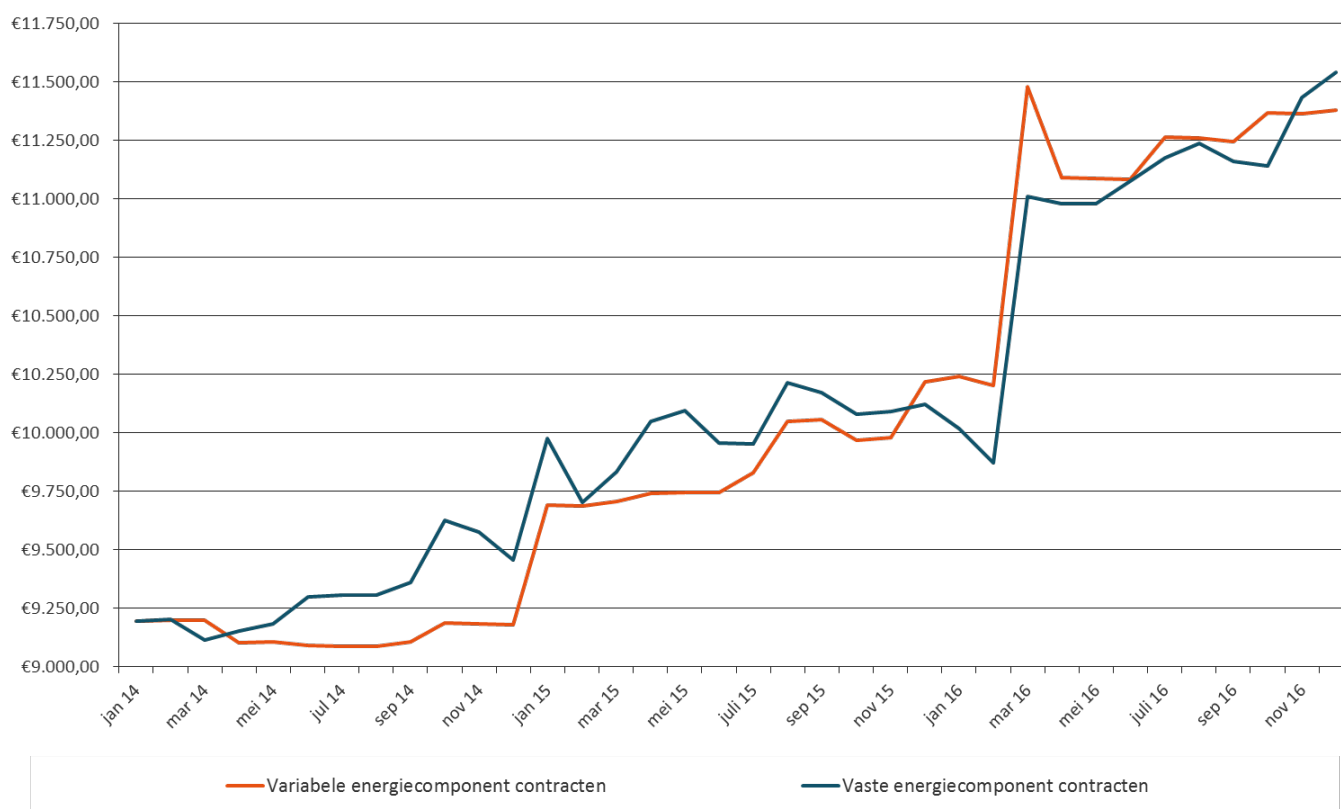
Eind 2016 bedroeg het prijsverschil tussen de gewogen gemiddelde prijs van de contracten en de gewogen gemiddelde laagste prijs € 756,33. Een jaar eerder bedroeg dit verschil nog € 851,17. Het feit dat het gemiddeld besparingspotentieel afneemt kan erop wijzen dat ondanks de concurrentie geen bijkomende prijsinspanningen meer kunnen gedaan worden aan de onderkant van de markt.

Figuur 30: Evolutie van de elektriciteitsprijzen voor kleine professionele elektriciteitsafnemers met een verbruik van 50 MWh (typecategorie Ib, 29.000 kWh dagverbruik en 21.000 kWh nachtverbruik op jaarbasis)

Ook voor professionele elektriciteitsafnemers werden de gewogen gemiddelde prijzen berekend waarbij een onderscheid werd gemaakt tussen contracten met een vaste of een variabele²³ energiecomponent, weergegeven in Figuur 30.

²³ Sinds januari 2014 wordt in de V-test® voor de contracten met een variabele energiecomponent naast de gekende indexatieparameterwaarden ook rekening gehouden met forwardnoteringen. Hierdoor zou de prijsevolutie van deze contracten geen (of in ieder geval minder) invloed meer mogen ondervinden van seizoenseffecten in de prijsvorming.

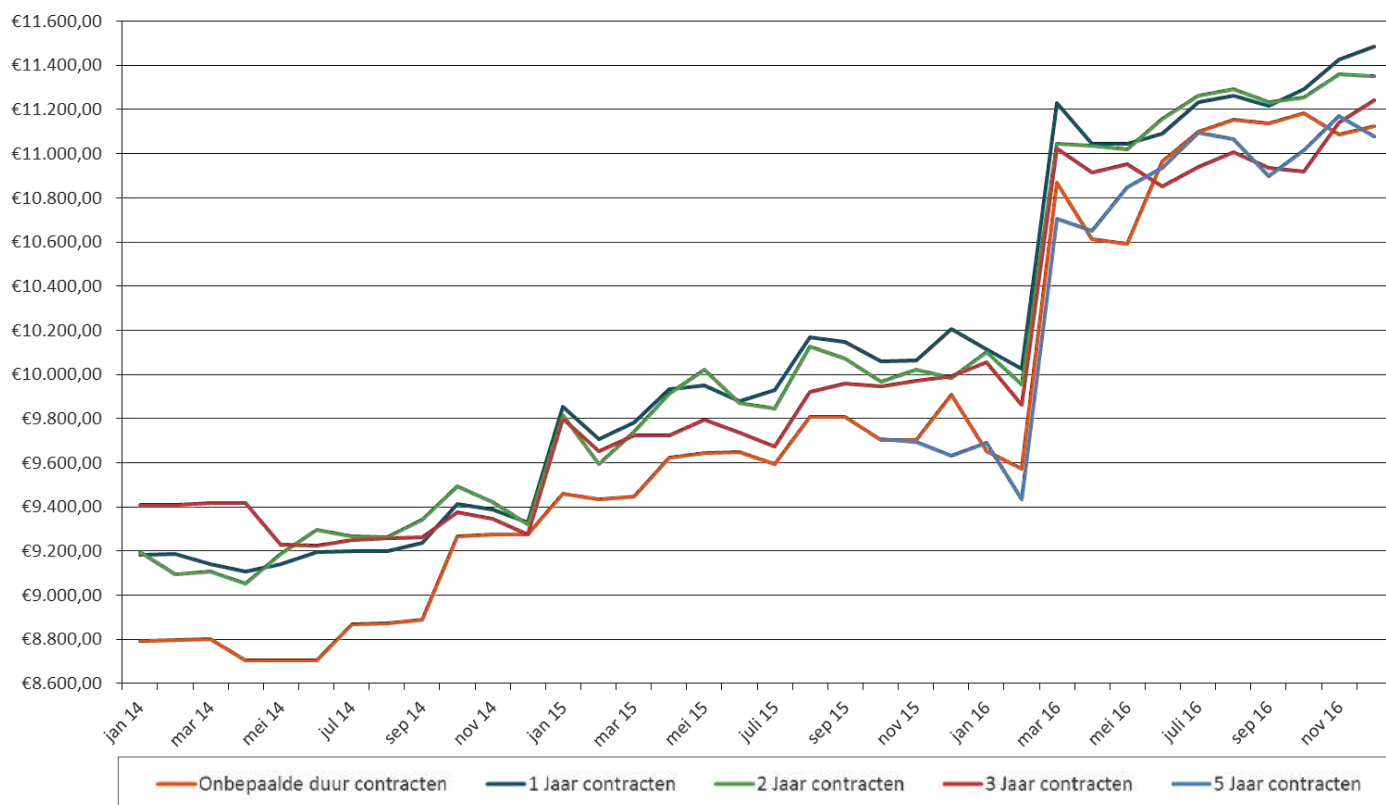

Figuur 31: Jaarlijkse kostprijs op basis van het onderscheid tussen een vaste en variabele energiecomponent voor kleine professionele afnemers

Met uitzondering van november en december lag de curve van de gewogen gemiddelde prijs van de contracten met een vaste energiecomponent in 2016 onder die van de contracten met variabele energiecomponent. Eind 2016 bedroeg het prijsverschil tussen beide curven € 163,53 voor kleine professionele afnemers, het grootste verschil werd opgetekend in maart, nl. € 471,46. Beide gewogen gemiddelde prijzen stegen in december 2016 tegenover een jaar voordien: die van de contracten met variabele energiecomponent met 11,35% en die van de contracten met een vaste energiecomponent met 14,02%.

In Figuur 31, waarin een onderscheid gemaakt wordt op basis van de looptijd van het contract, wordt duidelijk dat in 2016 tot en met mei en ook tijdens het laatste kwartaal, de curve van de gewogen gemiddelde prijs van de éénjarige contracten steeds boven de andere curves lag. In de tussenliggende periode was de gewogen gemiddelde prijs van de tweejarige contracten het hoogst. De gewogen gemiddelde prijs van de contracten van één, drie en vijf²⁴ jaar zijn is elk vier van de twaalf maanden het laagst in 2016. De gewogen gemiddelde prijs van de vijfjarige contracten wordt nog altijd gevormd door twee producten van dezelfde leverancier. We onderlijnen dat er voorzichtig moet omgesprongen worden met het trekken van conclusies over prijscurves die bepaald worden door slechts twee producten van dezelfde leverancier. Het prijsverschil tussen de hoogste en de laagste prijscurve bedraagt in december 2016 € 406,58 voor kleine professionele afnemers, wat lager ligt dan de € 577,41 in december 2015.

²⁴ Er konden al afnemers intekenen op dit contract vóór oktober 2015, maar omwille van representativiteit nemen we die prijscurve pas op sinds toen. Ook voor de periode sindsdien moet er voorzichtig omgesprongen worden met het trekken van conclusies gelet op de geografische verdeling van de afnemers.

Figuur 32: Jaarlijkse kostprijs op basis van het onderscheid tussen looptijd voor kleine professionele afnemers

3.1.3.2. Verdeling van de elektriciteitsprijs voor kleine professionele afnemers

De totale jaarlijkse kost die door de energieleveranciers aan hun kleine professionele elektriciteitsafnemers wordt aangerekend, kan worden opgedeeld in verschillende prijsonderdelen:

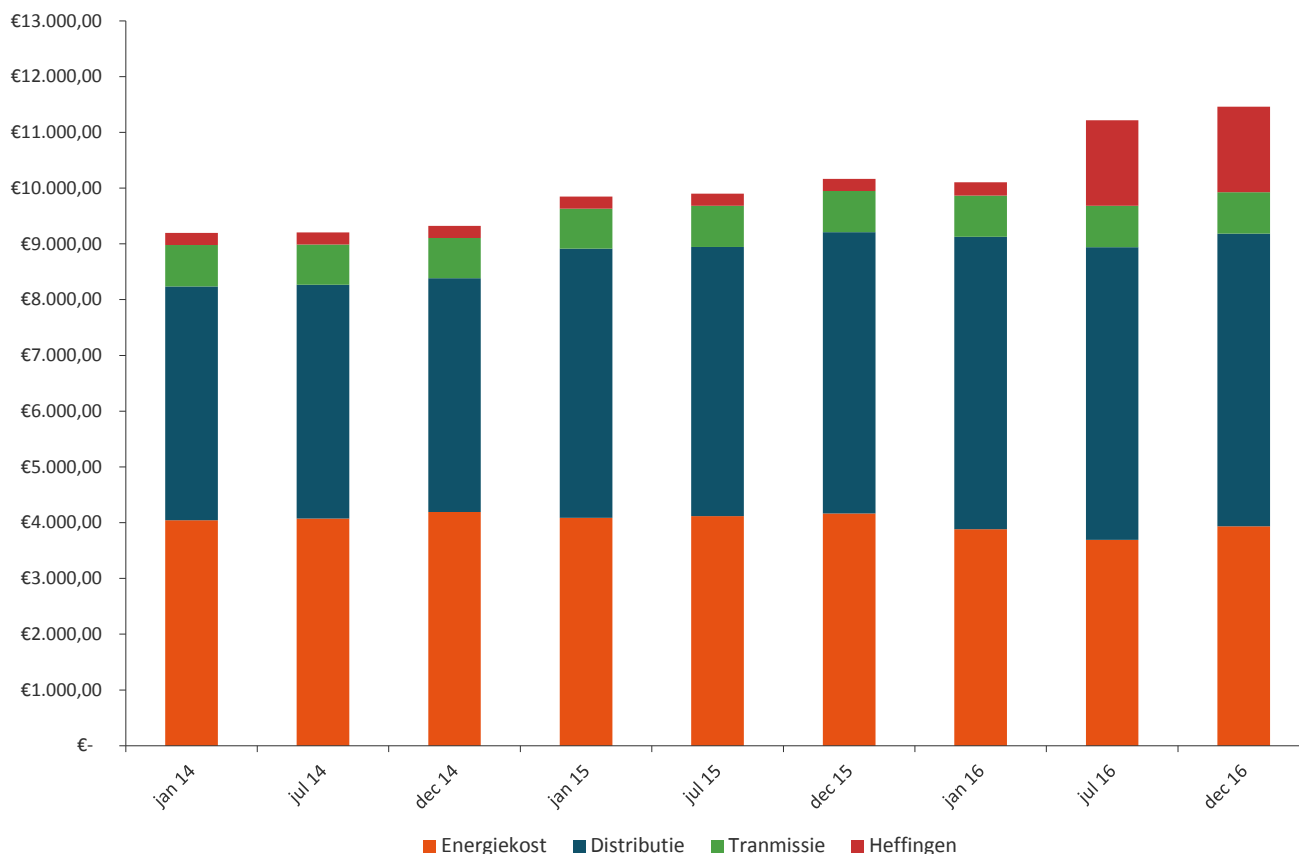
- De energiekost, nl. de energiecomponent²⁵, de jaarlijkse vergoeding en de kosten voor de groene stroom- en WKK-verplichtingen. Elektriciteitsleveranciers kunnen zich enkel van elkaar onderscheiden op basis van dit prijsonderdeel;
- De nettarieven voor distributie en transmissie van elektriciteit, die kunnen verschillen afhankelijk van het distributienetgebied waardoor de prijs die een huishoudelijke afnemer betaalt kan variëren tussen de distributienetgebieden;
- De heffingen.

In Figuur 32 wordt de evolutie van de prijsonderdelen voor kleine professionele afnemers weergegeven:

- De prijscomponenten die in verband staan met de kosten voor het voldoen aan het jaarlijkse quotum voor de groene stroom- en WKK-verplichtingen, namelijk kosten voor groene stroom en kosten voor WKK, worden bij het prijsonderdeel 'Energie' gerekend;
- De federale bijdrage wordt bij het prijsonderdeel 'Heffingen' gezet.

De samenstelling bestaat dus uit dezelfde prijsonderdelen als de kostprijs die de huishoudelijke elektriciteitsafnemers betalen, uitgezonderd het prijsonderdeel 'btw'.

²⁵ Dit is de kWh-prijs die de afnemer voor de elektriciteit aan zijn leverancier betaalt.

Figuur 33: Verdeling van de elektriciteitsprijs voor kleine professionele afnemers

Tabel 30 geeft van elk prijsonderdeel in december 2016 de hoogte, het procentueel aandeel en de procentuele verandering vergeleken met december 2015 weer.

Tabel 30: Verhouding en verandering in de verdeling van de elektriciteitsprijs voor kleine professionele afnemers

Prijsonderdeel	Aandeel	Procentueel aandeel	Verandering t.o.v. december 2015
Energiekost	€ 3.933,14	34,32%	-5,62%
Distributie	€ 5.248,78	45,81%	4,08%
Transmissie	€ 742,42	6,48%	0,34%
Heffingen	€ 1.534,60	13,39%	609,39%

De stijging van 'Distributie' is toe te schrijven aan de verhoging van het gewogen gemiddelde distributienettarief in januari 2016 (onder meer n.a.v. de doorrekening van een voorschot van 20% m.b.t. de historische saldi over de exploitatiejaren 2010-2014). In maart 2016 steeg het gewogen gemiddelde transmissienettarief. De zeer forse stijging van 'Heffingen' is hoofdzakelijk te verklaren door de wijziging van de heffing Bijdrage Energiefonds sinds maart 2016, hoewel ook de overige heffingen toenamen, in januari 2016.

3.2. Evolutie van de aardgasprijzen

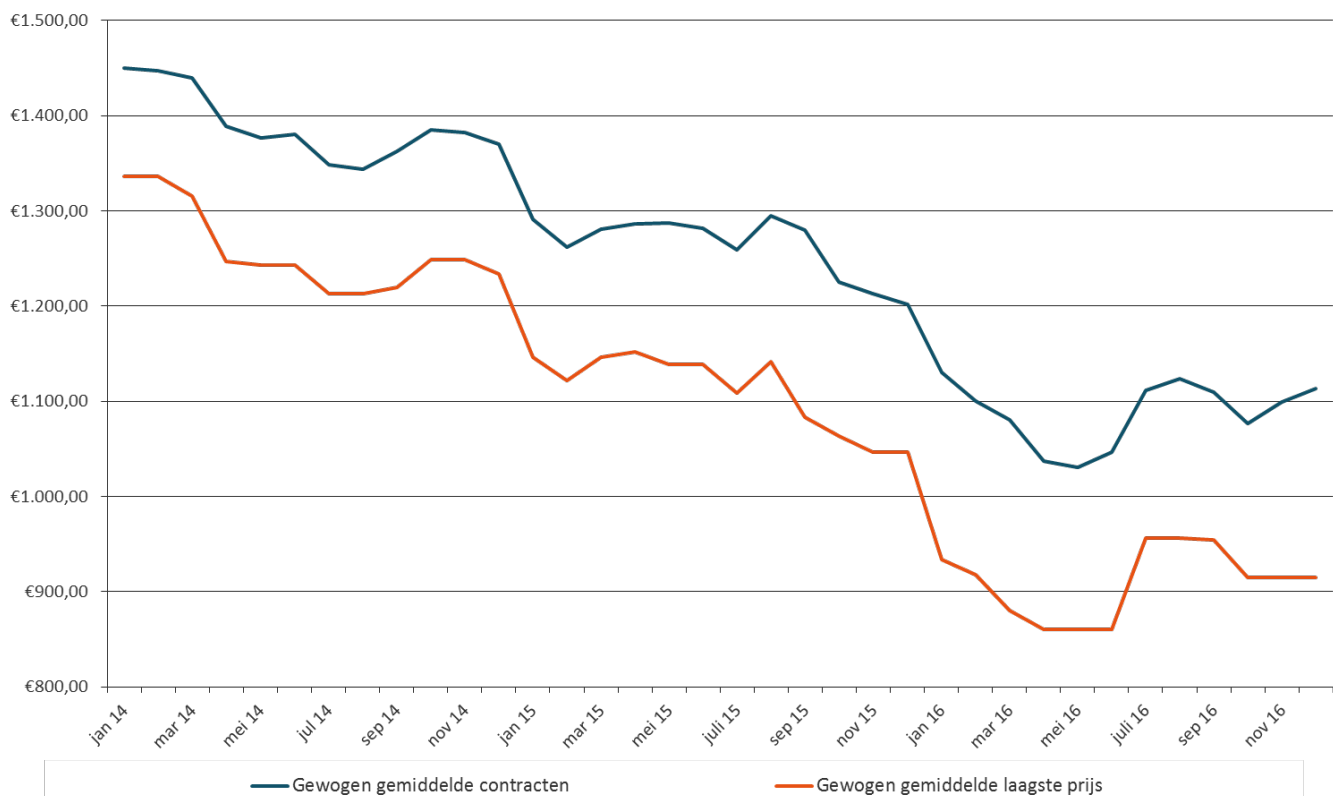
3.2.1. Huishoudelijke afnemers

3.2.1.1. Prijzen voor huishoudelijke afnemers die verwarmen met aardgas met een doorsnee verbruik

In Figuur 33 wordt de evolutie tot en met december 2016 weergegeven van de volgende prijsniveaus voor huishoudelijke aardgasafnemers die verwarmen met aardgas met een doorsnee verbruik ²⁶: de gewogen gemiddelde prijs van de contracten en de gewogen gemiddelde laagste prijs. Voor de berekening van beide prijzen laten we de sociale maximumprijs en het aardgastarief DNB (zie verder) buiten beschouwing.

In december 2016 bedroeg de gewogen gemiddelde prijs van de contracten € 1.113,02, wat 7,41% minder is dan in december van het jaar voorheen. Eind 2016 was de gewogen gemiddelde laagste prijs € 914,99 en daalde hiermee met 12,55% tot opzichte van december 2015. Het verschil tussen beide prijsniveaus bedroeg eind 2016 € 198,02, waar het eind 2015 nog € 155,73 bedroeg. Het grotere verschil tussen beide prijsniveaus kan wijzen op toegenomen concurrentie in de markt, wat zich vertaalt in druk op de onderste regionen van de prijszetting.

De gewogen gemiddelde prijs van de contracten bereikte in mei 2016 zijn dieptepunt (€ 1.030,54) sinds jaren. Voor de gewogen gemiddelde laagste prijs was dit april (€ 860,85).

Figuur 34: Evolutie van de aardgasfactuur voor huishoudelijke afnemers die verwarmen met aardgas met een doorsnee verbruik (typecategorie D3, 23.260 kWh op jaarbasis)

²⁶ We zijn er ons van bewust dat dit een typeprofiel is, waardoor het eigenlijke aardgasverbruik van een gezin dat verwarmt met aardgas in realiteit sterk hiervan kan afwijken.

Naast de gewogen gemiddelde prijzen zoals voorgesteld in bovenstaande figuur berekenen we ook de gewogen gemiddelde prijzen waarbij onderscheid wordt gemaakt op basis van het karakter van de energiecomponent, zijnde vast of variabel²⁷. Het resultaat wordt getoond in Figuur 34.

In 2016 kan men zien dat de contracten met een vaste energiecomponent een hogere prijs hadden, met uitzondering van februari en maart. In december bedroeg het verschil tussen beide € 85,25, het grootste verschil dat in 2016 werd opgetekend. De gewogen gemiddelde prijs van de contracten met variabele energiecomponent en de gewogen gemiddelde prijs van de contracten met een vaste energiecomponent nemen tussen december 2015 en december 2016 af met respectievelijk 12,82% en 2,47%.

Of het kiezen voor een contract met een vaste dan wel variabele energiecomponent het voordeligste is, valt niet eenduidig vast te stellen daar het afhankelijk is van verscheidene factoren. Klanten kunnen wel een inschatting proberen te maken van de evolutie van de markt: als de aardgasprijzen stijgen, kan een contract met een vaste energiecomponent een vorm van indekking zijn tegen prijsstijgingen. Andersom als de prijzen dalen, kan men met een contract met een variabele energiecomponent mee genieten van deze prijsdaling conform de evolutie van de energiemarkt. Klanten daarentegen met sterke risico-avers gedrag, kunnen met een vaste energiecomponent niet voor verrassingen komen te staan.

Figuur 35: Jaarlijkse kostprijs op basis van het onderscheid tussen een vaste en variabele energiecomponent voor huishoudelijke afnemers die verwarmen met aardgas met een doorsnee verbruik

Verder werden ook de gewogen gemiddelde prijzen berekend en getoond, hierbij een onderscheid makend op basis van de looptijd van het contract.

²⁷ Merk ook hier op dat sinds januari 2014 in de V-test® voor de contracten met een variabele energiecomponent naast de gekende indexatieparameterwaarden ook rekening gehouden wordt met de forwardnoteringen. Hierdoor zou de prijsevolutie van deze contracten geen (of in ieder geval minder) invloed meer mogen ondervinden van seizoenseffecten in de prijsvorming.

Figuur 36: Jaarlijkse kostprijs op basis van het onderscheid tussen looptijd voor huishoudelijke afnemers die verwarmen met aardgas met een doorsnee verbruik

Figuur 35 toont aan dat de gewogen gemiddelde prijs van de contracten met onbepaalde duur het hele jaar het laagste prijsniveau vormde (in december 2016 € 1.077,51). Vanaf juni 2016 zijn de prijzen van alle getoonde contracten sinds lange tijd gestegen. Als gevolg daarvan kan er een lichte daling van de kostprijs van alle contracten op jaarbasis opgetekend worden (december 2016 t.o.v. december 2015), nl. 0,94% voor de contracten van onbepaalde duur, 6,56% voor éénjarige contracten, 9,65% voor tweejarige contracten en tenslotte 2,94% voor driejarige contracten. Voor het enige aangeboden contract met een looptijd van vier jaar²⁸ zijn geen gegevens uit 2015 ter vergelijking beschikbaar.

3.2.1.2. Verdeling van de aardgasprijs voor huishoudelijke afnemers die verwarmen met aardgas met een doorsnee verbruik

De totale jaarlijkse kost die door de leveranciers aan hun eindafnemers wordt aangerekend voor aardgas, kan worden opgedeeld in verschillende prijsonderdelen:

- De energiekost, nl. de energiegcomponent²⁹ en de jaarlijkse vergoeding. Aardgasleveranciers kunnen zich enkel van elkaar onderscheiden op basis van dit prijsonderdeel;
- De nettarieven voor distributie en transport van aardgas, die kunnen verschillen afhankelijk van het Vlaamse distributienetgebied waardoor de prijs die een huishoudelijke afnemer betaalt kan variëren tussen de distributienetgebieden;
- De heffingen;

In Figuur 36 wordt de evolutie van de prijsonderdelen voor een gezin met een doorsnee verbruik dat verwarmt met aardgas weergegeven. Tot en met september³⁰ 2015 omvatte de voor de V-test[®] gerapporteerde energiegcomponent ook het transporttarief, dat verschillend was per aardgasleverancier. Op basis van een schatting van de Commissie voor de Regulatie van Elektriciteit en Gas (CREG, federale energieregulator) werd het prijsonderdeel 'Transport' in de

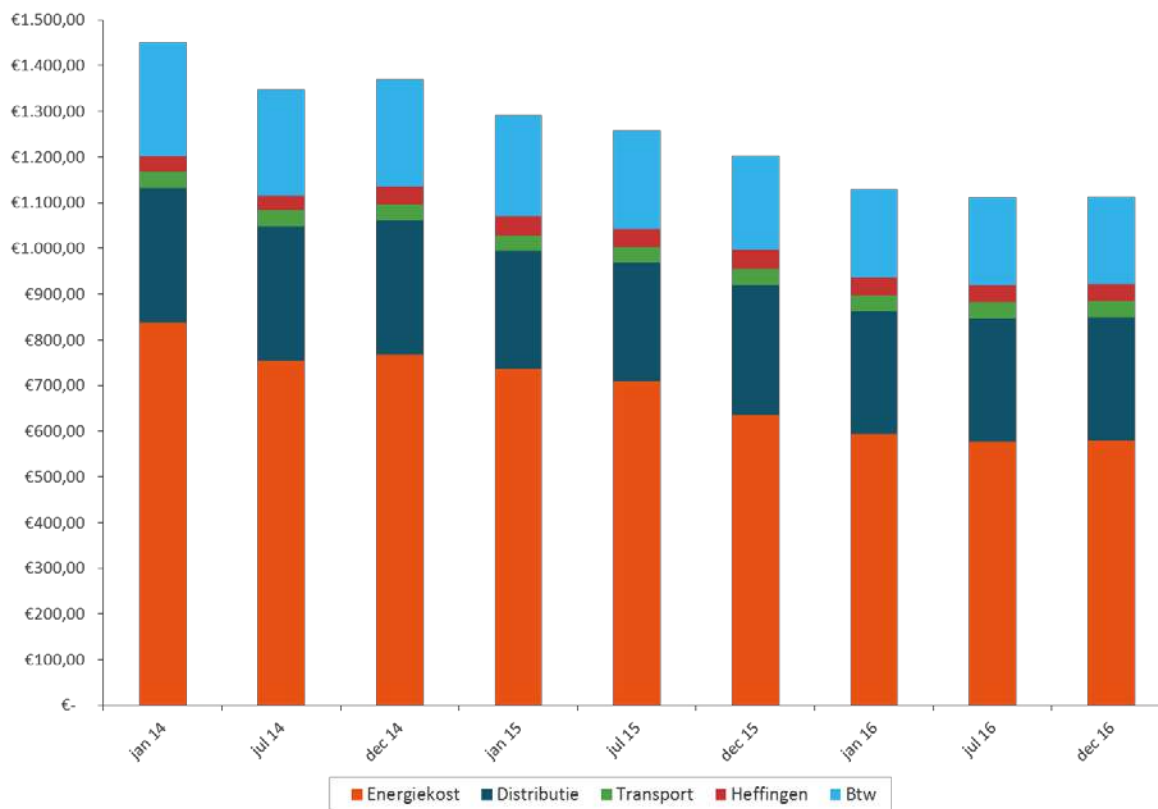
²⁸ Dit product werd al sinds april 2016 aangeboden, maar o.w.v. representativiteit nemen we de prijscurve hiervan pas op sinds juli 2016.

²⁹ Dit is de kWh-prijs die de afnemer voor het aardgas aan zijn leverancier betaalt.

³⁰ In de vorige prijzenstudies werd hier foutief oktober vermeld.

onderstaande figuur en tekst als een afzonderlijk prijsonderdeel weergegeven. Sinds oktober³¹ 2015 moeten de leveranciers het transporttarief als een aparte component rapporteren. Hiermee wil de CREG de transparantie verhogen. De meeste partijen rapporteren het door Fluxys gepubliceerde geschatte tarief. Het is dit bedrag dat wordt gehanteerd in deze oefening.

Sinds 1 april 2014 maakt de toeslag voor beschermde klanten deel uit van de federale bijdrage voor aardgas. Net zoals bij elektriciteit is sindsdien de federale bijdrage voor aardgas niet langer onderworpen aan de btw. Op de inning ervan is sinds die datum ook cascadering (doorrekening van vervoernetbeheerder Fluxys naar de bevrachters naar de aardgasleveranciers naar de eindafnemers) van toepassing.

Figuur 37: Verdeling van de aardgasprijs voor huishoudelijke afnemers met een doorsnee verbruik die verwarmen met aardgas

Tabel 31 geeft van elk prijsonderdeel in december 2016 de hoogte, het procentueel aandeel en de procentuele verandering vergeleken met december 2015 weer.

Tabel 31: Verhouding en verandering in de verdeling van de aardgasprijs voor huishoudelijke afnemers die verwarmen met aardgas met een doorsnee verbruik

Prijsonderdeel	Aandeel	Procentueel aandeel	Verandering t.o.v. december 2015
Energiekost	€ 580,00	52,11%	-8,70%
Distributie	€ 269,00	24,17%	-5,76%
Transport	€ 35,36	3,18%	3,40%
Heffingen	€ 38,07	3,42%	-8,96%
Btw	€ 190,59	17,12%	-7,20%

De evolutie van het onderdeel 'Distributie' is te verklaren door de afname van het gewogen gemiddelde distributienettarief in januari 2016. Daarnaast verhoogde in januari 2016 de Vlaamse bijdrage op de energie licht, maar daalde de federale bijdrage. Hierdoor daalde het prijsonderdeel 'Heffingen'.

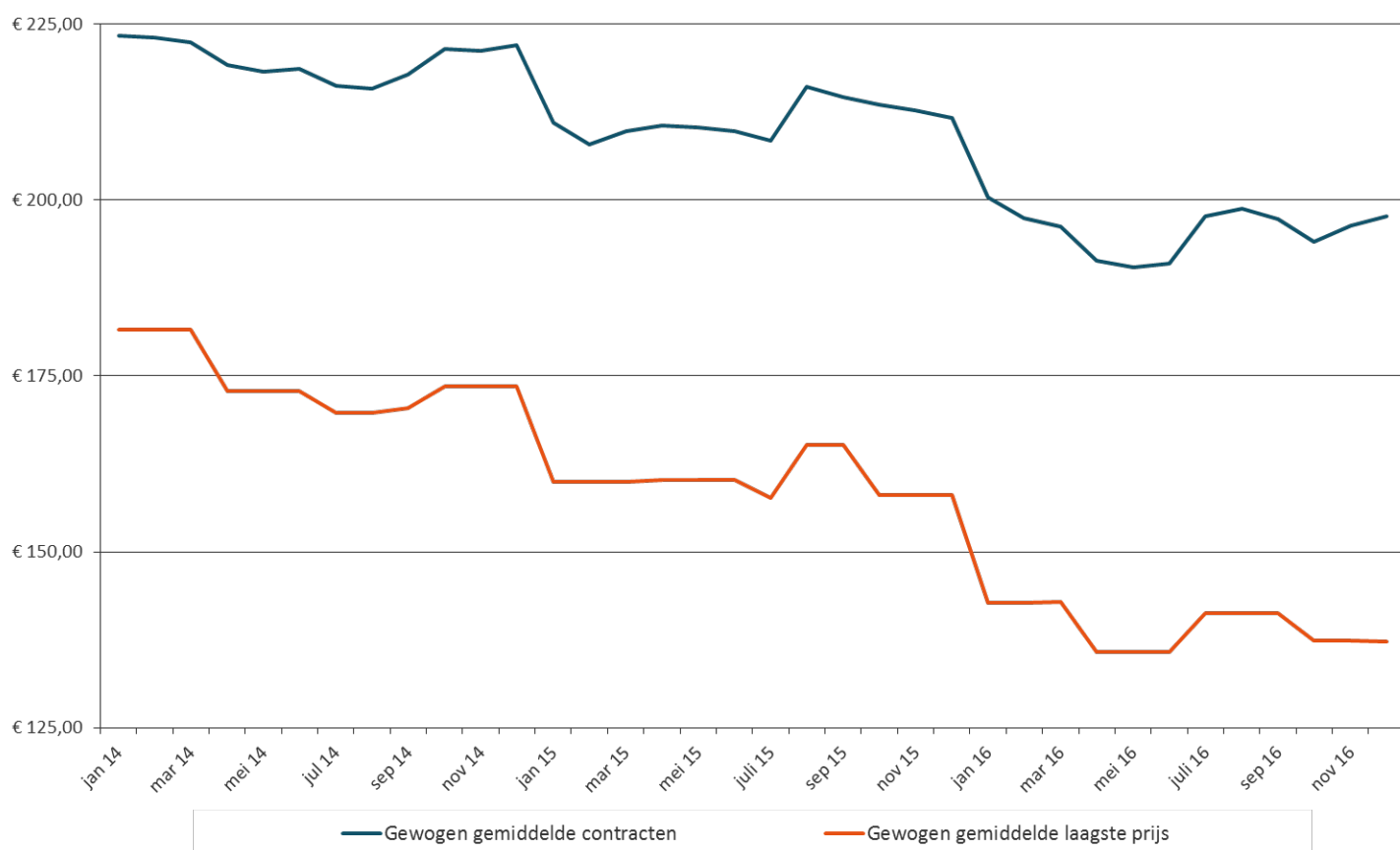
³¹ In de vorige prijzenstudies werd hier foutief november vermeld.

Verder kan nog opgemerkt worden dat de respectievelijke stijging en daling van de prijsonderdelen 'Transport' en 'Heffingen' hetzelfde is voor zowel huishoudelijke als kleine professionele afnemers. Het transporttarief (bedrag exclusief btw) is namelijk hetzelfde voor gezinnen en kleine professionele afnemers en verschilt niet per distributienetbeheerder, in tegenstelling tot de distributienettarieven. Er wordt hier dan ook geen weging op toegepast. Hetzelfde geldt voor de heffingen.

3.2.1.3. Prijzen voor huishoudelijke afnemers die niet verwarmen met aardgas met een laag verbruik en die verwarmen met aardgas met een groot verbruik

A. Huishoudelijke afnemers die niet verwarmen met aardgas met een klein verbruik

De gewogen gemiddelde prijs van deze contracten daalde in december 2016 t.o.v. het voorgaande jaar met 6,59 % (zie Figuur 37). Het gewogen gemiddelde laagste prijspeil nam over diezelfde periode opvallend sterker af met 13,17%. In december 2016 bedroeg het prijsverschil tussen de gewogen gemiddelde prijs van de contracten (€ 197,24) en de gewogen gemiddelde laagste prijs (€ 137,24) € 60,49 voor dit type afnemer, wat het grootste verschil opgetekend in 2016 was.

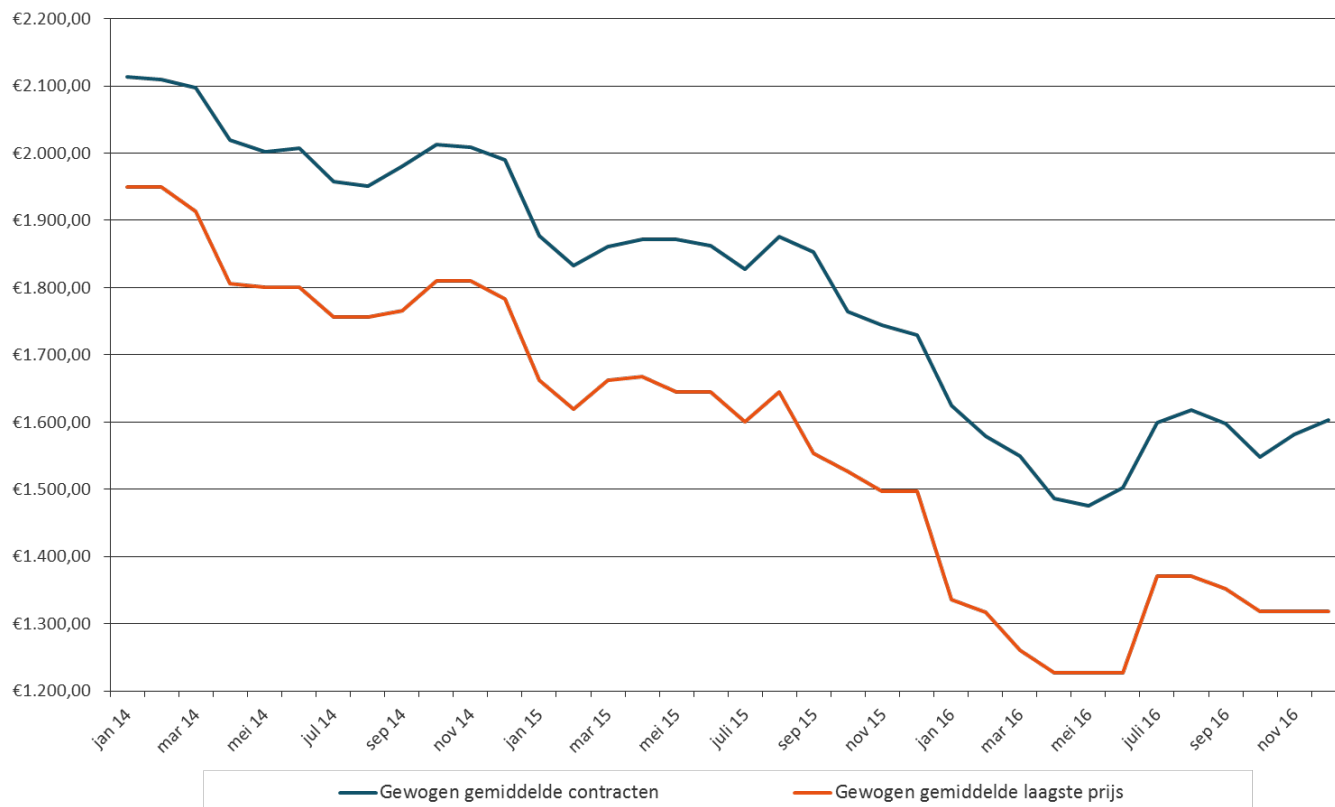
Figuur 38: Evolutie van de aardgasfactuur voor huishoudelijke afnemers die niet verwarmen met aardgas met een klein verbruik (typecategorie D1, 2.360 kWh op jaarbasis)

B. Huishoudelijke afnemers die verwarmen met aardgas met een groot verbruik

De categorie van huishoudelijke aardgasafnemers met een groot verbruik wordt weergegeven in Figuur 38. De gewogen gemiddelde prijs van deze contracten daalde tussen december 2015 en december 2016 met 7,29% en de gewogen gemiddelde laagste prijs zelfs met 11,95%.

In december 2016 bedroeg het prijsverschil tussen de gewogen gemiddelde prijs van de contracten (€ 1.602,75) en de gewogen gemiddelde laagste prijs (€ 1.318,17) € 284,58. In 2016 werd enkel in januari en maart een groter

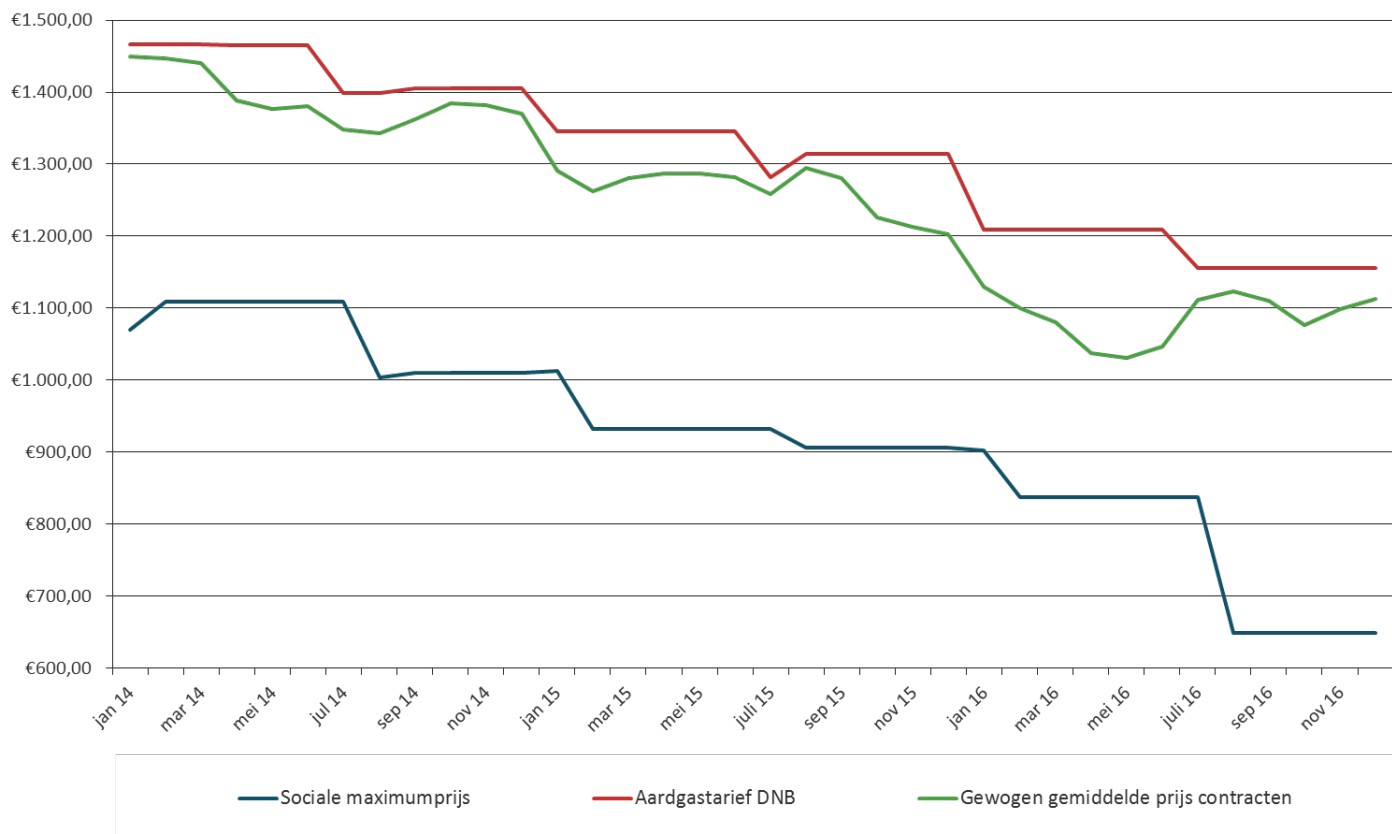
verschil opgetekend. Ook als er wordt gekeken naar het prijsverschil in de voorgaande jaren, kan men zien dat dit verschil enkel groter is geworden, wat kan wijzen op toegenomen concurrentie in de markt.

Figuur 39: Evolutie van de aardgasfactuur voor huishoudelijke afnemers die verwarmen met aardgas met een groot verbruik (typeafnemer D3b, 34.890 kWh op jaarbasis)

3.2.2. Sociale maximumprijs en aardgastarief DNB

In Figuur 39 wordt de evolutie van de sociale maximumprijs voor aardgas weergegeven voor huishoudelijke afnemers die verwarmen met aardgas met een doorsnee verbruik. Verder wordt ook het gewogen gemiddelde aardgastarief DNB weergegeven. Dit tarief geldt enkel voor de afnemers die beleverd worden door hun distributienetbeheerder en die geen recht hebben op de sociale maximumprijs. Afnemers kunnen er niet voor kiezen om beleverd te worden door hun distributienetbeheerder. De levering gebeurt in het kader van de sociale openbare dienstverplichtingen. Als referentie wordt de gewogen gemiddelde prijs van de contracten getoond, waarbij de sociale maximumprijs en het aardgastarief DNB buiten beschouwing worden gelaten.

Figuur 40: Evolutie van de sociale maximumprijs en het gewogen gemiddelde aardgastarief DNB voor aardgas voor huishoudelijke afnemers die verwarmen met aardgas met een doorsnee verbruik

De sociale maximumprijs nam tussen eind 2015 en eind 2016 af met 28,46%, veel sterker dan eind 2015 vergeleken met eind 2014 (10,19%). Dit is een gevolg van de berekeningsmethode van de sociale maximumprijzen. De CREG berekent halfjaarlijks de sociale maximumprijs die telkens voor 6 maanden geldt. Die prijs weerspiegelt, op het moment van bepaling, het laagste tarief dat er is op de leveranciersmarkten voor elektriciteit en aardgas. Als een dieptepunt bereikt wordt in de maand waarin de prijs bepaald wordt, neemt ook de sociale maximumprijs af.

De sociale maximumprijs was eind 2016 € 266,30 lager dan de gewogen gemiddelde laagste prijs, bijna een verdubbeling vergeleken met het jaar voordien (€ 139,52).

Het gewogen gemiddelde aardgastarief DNB (in december € 1.155,62) lag gedurende het volledige jaar 2016 boven de referentieprijs: in december bedroeg het prijsverschil echter slechts € 42,60 in vergelijking met € 111,69 in 2015.

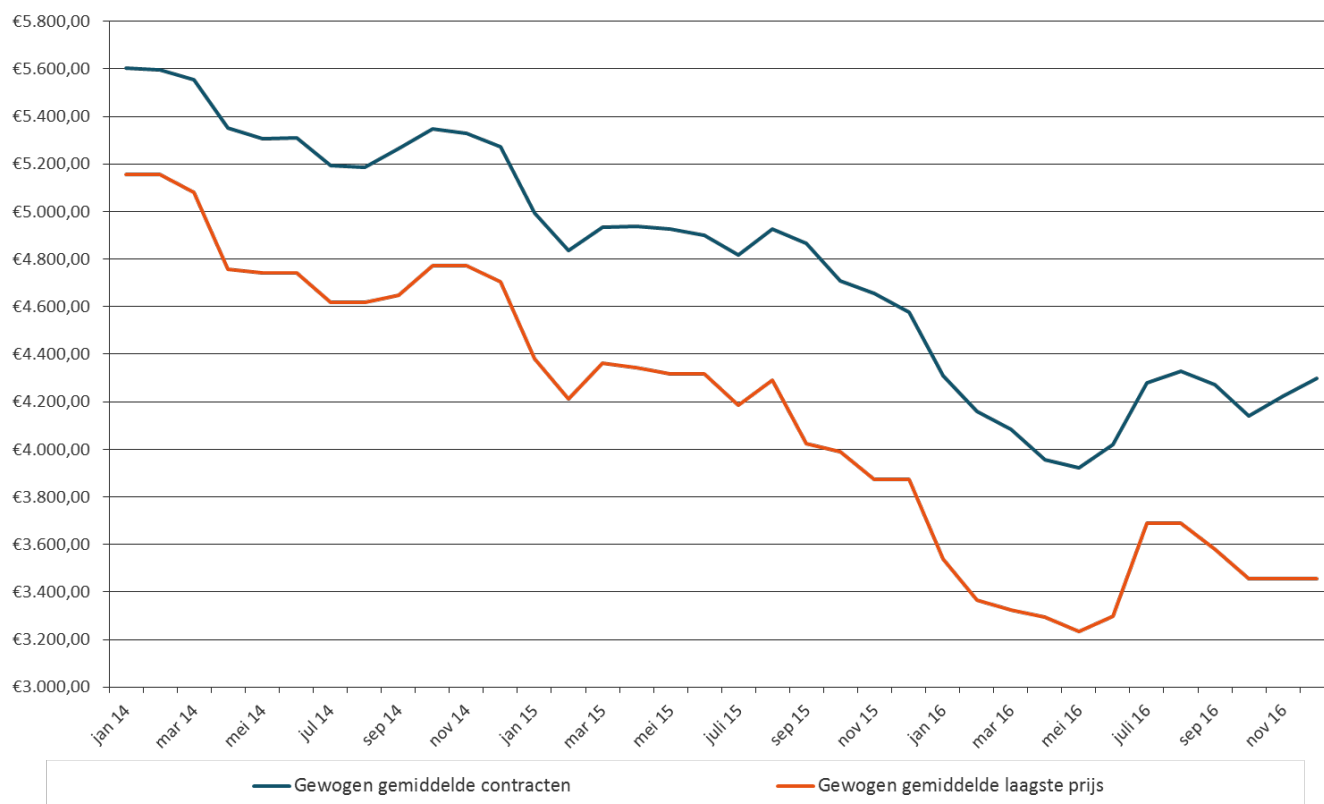
Voor de huishoudelijke afnemers met een klein verbruik bedroeg de sociale maximumprijs eind 2016 € 64,87 per jaar, wat een daling is van bijna 40% ten opzichte van het vorige jaar. Het prijsverschil tussen de sociale maximumprijs en de referentieprijs bedroeg € 132,87, dat met de gewogen gemiddelde laagste prijs € 72,37. Het aardgastarief DNB (€ 160,85) lag lager dan de referentieprijs van € 197,74.

Eind 2016 betaalden huishoudelijke afnemers die verwarmen met aardgas met een groot verbruik die genieten van de sociale maximumprijs € 973,05 per jaar, wat eveneens een daling is van bijna 40% op één jaar tijd. Die prijs ligt € 629,7 onder de referentieprijs en € 345,12 onder de gewogen gemiddelde laagste prijs. Het aardgastarief DNB (€ 1.689,04) ligt in december 2016 echter wel € 86,29 boven de referentieprijs van € 1.602,75.

3.2.3. Kleine professionele afnemers

3.2.3.1. Aardgasrijzen voor kleine professionele afnemers

Figuur 40 gaat dieper in op de evolutie van de gewogen gemiddelde prijs van de contracten en de gewogen gemiddelde laagste prijs voor kleine professionele aardgasafnemers.

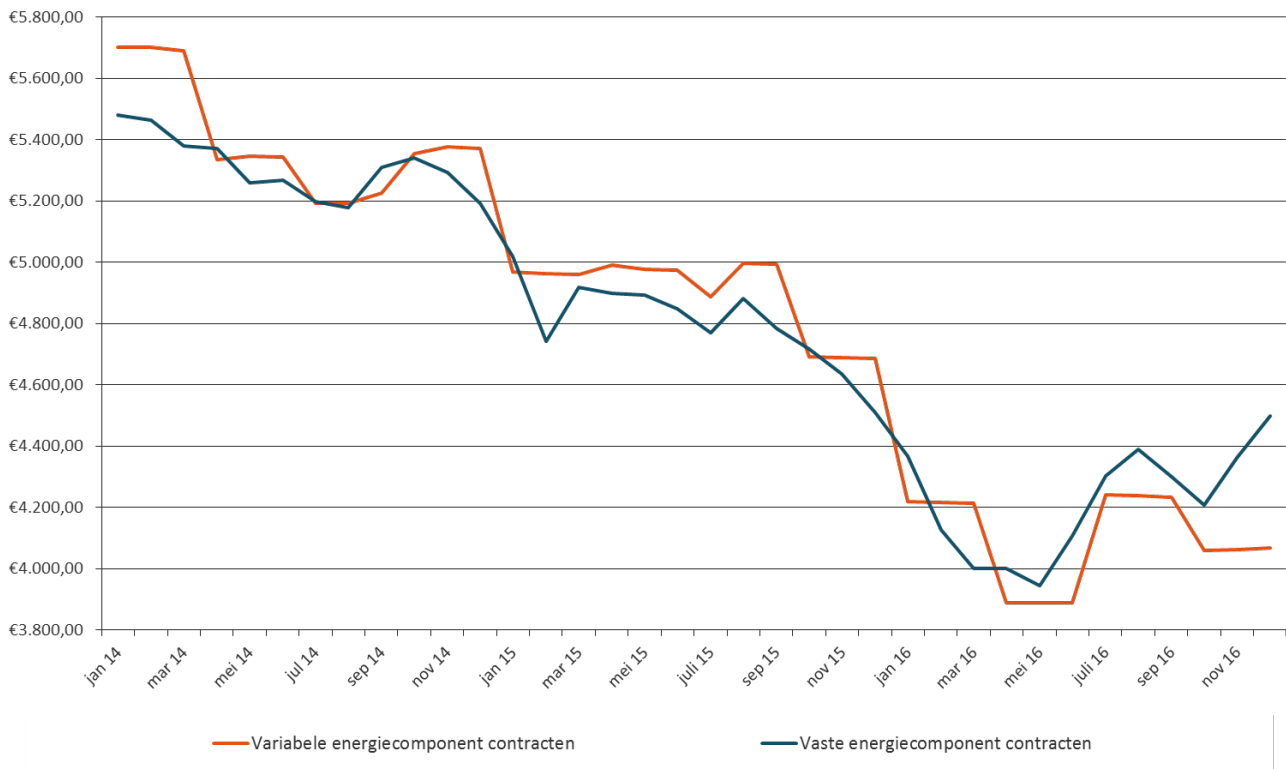
Figuur 41: Evolutie van de aardgasrijzen voor kleine professionele aardgasafnemers met een verbruik van 116.280 kWh (typecategorie I1, 116.280 kWh op jaarbasis)

Tussen december 2015 en december 2016 daalden de in de figuur opgenomen prijsniveaus: de gewogen gemiddelde prijs van de contracten met 6,13% tot € 4.296,99 en de gewogen gemiddelde laagste prijs daalde sterker met 10,77% tot € 3.456,08. In december 2015 was het prijsverschil tussen de gewogen gemiddelde prijs van de contracten en de gewogen gemiddelde laagste prijs nog € 704,52, één jaar later bedroeg dit al € 840,91. Een oplopend gemiddeld besparingspotentieel kan wijzen op verdere toename van concurrentie in de markt.

In Figuur 41 wordt er een onderscheid gemaakt op basis van het vaste of variabele³² karakter van de energiecomponent. De gewogen gemiddelde prijs van de contracten met een variabele energiecomponent nam tussen december 2015 en december 2016 af met 13,19%. Die van de contracten met een vaste energiecomponent bleef quasi stabiel, met een daling van slechts 0,29%. De gewogen gemiddelde prijs van de contracten met een variabele energiecomponent lag, behalve in februari en maart, steeds lager dan deze van de vaste contracten.

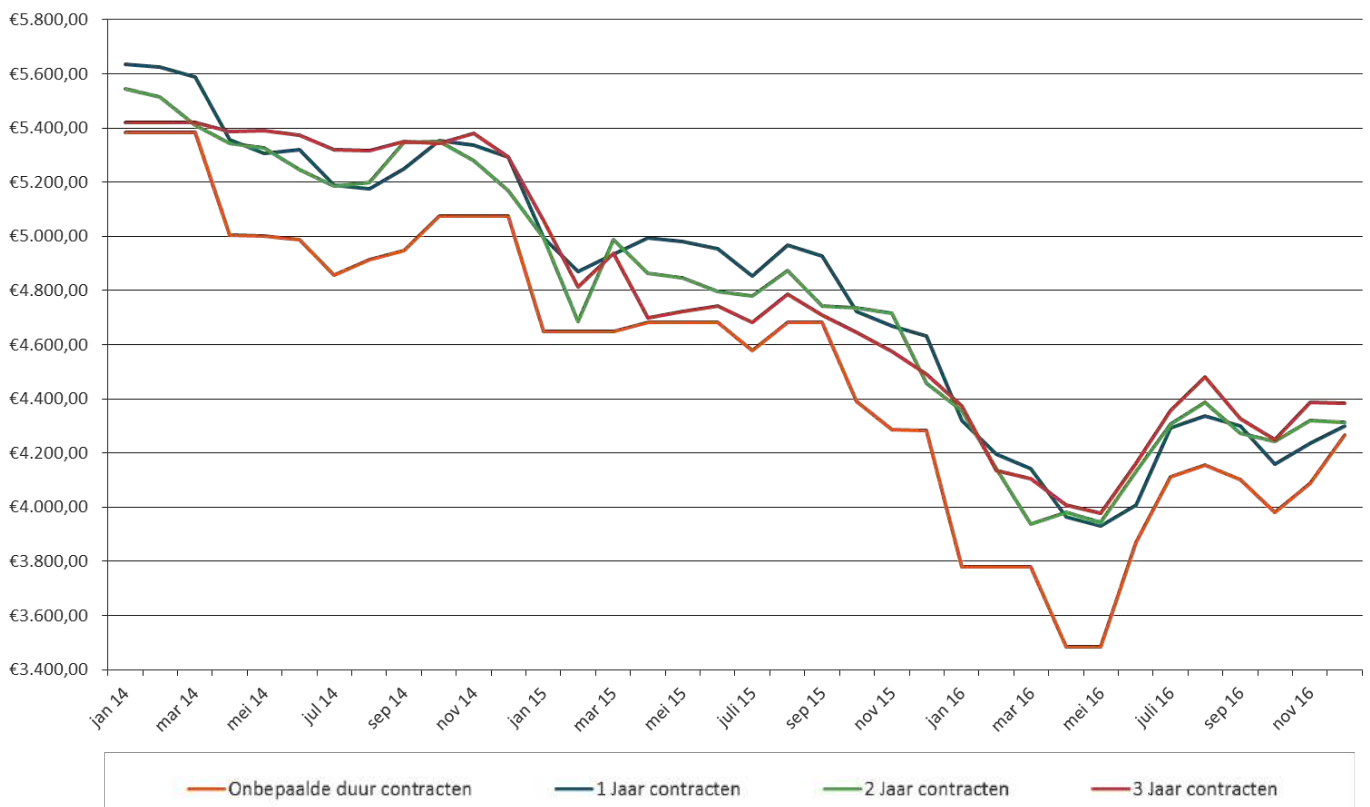
Eind 2016 was de gewogen gemiddelde prijs van de contracten met een variabele energiecomponent € 429,02 goedkoper dan de gewogen gemiddelde prijs van de contracten met een vaste energiecomponent, waar deze in 2015 nog € 176,36 duurder was.

³² Merk ook hier op dat sinds januari 2014 in de V-test® voor de contracten met een variabele energiecomponent naast de gekende indexatieparameterwaarden ook rekening gehouden wordt met de forwardnoteringen. Hierdoor zou de prijsevolutie van deze contracten geen (of in ieder geval minder) invloed meer mogen ondervinden van seizoensgebonden effecten in de prijsvorming.

Figuur 42: Jaarlijkse kostprijs op basis van het onderscheid tussen een vaste en variabele energiecomponent voor kleine professionele afnemers

In Figuur 42, waarin een onderscheid gemaakt wordt op basis van de looptijd van het contract, wordt duidelijk dat in 2016, net als in de voorbijaande jaren, het gewogen gemiddelde prijspeil van de contracten van onbepaalde duur het laagst was (december 2016: € 4.265,80). Onafhankelijk van de looptijd van het contract, daalde de jaarlijkse kostprijs. De gewogen gemiddelde prijs van de éénjarige contracten daalde het sterkst met 7,13%.

Figuur 43: Jaarlijkse kostprijs op basis van het onderscheid tussen looptijd voor kleine professionele afnemers

3.2.3.2. Verdeling van de aardgasprijs voor kleine professionele afnemers

De totale jaarlijkse kost die door de energieleveranciers aan de kleine professionele aardgasafnemers wordt aangerekend, kan worden opgedeeld in verschillende prijsonderdelen:

- De energiekost, nl. de energiegcomponent³³ en de jaarlijkse vergoeding. Aardgasleveranciers kunnen zich enkel van elkaar onderscheiden op basis van dit prijsonderdeel;
- De nettarieven voor distributie en transport van aardgas, die kunnen verschillen afhankelijk van het distributienetgebied waardoor de prijs die een kleine professionele afnemer betaalt kan variëren tussen de distributienetgebieden;
- De heffingen.

De samenstelling bestaat dus uit dezelfde prijsonderdelen als de kostprijs die de huishoudelijke aardgasafnemers betalen, uitgezonderd het prijsonderdeel van de btw.

In Figuur 43 wordt de evolutie van de prijsonderdelen voor kleine professionele afnemers weergegeven. Tot en met september³⁴ 2015 omvatte de voor de V-test[®] gerapporteerde energiegcomponent ook het transporttarief, dat verschillend was per leverancier. Op basis van een schatting van de CREG werd het prijsonderdeel transport in de onderstaande figuur en tekst als een afzonderlijk prijsonderdeel weergegeven. Sinds oktober³⁵ 2015 moeten de leveranciers het transporttarief als een aparte component rapporteren. De CREG wil hiermee de transparantie verhogen. De meeste partijen rapporteren het door Fluxys gepubliceerde geschatte tarief. Het is dit bedrag dat gehanteerd wordt in deze oefening.

Sinds 1 april 2014 maakt de toeslag voor beschermde klanten deel uit van de federale bijdrage voor aardgas. Net zoals bij elektriciteit is sindsdien geen btw meer verschuldigd op de federale bijdrage. Op de inning hiervan is sinds die datum ook cascadering (doorrekening van vervoernetbeheerder Fluxys naar de bevrachters naar de aardgasleveranciers naar de eindafnemers) van toepassing.

Onderstaande tabel geeft van elk prijsonderdeel in december 2016 de hoogte, het procentueel aandeel en de procentuele verandering vergeleken met december 2015 weer.

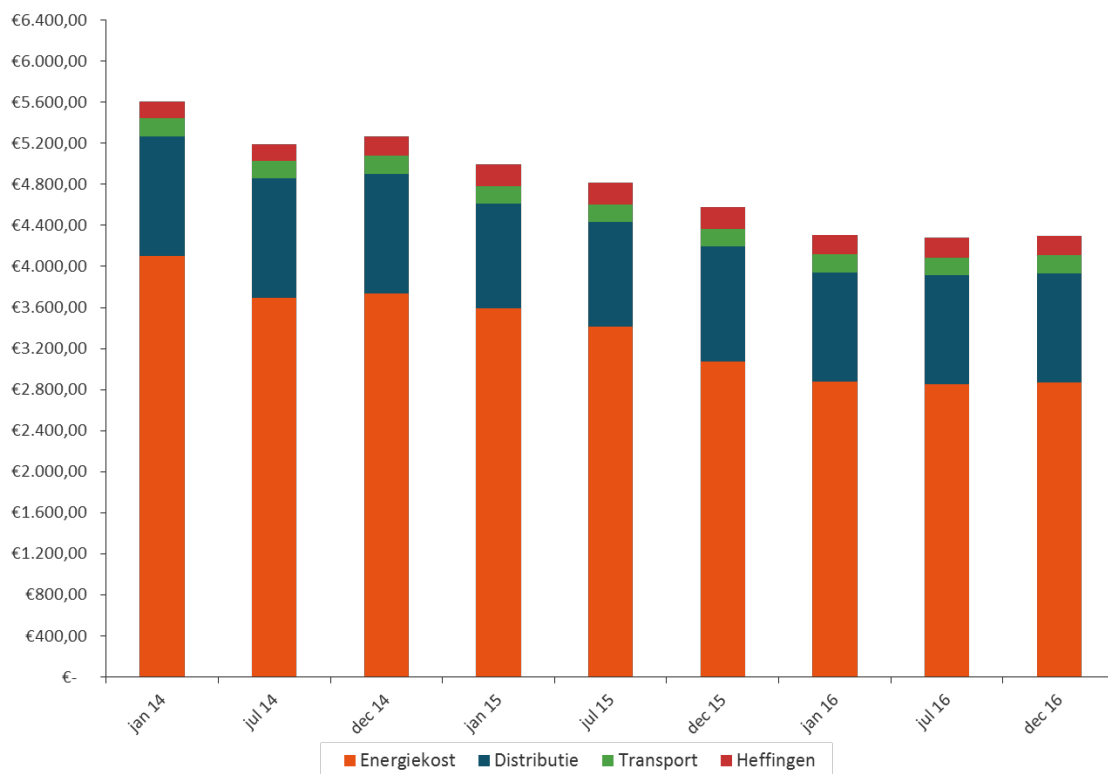
Tabel 32: Verhouding en verandering in de verdeling van de aardgasprijs voor kleine professionele afnemers

Prijsonderdeel	Aandeel	Procentueel aandeel	Verandering t.o.v. december 2015
Energiekost	€ 2.867,28	66,73%	-6,65%
Distributie	€ 1.062,63	24,73%	-5,62%
Transport	€ 176,75	4,11%	3,40%
Heffingen	€ 190,33	4,43%	-8,96%

³³ Dit is de kWh-prijs die de afnemer voor het aardgas aan zijn leverancier betaalt.

³⁴ In de vorige prijzenstudies werd hier foutief oktober vermeld.

³⁵ In de vorige prijzenstudies werd hier foutief november vermeld.

Figuur 44: Verdeling van de aardgasprijs voor kleine professionele afnemers

In figuur 43 wordt duidelijk dat de belangrijkste waarneming eind 2016 ten opzichte van een jaar eerder is dat alle prijsonderdelen licht dalen, met uitzondering van 'Transport', dat licht gestegen is. De lichte daling van 'Distributie' is te verklaren door de daling van het gewogen gemiddelde distributienettarief in januari 2016. Tevens verhoogde in januari 2016 de bijdrage op de energie licht en daalde de federale bijdrage. Hierdoor daalde het prijsonderdeel 'Heffingen'.

Verder kan nog opgemerkt worden dat de respectievelijke stijging en daling van de prijsonderdelen 'Transport' en 'Heffingen' hetzelfde is voor zowel huishoudelijke als kleine professionele afnemers. Het transporttarief³⁶ is namelijk hetzelfde voor gezinnen en kleine professionele afnemers en verschilt niet per distributienetbeheerder, in tegenstelling tot de distributienettarieven. Er wordt hier dan ook geen weging op toegepast. Hetzelfde geldt voor de heffingen.

³⁶ D.i. het bedrag exclusief btw.

4. Conclusies

MARKTONTWIKKELINGEN

- Het aantal elektriciteits- en aardgasklanten dat in 2016 van energieleverancier veranderde bereikte het hoogste niveau sinds het begin van de vrijmaking. De motor bij uitstek achter deze marktdynamiek zijn de kleine bedrijven, waarvan de activiteit nog steeds hoger lag dan die van de gezinnen.
- Het aantal actieve elektriciteitsleveranciers (meer dan 50 toegangspunten beleverd) bleef met 32 constant t.o.v. 2015, het aantal actieve aardgasleveranciers steeg in 2016 van 24 naar 29.
- De concentratie-indexen (HHI- en C3-indexen) tonen in 2016 opnieuw een algemene verbetering op vlak van de marktconcentratie – en dus van de concurrentie – in de elektriciteits- en aardgasmarkt, al kan dit niet uniform opgemerkt worden in alle deelmarkten.
- Maar, marktdynamiek weegt op bedrijven:
 - Fusies, overnames, consolidaties
- Nieuwe spelers komen op het terrein:
 - Technologie (analysetools voor energiegebruik, vergelijkingswebsites/home automation/...)
 - Tussenpersonen (makelaars, groepsaankopen, adviesbureaus)
- Context wijzigt
 - Hernieuwbare energie drukt marktprijs elektriciteit gedurende zonnige/winderige dagen)
 - Van energie leveren naar diensten leveren

PRIJSEVOLUTIE ELEKTRICITEIT

- De gewogen gemiddelde prijs van de elektriciteitscontracten lag in december 2016 voor alle afnemers hoger dan in december 2015:
 - Gezin met een doorsnee verbruik: 20,98% (Typecategorie Dc, 1.600 kWh dagverbruik en 1.900 kWh nachtverbruik op jaarbasis);
 - Gezin met een klein verbruik: 70,26% (Typecategorie Da, 600 kWh verbruik op jaarbasis);
 - Gezin met een groot verbruik: 24,53% (Typecategorie De, 3.600 kWh dagverbruik, 3.900 kWh nachtverbruik en 12.500 kWh exclusief nachtverbruik op jaarbasis);
 - Kleine professionele afnemer: 12,71% (Typecategorie Ib, 29.000 kWh dagverbruik en 21.000 kWh nachtverbruik op jaarbasis).
- Twee schokken in de prijsevolutie van elektriciteit in 2016 zijn op te merken:
 - Januari 2016: afschaffing van de maatregel van de toekenning van de gratis elektriciteit en de verhoging van het gewogen gemiddelde distributienettarief in januari 2016 (onder meer n.a.v. de doorrekening van een voorschot van 20% m.b.t. de historisch saldi over de exploitatiejaren 2010-2014);
 - Maart 2016: wijziging in de heffing Bijdrage Energiefonds met een sterke verhoging tot gevolg.
- De gewogen gemiddelde laagste prijs was eind 2016, vergeleken met een jaar voorheen, voor een gezin met een klein verbruik opvallend sterker gestegen (105,23%) dan voor de overige gezinnen (een gezin met een doorsnee verbruik 23,20% en een gezin met een groot verbruik 25,73%).
- Een gezin met een doorsnee verbruik kon eind 2016 gemiddeld bijna € 99 besparen door te kiezen voor het goedkoopste contract, vergeleken met ongeveer € 756 voor een kleine professionele afnemer met een doorsnee elektriciteitsverbruik.
- Het prijsonderdeel 'Energiekost' bepaalt ruwweg één derde van de elektriciteitsfactuur (30,73% bij huishoudelijke afnemers met een doorsnee verbruik en 34,32% bij kleine professionele afnemers).

PRIJSEVOLUTIE AARDGAS

- De gewogen gemiddelde prijs van de aardgascontracten was in december 2016 voor alle afnemers lager dan in december 2015:
 - Gezin dat verwarmt met aardgas met een doorsnee verbruik: -7,41%;
 - Gezin dat niet verwarmt met aardgas met een klein verbruik: -6,59%;
 - Gezin dat verwarmt met aardgas met een groot verbruik: -7,29%;

- Kleine professionele afnemer: -6,13%.
- De gewogen gemiddelde laagste prijs is tijdens het jaar 2016 in min of meer gelijke mate gedaald voor alle types afnemers, namelijk 12,55% voor gezinnen die verwarmen met aardgas met een doorsnee verbruik, 13,17% bij een klein verbruik en 11,95% bij een groot verbruik. Voor kleine professionele afnemers daalde die prijs met 10,77%.
- Een gezin dat verwarmt met aardgas met een doorsnee verbruik kon eind 2016 gemiddeld ongeveer € 198 besparen door te kiezen voor het goedkoopste aardgascontract; voor kleine professionele afnemers was dit ongeveer € 841.
- Voor zowel gezinnen als kleine professionele afnemers was de gewogen gemiddelde prijs van de contracten met een variabele energiegcomponent in 10 van de 12 maanden van 2016 lager dan de gewogen gemiddelde prijs van contracten met een vaste energiegcomponent.
- Het prijsonderdeel 'Energiekost' is verantwoordelijk voor 52,11% van de aardgasfactuur voor gezinnen en 66,73% bij kleine professionele afnemers.

5. Bijlagen

Bijlage 1: Berekening Herfindahl-Hirschman index (HHI) en C3

Bijlage 2: Methodologie van het onderzoek van de prijzen

Bijlage 3: Overzicht van de huishoudelijke typeafnemers voor elektriciteit en aardgas

Bijlage 4: Overzicht van de kleine professionele typeafnemers voor elektriciteit en aardgas

5.1. Bijlage 1: Berekening Herfindahl-Hirschman index (HHI) en C3

De **HHI index** is een vaak gebruikte maatstaf voor de concentratiegraad in een sector. Daarbij slaat de term "concentratiegraad" op het aantal aanbieders van goederen of diensten in een bepaalde sector. De berekening is gebaseerd op de verdeling van de markt onder verschillende aanbieders.

De formule is als volgt:

$$HHI = \sum (m_i)^2 \text{ voor } i \text{ gaande van } 1 \text{ tot } n$$

waarbij geldt:

m_i = marktaandeel van aanbieder i (liggend tussen 0 en 1)

n = aantal aanbieders op de markt

Vaak wordt de berekening gemaakt op basis van de marktaandelen die in percentages, dus liggend tussen 0 en 100, worden uitgedrukt. De uitkomst van de berekening ligt dan steeds tussen 0,0001 (volledige mededinging) en 10.000 (monopolie). Bij een HHI gelijk aan 10.000 is er slechts één aanbieder met een marktaandeel van 100 %. Bij een HHI die 0 benadert, zijn er zeer veel kleine aanbieders.

Interpretatie: hoe hoger de indexwaarde, hoe hoger de aanbiederconcentratie

- ongeconcentreerde markt: $0 \leq HHI < 1.000$
- gematigd geconcentreerde markt: $1.000 \leq HHI < 2000$
- geconcentreerde markt: $HHI \geq 2000$

Economisten stellen dat een HHI onder de 2000 duidt op een concurrentiële markt en dat een HHI boven de 2.500 op zware risico's voor de marktwerking wijst.

De **C3-index** geeft aan hoeveel procent de drie ondernemingen met het grootste marktaandeel gezamenlijk binnen één relevante markt innemen. Deze index is minder genuanceerd dan de HHI-index, omdat hij de onderlinge verschillen tussen de grootste leveranciers buiten beschouwing laat. Twee heel verschillende marktsituaties kunnen leiden tot eenzelfde waarde voor de C-index.

Voorbeeld:

Markt A: $73 \% + 1 \% + 1 \% = 75 \%$

Markt B: $25 \% + 25 \% + 25 \% = 75 \%$

Hoewel markt A veel geconcentreerder is dan markt B, blijkt dat niet uit de berekende C3-index.

5.2. Bijlage 2: Methodologie van het onderzoek van de prijzen

De vergelijkingen worden gemaakt aan de hand van een aantal typecategorieën van eindafnemers (zie Bijlage 3 en Bijlage 4). We gebruiken ook de totale jaarlijkse kostprijs voor een bepaald type eindafnemer. Deze prijs omvat alle relevante elementen (energiekost, nettarieven en heffingen).

Kortingen niet inbegrepen

Het feit dat de prijsinformatie gebruikt voor dit rapport afkomstig is van de leveranciers en door hen gerapporteerd werd in het kader van de v-test[®] betekent dat in de prijzen geen rekening gehouden wordt met commerciële kortingen, zoals een korting voor betaling via domiciliëring of een welkomstkorting voor nieuwe klanten. Deze - door een aantal leveranciers gehanteerde - kortingen kunnen de in de studie berekende prijsniveaus in de praktijk lager doen uitvallen.

Gewogen gemiddelde prijzen

Om de representativiteit van de berekende prijzen te verhogen, past de VREG wegingen toe:

Eenzijds laten we het **relatieve belang van het distributienetgebied** meewegen in de gemiddelde prijzen. Zo weegt de jaarlijkse kostprijs in een distributienetgebied met een groot aantal huishoudelijke respectievelijk kleine professionele toegangspunten zwaarder door in het gemiddelde dan de jaarlijkse kostprijs in een distributienetgebied met een klein aantal huishoudelijke respectievelijk kleine professionele toegangspunten.

Daarnaast wordt het **marktaandeel van de leverancier en zijn contract(en) bij huishoudelijke respectievelijk kleine professionele afnemers** gebruikt om de weging tussen de prijzen van de leveranciers en hun contracten onderling te bepalen.

Wanneer beide wegingen vervolgens worden gecombineerd, krijgen we een gewogen gemiddelde prijs die representatief is voor de prijs die de gezinnen en de kleine professionele in Vlaanderen betalen. Bij de berekeningen wordt alle relevante informatie verwerkt, in tegenstelling tot een op een steekproef gebaseerd onderzoek.

Deze methodiek wordt duidelijker aan de hand van het volgende voorbeeld. Voor de eenvoud gaan we uit van een situatie met twee leveranciers die in twee netgebieden leveren met elk één contract.

		Leverancier 1	Leverancier 2	
Netgebied 1	Marktaandeel	10,00%	90,00%	
25,00%	Prijs	100,00 euro	150,00 euro	145,00 euro
Netgebied 2	Marktaandeel	20,00%	80,00%	
75,00%	Prijs	120,00 euro	180,00 euro	168,00 euro
		115,00 euro	172,50 euro	162,25 euro

Gemiddelde van leverancier 1 en 2, gewogen ten aanzien van hun respectievelijk marktaandeel en ten aanzien van de grootte van de distributienetgebieden: $(145 * 0,25 + 168 * 0,75) / (0,25 + 0,75) = 162,25$

Gratis elektriciteit verrekend

Voor de berekening van de gewogen gemiddelde elektriciteitsprijzen van de verschillende leveranciers voor huishoudelijke afnemers houden we ook rekening met de gratis hoeveelheid elektriciteit waarop elk gezin in Vlaanderen recht heeft.

Deze hoeveelheid wordt verrekend als een korting op de prijzen die de leveranciers hebben bezorgd aan ons. De korting wordt berekend door het aantal gratis kWh te vermenigvuldigen met de eenheidsprijs. Tot en met 2007 werd deze door het ministerie van Economische Zaken vastgelegd, maar vanaf 2008 wordt deze berekend door ons. Voor 2015 bedroeg die 20,16 eurocent/kWh inclusief btw. Aangezien het aantal gratis kWh afhangt van het aantal gezinsleden, maken we (enkel voor de analyse in dit rapport en niet voor de leveranciersvergelijking op www.vreg.be) de volgende assumpties voor de berekening van de jaarlijkse kostprijs per typecategorie:

Categorie Da:	1 gezinslid	→	200 kWh gratis	→	korting van € 40,32 in 2015
Categorie Db:	2 gezinsleden	→	300 kWh gratis	→	korting van € 60,47 in 2015
Categorie Dc:	3 gezinsleden	→	400 kWh gratis	→	korting van € 80,63 in 2015
Categorie Dc1:	3 gezinsleden	→	400 kWh gratis	→	korting van € 80,63 in 2015
Categorie Dd:	4 gezinsleden	→	500 kWh gratis	→	korting van € 100,79 in 2015

Categorie De: 4 gezinsleden → 500 kWh gratis → korting van € 100,79 in 2015
 Categorie De1: 4 gezinsleden → 500 kWh gratis → korting van € 100,79 in 2015

5.3. Bijlage 3: Overzicht van de huishoudelijke typeafnemers voor elektriciteit en aardgas

Voor de vergelijkingen in dit rapport worden verschillende typecategorieën gebruikt. Deze tabel geeft een overzicht van de typecategorieën en hun verbruik per tariefperiode voor elektriciteit.

Typecategorie	Jaarverbruik dagtarief (kWh)	Jaarverbruik nachttarief (kWh)	Jaarverbruik uitsluitend nachttarief (kWh)
Da	600	0	0
Db	1.200	0	0
Dc (*)	1.600	1.900	0
Dc1	3.500	0	0
Dd	3.600	3.900	0
De	3.600	3.900	12.500
De1	7.500	0	12.500

(*) Dit verbruik komt overeen met het elektriciteitsverbruik van een doorsnee gezin.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de typecategorieën voor aardgas:

Type-categorie	Jaarverbruik dagtarief (kWh)	
D1	2.326	
D2	4.652	Koken en warm water
D3 (*)	23.260	
D3b	34.890	Verwarming en ander gebruik

(*) Dit verbruik komt overeen met het aardgasverbruik van een doorsnee gezin dat verwarmt op aardgas.

5.4. Bijlage 4: Overzicht van de kleine professionele typeafnemers voor elektriciteit en aardgas

Voor de vergelijkingen in dit rapport worden verschillende typecategorieën gebruikt. Deze tabel geeft een overzicht van de typecategorieën en hun verbruik per tariefperiode voor elektriciteit:

Type-categorie	Jaarverbruik dagtarief (kWh)	Jaarverbruik nachttarief (kWh)	Jaarverbruik uitsluitend nachttarief (kWh)
Ia	17.500	12.500	0
Ib	29.000	21.000	0

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de typecategorieën voor aardgas:

Type-categorie	Jaarverbruik dagtarief (kWh)
I1	116.280

VREG
Koning Albert II-laan 20 bus 19
1000 Brussel
vreg.be
Gratis telefoon 1700 (elke werkdag van 9-19u)
Facebook: VREG
Twitter: @vreg_be